

Stenogrammid

XIV Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 17.06.2020, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:07 Pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (195 SE) esimene lugemine
2. 14:13 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 140 muutmise seaduse eelnõu (182 SE) esimene lugemine
3. 15:06 Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (130 SE) kolmas lugemine
4. 15:18 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (187 SE) kolmas lugemine
5. 15:20 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (Keskkonnaameti ja Keskkonnainspektsiooni ühendamine) eelnõu (184 SE) kolmas lugemine
6. 15:22 Ametiühingute seaduse, Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (158 SE) kolmas lugemine
7. 15:23 Politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu (161 SE) kolmas lugemine
8. 15:26 Välisriigi kutsevalifikatsiooni tunnustamise seaduse ja ehitusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (179 SE) kolmas lugemine
9. 15:28 Riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu (178 SE) kolmas lugemine
10. 15:30 Autoveoseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (157 SE) kolmas lugemine
11. 15:31 Riigihangete seaduse ja kunstiteoste tellimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (177 SE) kolmas lugemine
12. 15:33 Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja välissuhtlemisseaduse muutmise seaduse eelnõu (129 SE) kolmas lugemine
13. 15:34 Välismaalaste seaduse, tulumaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse (Eestis töötamise reeglite väärkasutuse vähendamine) eelnõu (145 SE) kolmas lugemine
14. 15:36 Alkoholiseaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (194 SE) kolmas lugemine
15. 15:55 Päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (128 UA) kolmas lugemine
16. 16:05 Ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (173 SE) kolmas lugemine
17. 16:07 Vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (203 SE) kolmas lugemine
18. 16:08 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (204 SE) kolmas lugemine
19. 16:16 Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu (210 OE) teine lugemine
20. 16:25 Õiguskantsleri ettekanne "Õigusriik eriolukorras"
21. 18:06 Ruumiandmete seaduse ning korteriomandi- ja korteriühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu (196 SE) esimene lugemine
22. 18:14 Kohanimeseaduse muutmise seaduse eelnõu (186 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu 18. töönädala kolmapäevast istungit. Kas Riigikogu liikmetel on soovi anda üle eelnõusid ja arupärimisi? Toomas Kivimägi, palun!

14:02 Toomas Kivimägi

Väga lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon on otsustanud algatada väärteomenetluse seadustiku § 62 muutmise seaduse eelnõu. Täna on tegemist üsna arusaamatu olukorraga, kus väärteo tõttu varalist kahju või tervisekahju saanud isikul puudub õigus tutvuda menetluse käigus kogutud materjalidega.

Kas istungi juhataja saaks [saali] rohkem vaikust? See on nii oluline teema. Kas võiks paluda? (Juhataja helistab kella.)

14:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid, palun tähelepanu!

14:03 Toomas Kivimägi

See on tõesti täiesti põhjendamatu, et väärteo käigus kahju saanud isikul on õigus tutvuda küll väärteoasjas tehtud lahendiga, aga mitte tutvuda toimikuga. Nõuda sisse varalist kahju saab tsiviilkorras kohtu kaudu. Nüüd ei ole isikul aga võimalik kasutada neid andmeid, mida menetluse käigus on kogutud. See on täiesti arusaamatu ja täiesti põhjendamatu. Sellele on juhtinud tähelepanu ka õiguskantsler, kes pöördus Riigikogu poole juba ca aasta aega tagasi ja leidis, et vähe sellest, et see ei ole sisuliselt põhjendatud, vaid see on vastuolus ka põhiseadusega. Seesama suur saal siin peaaegu aasta tagasi hääletas õiguskantsleri ettepaneku poolt ehk toetas väärteomenetluse seadustiku § 62 muutmise algatamist. Käesolev eelnõu ongi selleks puhuks kokku kirjutatud. Õiguskomisjoni nimel on mul suur au see üle anda, vaatamata sellele, et see on edastatud ka elektrooniliselt. Aitäh!

14:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jürgen Ligi, palun!

14:04 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Mul on au üle anda riigieelarve kontrolli erikomisjoni aruanne ajavahemiku mai 2019 kuni juuni 2020 kohta. Minu arvates on olnud väga sisukas aasta. Nagu ikka on huvitav, kui mikrofoni on opositsiooni käes, siis on kohe huvitavam. Me oleme käsitletud väga erinevaid teemasid, alates piiri väljaehitamisest kuni haigekassani viimasel korral. Me oleme kokku puutunud kuulsa toiduskandaaliga, me oleme pidanud kahjuks päris põhjalikult tegelema eelarvepoliitika ebaõnnestumistega ja muidugi korduvalt kriisimeetmete rakendumise probleemidega. Kõiki punkte ei hakka ette lugema, aga ma usun, et avalikest allikatest on olnud ka kuulda, millega me tegeleme. Aitäh!

14:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem Riigikogu liikmetel soovi arupärimisi ja eelnõusid üle anda ei ole. Olen vastu võtnud ühe eelnõu ja ühe aruande. Riigikogu juhatus menetleb neid vastavalt kodu- ja töökorra seadusele. Nüüd kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreeris ennast 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Head kolleegid, tähelepanu! Päevakorra täpsustamine. Juhin tähelepanu sellele, et ka täna päevakorras oleva Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu 210 nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääلteenamust. Seda ei ole teil kollastel lehtedel kirjas, [teile] teadmiseks.

1. 14:07 Pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (195 SE) esimene lugemine

14:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jätkame eile pooleli jäänud pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 195 arutelu. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Jaanus Karilaiu. Nii et me jätkame täna tööd eilse päevakorra viimase punktiga. Jaanus Karilaid, palun kõnepulti!

14:08 Jaanus Karilaid

Aitäh juhatajale! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas eelnõu ettevalmistamist esimeseks lugemiseks 1. juunil ja osa võtsid kõik õiguskomisjoni liikmed. Tuletan meelde, et eelnõu peaesmärgid on muuta pankrotimenetlus kiiremaks, kulutõhusamaks ja läbipaistvamaks, eesmärk on ka välja selgitada tahtlikult tekitatud või lohakusest tekkinud maksejõuetused ning parandada Eesti ettevõtluskliimat. Et te saaksite aru kontekstist, kuhu me tahame välja jõuda: Eestis kulub pankrotimenetluse peale tavaliselt kolm aastat ja sellele kulub 9% pankrotivarast, võlausaldajate nõuete rahuldamise määr on keskmiselt 40%, naaberriigis Soomes kestab pankrotimenetlus tavaliselt ühe aasta, sellele kulub 3% pankrotivarast ja võlausaldajate nõuete rahuldamise määr on keskmiselt 80–90%.

Ma tuletan ka meelde, mis on peale maksejõuetuse teenistuse loomise Konkurentsiameti juurde veel eelnõu kandvamad eesmärgid. Esiteks kujundatakse ümber pankrotimenetluse nõuete kaitsmise ja tunnustamise kord, teiseks nähakse ette kohtute suurem spetsialiseerumine maksejõuetusajadele, kolmandaks, pankrotihalduri tasustamise süsteem muudetakse läbipaistvamaks, neljandaks laiendatakse pankrotiavalduse esitamise kohustust ja viiendaks võimaldatakse eelnõuga ajutiselt saneerimiskava ja võlgade ümberkujundamist paindlikumaks muuta. Need on selle eelnõu tähtsamad eesmärgid.

Tegime ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 16. juunil, aga see on edasi nihkunud tänasesse kuupäeva. Ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Oleme teadlikult pannud ettepanekute esitamise tähtajaks 17. septembri kell 16 ja määrasime ettekandjaks Jaanus Karilaiu. Kõik otsused tehti konsensuslikult. Aitäh!

14:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile ... Ei, siiski on küsimusi. Urmas Kruuse, palun!

14:10 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Ettevõtetel on aeg-ajalt üleval küsimusi. Kui me vaatame nn ausat äri ja vitsade vette kadumist sõna otseses mõttes, siis on olnud küsimus, kas nende juhatuse liikmete puhul, kes on lepingud sõlminud ja kes on äriregistris kirja pandud, on tehtud ka mingi muudatus. Küsimus on selles, et registriandmed ja päris seisukohad ei lähe tavaliselt kokku, see puudutab teatud ajalist nihet võimalike muude otsuste suhtes. Ettevõtjad, kes on justkui veendunud, et leping on õige ja õiglane ja allkirjad kehtivad, satuvad ühel hetkel vaidlustes sellesse olukorda, et aga nad ei olnudki sellel hetkel seal üleval. Kas seda teemat üldse käsitleti selles olukorras või mitte?

14:11 Jaanus Karilaid

Ei, seda ei käsitletud. Aga kui me räägime sellest, kuidas ettevõtetest vara välja kanditakse ja et mingil hetkel ei ole ettevõttel juhatajat, siis laiendati küll pankrotiavalduse esitamise kohustust. Ja kui juhtub nii, et ettevõttel ei ole sel hetkel mingil põhjusel – kas teadlikult või mitteteadlikult – juhatajat, siis vastutus õigel ajal pankrotiavalduse esitamise eest läheb kas ettevõtte osanikele või nõukogu liikmetele.

14:12 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Paul Puustusmaa, te küsisite oma kaks küsimust juba eile ära. Toomas Kivimägi ilmselt küsis ka oma kaks küsimust ära. (Hääl saalist: "Uus päev!") Uus päev, aga sama eelnõu ja sama kodukord. Kas kellelgi on kahe küsimuse limiit kasutamata? Kui ei ole, siis aitäh ettekandjale. Kas Riigikogu fraktsioonidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 195 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrان muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 17. septembri kell 16. Esimene päevakorrapunkt on menetletud.

2. 14:13 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 140 muutmise seaduse eelnõu (182 SE) esimene lugemine

14:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Teine päevakorrapunkt on Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 140 muutmise seaduse eelnõu 182 esimene lugemine. Ma palun ettekandjaks Riigikogu liikme Kaja Kallase.

14:13 Kaja Kallas

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tõepoolest, see on seaduseelnõu, millega muudetakse Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 140, õigemini täiendatakse seda lõikega 1¹ järgmises sõnastuses: "Hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal tuleb arupärimisele vastata Riigikogu istungil 4 istungipäeva jooksul, arvates arupärimise adressaadile edastamisest." Selle eelnõu taust on see, et Eesti on parlamentaarne riik ja parlamendil peaks olema kontroll valitsuse tegevuse üle, aga eriolukorras me nägime, et tegelikult parlamendil hoobasid kogu seda protsessi mõjutada väga ei ole. Pole võimalik ka teostada parlamentaarset kontrolli, sest arupärimistele vastamise aeg on nii pikk, et tegelikult neid vastuseid eriolukorra ajal, kui on vaja hinnata, kas otsused on tehtud õigesti või ei ole, arupärimise abil ei saa. Selle eelnõu eesmärk on muuta Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse infojagamist paremaks. Kuigi eriolukorra ajal peaminister korduvalt rõhutas, et peab oluliseks arupärimistele vastamist esimesel võimalusel, siis tegelikkuses oli hoopis teistmoodi, nagu on ikka peaministri sõnadega. Nimelt, kui haridus- ja teadusministrile esitati 2. aprillil arupärimine, siis ta vastas sellele alles 4. mail, 20. aprillil esitatud arupärimisele vastas ta 9. juunil. Samuti vastas sotsiaalminister 2. aprillil esitatud arupärimisele 15. mail. Nii et selle eelnõu eesmärk on kiirendada arupärimistele vastamist ja seda ainult eriolukorra ajal. Muidu näeb seadus vastamiseks ette 20 istungipäeva, aga sellisel juhul oleks see aeg 4 istungipäeva. See on väga hea eelnõu. Kuivõrd ka teie võite olla teinekord opositsioonis, siis tasub seda eelnõu toetada, sest see tugevdab Riigikogu positsiooni üldiselt Eestis kui parlamentaarses riigis, nagu ta peaks olema. Aitäh!

14:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Andrei Korobeinik.

14:16 Andrei Korobeinik

Ma pole päris kindel, et tegemist on väga hea eelnõuga. Eesti põhiseaduse § 74 ütleb järgmist: "Arupärimisele tuleb vastata Riigikogu istungil kahekümne istungipäeva jooksul." Teie muudate põhimõtteliselt kodukorda, aga põhiseaduse muutmiseks on ju vaja hoopis midagi muud: kaks koosseisu peab selle [muudatuse] sisse hääletama jne. Kas te eeldate seda, et need saadikud, kes toetavad praegu eelnõu, saadavad selle presidendile, selleks et ta lükkaks selle tagasi selle vastuolu tõttu? Või mis see suurem plaan teil on?

14:17 Kaja Kallas

Aitäh! Väga hea küsimus. Hea, et see küsimus üles tõusis. Tõepoolest, põhiseaduse § 74 ütleb, et arupärimistele vastamise aeg on 20 istungipäeva. Aga see on maksimummäär, lühema aja jooksul võib igal juhul vastata. Võtame sellesama põhiseaduse § 74, mida on tegelikult varem kitsendatud Riigikogu kodu- ja töökorra seadusega, kui me räägime just arupärimistest. Selle loogika järgi võiks seda kitsendada ka eriolukorra puhuks. Mis see kitsendus on, millele ma viitan? Kodu- ja töökorra seaduse § 139 puudutab arupärimisi ja ütleb, et arupärimise saab esitada nendele isikutele, kes on loetletud põhiseaduses, aga ta kitsendab arupärimiste esitamise korda, öeldes, et arupärimine peab puudutama selle organi või ametiisiku võimkonda reguleerivate õigusaktide täitmist. Sellist piirangut põhiseadus ette ei näe. Samamoodi ütleb Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139, et kui arupärimine on kooskõlas nende kitsendustega, millest ma rääkisin, siis Riigikogu esimees edastab selle adressaadile. Tegelikult see kitsendab oluliselt põhiseaduse mõtet arupärimise esitamise puhul. Seda sätet on Riigikogu esimees vähemalt opositsiooni puhul korduvalt kasutanud, kui ta arupärimisi üldse edasi ei ole saatnud. Seda korda on Riigikogu aktsepteerinud ehk on aktsepteerinud seda, et arupärimistele vastamine on kitsendatud Riigikogu kodu- ja töökorra seadusega. Seetõttu ei näe ma ka vastuolu selles,

kui Riigikogu lepib kodu- ja töökorras kokku, et eriolukordade puhul, nagu on eriolukord, erakorraline seisukord, hädaolukord, sõjaseisukord, peavad vastused arupärimistele tulema selle aja jooksul ehk kiiremini.

14:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

14:19 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Muidugi, häda korral peab liigutama kiiremini. Aga kui ma mäletan õigesti, siis USA kaitseministri asetäitja on öelnud, et Tallinna vallutamiseks kulub võib-olla umbes 60 tundi. Jättes kõrvale vastuolu või mittevastuolu põhiseadusega, kuid kui sõjaseisukorra ajal peab nelja päeva pärast peaminister või sotsiaalminister Kiik vastama, aga Tallinn on juba võetud, siis kellele ta vastab? Meie oleme juba laiali saadetud. Võib-olla peaks sõjaseisukorra sealt välja võtma?

14:20 Kaja Kallas

Aitäh selle küsimuse eest! Ma saan aru, et teie ettepanek oleks, et sõjaseisukorra ajal võiks see vastamine toimuda hoopis kiiremini, muidu on juba hilja. Ma arvan, et seda muudatust võib kaaluda ja võib teha muudatusettepaneku. Võib-olla tõesti ei oleks siis ka nelja päeva antud, vaid tegutsema peaks äärmiselt kiiresti. Kuigi, kui on ikkagi sõjaseisukord (ma lihtsalt mõtlen puhtpraktiliselt), siis ma ei usu, et keegi hakkaks kirjalikke arupärimisi esitama, vaid väikeses ühiskonnas, nagu Eesti on, me püüame siis vastused saada kiiresti, operatiivselt suheldes, et Eesti riik jääks püsima.

14:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andrei Korobeinik, palun!

14:21 Andrei Korobeinik

Aitäh! Tõepoolest, ma olen teiega täiesti päri, et kui kokkulepe on olemas ja see isik, kellele arupärimine esitatakse, vastab kiiremini, siis on see väga teretulnud. Aga me ei räägi ju siin kokkuleppest, me räägime seaduseelnõust. Teil on juriidiline haridus. Kas teie väide – ma sain aru, et te olete teadlikult algatamas seda eelnõu, teades, et selline paragrahv põhiseaduses on olemas – on siis see, et teie seaduseelnõu sõnastus ei ole vastuolus põhiseaduse §-ga 74?

14:22 Kaja Kallas

Aitäh! See on minu vastus: meie tõlgendus on, et see ei ole vastuolus põhiseaduse §-ga 74, sest Riigikogu on oma kodu- ja töökorra seadusega ka varem kitsendanud arupärimistele vastamise korda, kusjuures parlamendi kahjuks, see kitsendus oleks praegu tegelikult parlamendi kasuks. Nii et jah, ma arvan, et seda analoogiat kasutades ... (Hääl saalist.) Seda vastuolu ei ole, ühesõnaga. Kui peaks olema vastuolu, siis kindlasti me peaksime üles võtma ka selle teema ja algatama põhiseaduslikkuse järelevalve Riigikogu esimehe töö üle, [selgitamaks], kas see on põhiseadusega kooskõlas, et meie arupärimisi edasi ei saadeta, põhjendades seda sellega, mida ütleb Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139, mis arupärimistele vastamist kitsendab.

14:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Küsimused ettekandjale palume esitada otse mikrofoni, mitte eelnevalt lindistatuna. Kalle Grünthal, palun!

14:23 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma küsin otse. Lugupeetud ettekandja, kui see teema oli põhiseaduskomisjonis arutelul, siis tekkis just see [küsimus] põhiseaduse kooskõlast selle teie eelnõuga. Menetluse käigus nii teie kui ka Taavi Rõivas lubasite teha järelepärimise õiguskantslerile või [tellida] analüüsi (ükskõik, kuidas seda nimetada) õiguskantslerilt. Kas te seda tegite ja kui te seda ei teinud, siis miks te seda ei teinud, kui te seda lubasite?

14:24 Kaja Kallas

Mina ei mäleta küll sellist konkreetset lubadust. Ma arvan, et keegi tegi ettepaneku ja meie ütlesime, et miks mitte küsida seda õiguskantslerilt. Ma sellist lubadust küll ei mäleta. Aga nagu ma ütlesin, kindlasti võib uurida, mida arvavad erinevad põhiseaduslikud institutsioonid selle kohta. Siis, ma arvan, peaks selle siduma kindlasti ka teise Riigikogu kodu- ja töökorra kitsendusega, mis kitsendab oluliselt arupärimistele vastamise korda ja mida rakendatakse praegu väga selgelt opositsiooni kahjuks. Nii et ma arvan, et see pöördumine võiks olla juba sellega seotud.

14:25 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Viktoria Ladõnskaja-Kubits, palun!

14:25 Viktoria Ladõnskaja-Kubits

Lugupeetud proua Kallas! Ma tahtsin täpsustada teie käest ühte teist asja, mis on seotud täpselt sarnase teemaga ja eriolukorra mõiste esiletoomisega. Põhiseaduskomisjonis on olemas ka teine eelnõu, mis sisuliselt lähtub sellest, et eriolukord oli eriline praktika meie riigi jaoks ja võib-olla peaks mingisuguseid asju korrigeerima. Täpselt samamoodi lähtutakse sellest, et eriolukord kui eraldi mõiste on oluline. Adresseeritud ei ole see mitte otseselt põhiseadusele, vaid teisele seadusele. Nimelt räägin ma [kõrgemate] riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmise seaduse eelnõust. Ma mõistan, et teie loogika on üsna sarnane selle loogikaga, mis oli minul siis, kui ma vormistasin seda seaduseelnõu. Miks te antud seaduse puhul olete poolt, teise seaduse puhul olete pigem vastu?

14:26 Kaja Kallas

Aitäh! Esiteks, tõepoolest on paragrahv (ma praegu ei mäleta, mis selle number on), mis puudutab Riigikogu liikmete palka, väga selgelt põhiseaduses sõnastatud ja on Riigikohtu otsus, mis seda paragrahvi tõlgendab ja jõuab järeldusele, et Riigikogu saab seda muuta ainult järgmise koosseisu tarbeks. See ei tähenda seda, et arutama ei peaks kogu eriolukorra temaatikat laiemalt. Selle all mõtlen ma seda, et kogu selle eriolukorra vältel, mis oli meie kõigi jaoks uus olukord, on tulnud välja terve rida teemasid, mida võiks võib-olla kogumis käsitleda ja vaadata neid asju, mida me eriolukorra ajal saame teha, mida me ei saa teha ja mida selleks peab muutma. Nende kahe eelnõu vahe on jah see, et ühe puhul on Riigikohtu lahend, mis seda juba tõlgendab, ja teise paragrahvi puhul seda Riigikohtu lahendit ei ole. Ehk ühel puhul me alustaksime samasugust vaidlust, mis on juba kord läbi käidud, teisel puhul seda vaidlust ei ole. Võib-olla peaks selle vaidluse läbi tegema, kas sellised kitsendused või laiendused on põhiseadusega kooskõlas või ei ole seda mitte.

14:27 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kalle Grünthal, palun!

14:27 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma üritan teie mälu värskendada, kuigi senise praktika jooksul on mulle jäänud mulje, et teie mälu on absoluutselt fenomenaalne, kui on vaja mõningaid muid asju meeles pidada. See minu küsimus, kas te saatsite [arupärimise] õiguskantslerile, oli siinsamas, n-ö selle istungiruumi ees, ja Taavi Rõivase juures käisin ma spetsiaalselt küsimas seda tema koha peal. Minu sõnum oli selline, et juhul, kui te saate arupärimisele vastuse õiguskantslerilt, et see põhiseadusega kooskõlas ei ole, siis te võtate eelnõu tagasi. Ma olen äärmiselt pettunud – ma olen pidanud teid väga ausaks inimeseks –, et te nüüd äkki hakkate sellisel moel veiderdama.

14:28 Kaja Kallas

Aitäh! Jah, kahjuks ma ei saa öelda sama. Selles suhtes ma tõesti ei mäleta, et oleksin teiega sellisel teemal vestelnud. Ma teie kohta jah ei saa sama väita kahjuks.

14:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jürgen Ligi, palun!

14:28 Jürgen Ligi

Aitäh! Mina arvan ka selle esimese näite kohta, et on põhjust eriolukorra arutelul käsitleda seda, miks mõned Riigikogu liikmed teevad populistlikke põhiseadusvastaseid seadusemuudatusi. Aga kõnealune paragrahv – mis võiks olla teoreetiline põhjus, miks täitevviim vajaks põhiseaduse arvates kaitset parlamentaarse järelevalve vastu? Kuidas saaks tõlgendada seda niimoodi, et valitsus kuidagi kannatab, kui ta annab eriolukorra ajal kiireid vastuseid? Kas mõistate?

14:29 Kaja Kallas

Minu arvates valitsus ei kannata, sest meil on parlamentaarne riik ja valitsus peab andma parlamendile vastuseid. Parlament on valitud rahva poolt ühetaolistel otsestel valimistel ja täidesaatvat võimu teostab valitsus, kes peab parlamendile vastuseid andma. Kõik ministrid, kes meil olid põhiseaduskomisjonis, endised ministrid ja praegused ministrid – praeguseid ministreid seal muidugi ei ole –, ju ei vaielnud sellele vastu, et vastata arupärimisele on parem sel hetkel, kui teema on aktuaalne. See pikem periood on ilmselt ette nähtud selleks, et saaks põhjalikult ette valmistada, ametnikud saaksid võib-olla ministritele vastava informatsiooni anda. Aga igal juhul on ka ministri informeeritus parem sellel hetkel, kui asi on parasjagu käimas, mitte nädalaid hiljem. Nagu ma olen siin korduvalt rõhutanud, me ei soovi ju tekitada mingit liigset koormust, vaid proovime parandada parlamentaarse kontrolli tõhusust eriolukorra ajal, kui asjade ja otsustega on kiire.

14:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urmas Kruuse, palun!

14:31 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärne ettekandja! Kas ma sain teie selgitusest õigesti aru, et lähtuvalt Riigikogu kodu- ja töökorrast see üks punkt, mida on Riigikohtus testitud, see muudatus, mida me arutame, rajaneb sellel, et kuna Riigikogu juhatus või esimees võib teatud arupärimisi mitte edasi saata, siis see praktika on iga päev toimiv, ja selle tõttu ka see muudatus, mida me täna teeme, ei too midagi täiendavat juurde, aga kui keegi peaks soovima seda, ma ei tea, kohtus vaidlustada või viia see vaidlus Riigikohtuni välja, siis me võime saada kas üht- või teistmoodi vastuse sellelesamale menetlusele? Kas ma sain sellest õigesti aru?

14:32 Kaja Kallas

Esiteks, Riigikohus ei ole seda paragrahvi vähemalt minu teada vaidlustanud. Ma ei leidnud selle kohta lahendeid. Aga on vaidlustatud seda paragrahvi, mis käsitleb Riigikogu liikmete palka. Mis puudutab nüüd seda [täna kõne all olevat] paragrahvi, siis ma usun ja loodan, et meil eriolukorda niipea uuesti ei tule. Võib-olla on meil aega käia läbi see põhiseaduslikkuse kontrolli tee. Aga sellisel juhul tuleks tõepoolest vaadata tervikuna seda paragrahvi, mis puudutab arupärimisi Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses. Praegune praktika ja ka seaduse tekst tegelikult kitsendavad opositsiooni või parlamendi liikmete võimalust küsida valitsuselt küsimusi ja saada nendele vastuseid arupärimise korras. Seda põhiseadus tegelikult ette ei näe. Kui asuda sellele seisukohale, et meie pakutud muudatus oluliselt kitsendab ja läheb ka põhiseadusega vastuollu seetõttu, et ta justkui kitsendab vastamise tähtaega, siis tuleks seda paragrahvi vaadata tervikuna ja vaadata ka seda, kas need muud kitsendused, mis kehtivad juba aastaid, on põhiseaduspärased.

14:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kert Kingo, palun!

14:33 Kert Kingo

Lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Palun tooge näide, mis info see olla võiks, mida olemasolevatest infoallikatest kätte ei saa, aga millega on nii kiire, et on põhjendatud selline lisakoormuse tekitamine valitsusliikmetele. Mingi näide lihtsalt, milline see info peaks olema või mis on nii oluline.

14:34 Kaja Kallas

Aitäh! Mõtleme nüüd selle eriolukorra peale, mis meil oli. Tegelikult oli päris palju selliseid näiteid. Ma püüan meenutada: kõik see, mis puudutas distantsõpet. Üks päev tulevad ühesugused teated, teine päev tulevad teistsugused teated. Tegelikult tekitab see väga palju segadust inimeste seas, et millal lapsed lähevad ikkagi kooli, mis põhjusel lähevad, kuidas lähevad, kuidas see hakkab olema. Tegelikult, distantsõppe korralduse kohta, mis oli väga aktuaalne, me ju vastuseid sel hetkel ei saanud. Need olid kiired asjad, inimesi huvitavad asjad. Samamoodi kõik, mis puudutas maskide hankeid. Tõepoolest, ajakirjandusest me saime informatsiooni, et maskide hangetega on halvasti, aga meil ei olnud tõsikäid laud väiteid. Näiteks, teie ise olete siin Riigikogu kõnetoolis, kui me näiteks oleme küsinud ajakirjandusele tuginedes midagi, niimoodi öelnud, et kuidas teie nüüd tuginete ajakirjandusele, te peaksite ikkagi tuginema mingitele konkreetsematele allikatele. Seetõttu olekski hea, kui see allikas oleks Vabariigi Valitsus, kes annab seda infot, et kuidas korraldatakse, mida on tehtud selleks, et vältida mingite uute katastroofide teket, millele tuginedes otsused on tehtud. Need on kiired asjad. Me oleme parlamentaarne riik. Ei saa olla nii, et valitsusel on kogu teadmine ja absoluutne tõde ja meie, parlamendi liikmed, oleme siin lihtsalt, ma ei tea, niisama, et kui tuleb mingi otsus, siis me peame olema sellega pimesi nõus. Me ei pea seda olema. Me oleme siia valitud rahva poolt oma tööd tegema.

14:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jüri Jaanson, palun!

14:36 Jüri Jaanson

Suur tänu! Austatud ettekandja! Kui ma eesti keelt oskan või sellest õigesti aru saan, siis põhiseaduse § 74 järgi tuleb arupärimistele vastata 20 istungipäeva jooksul. Ehk võib vastata kõigi päevade jooksul, mis sinna hulka kuuluvad. Aga ma käsitlen teemat natuke laiemas ajalisel kontekstis. Jälle, kui ma õigesti mäletan, siis põhiseadus võeti vastu aastal 1992 ehk juba hulk aega tagasi. Tol ajal oli küll see probleem, et ministriumid vajasisid võib-olla rohkem aega arupärimistele vastamiseks. Aga nüüd, arvestades kogu e-riiki ja ministriumide töövõimet, saavad ministrid tegelikult vastused küsimustele ju palju kiiremini valmis. Kas tegelikult ei peaks ka tavaolukorras arupärimistele vastamise tähtaega lühendama? Võib-olla peaksime üldse põhiseadust muutama?

14:37 Kaja Kallas

Aitäh! Ma arvan, et kui Riigikogu niimoodi arvab, siis tõepoolest võiks põhiseadust muuta. Ma olen ka nõus, et 20 istungipäeva on väga pikk aeg ja see võiks olla lühem. Täpselt nii, nagu te ütlesite, et aeg on läinud edasi, meie elu on läinud palju kiiremaks, kui see oli põhiseaduse vastuvõtmise ajal. Te mäletate, et siis ei olnud veel interneti, saadeti faksi ja kirjaga küsimusi. Nüüd on ju kohe võimalik asjad kätte saada ja nendega edasi toimetada. Meie elu on läinud kiiremaks igas mõttes, suhtluses ametkondadega ja üldiselt. Ma ei pea silmas Riigikogu liikmeid, ma pean silmas kogu ühiskonda. Seetõttu, jah, ma arvan, et seda võiks lühendada. Miks mitte algatada põhiseaduse muutmine selliselt ka tavaolukorra jaoks. Aga nagu me kõik teame, see nõuab kahe järjestikuse koosseisu poolthääle enamust.

14:38 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Raimond Kaljulaid, palun!

14:38 Raimond Kaljulaid

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Mind pani mõtlema proua Kingo küsimus selle kohta, millises olukorras võib olla selline kiire infovajadus, ja ma mõtlesin, et ma küsin. Kas üheks selliseks olukorraks võib olla see, kujutame ette, et mõni valitsuse liige, mõni minister näiteks on andnud Riigikogule kas otseselt valeinfot või eksitavat infot, muu hulgas oma küsitavate kaadriotsuste kohta, ja võib tekkida kiire vajadus välja selgitada, mis siis on toimunud ja kas see inimene on eksitanud teadlikult parlamenti, andnud valeinfot, kas ta sobib oma ametisse eriolukorra ajal, hädaolukorra ajal? Kas see võib olla üks nendest näidetest, kui meile, Riigikogu liikmetele, tuleks kasuks see võimalus saada seda informatsiooni kiiresti? Loomulikult, info liikumine on oluline asi eriolukorra ajal.

14:39 Kaja Kallas

Aitäh! Ma arvan, et ei teie ega mina oska siin mõelda kõikidele võimalikele olukordadele, mis võivad ette tulla, millal on parlamendi liikmel vaja infot valitsuse liikme tegevuse kohta. Ma usun, et see on parlamendi liikmete iseseisvuse küsimus. Nagu me teame, parlamendi liikmed on oma mandaadi teostamisel vabad. See, milliseid arupärimisi nad täpselt soovivad esitada, on igaühe enda otsustada. Ma arvan, et seda kuidagi piirama ei pea. Aga jah, ma üritasin tuua ka näiteid, kuna küsimus selle kohta oli. Aga see ei ole kindlasti ammendav ja kindlasti on olukorrad ka väga erinevad. Seekord oli meil tervisekriis, aga võib olla mingi muu kriis, kus on hoopis teised küsimused, kui seekord olid.

14:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kert Kingo, palun!

14:40 Kert Kingo

Aitäh veel kord, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma ei saanud enne piisavalt mõistlikku vastust oma küsimusele. Nende olemasolevate infoallikate all ei pidanud ma silmas kindlasti ajakirjandust, vaid pidasin silmas, et Riigikogu liikmetele peaminister regulaarselt edastas ju ülevaadet kriisist. Samamoodi olid iga nädal ju infotunnid, kus ministrid olid olemas, kus oli võimalik küsimusi küsida, paralleelselt toimus töö komisjonides, kus kõiki neid teie näitena toodud teemasid arutati ja võeti ka otsuseid vastu. Tooge palun mingi näide konkreetselt, mida me siin Riigikogu liikmetena selle kriisi ajal üldse ise ei käsitlenud või millega me kokku ei puutunud, aga oleks nii pakiline vajadus seda teada saada, et oleks põhjendatud sellise lisakoormuse tekitamine.

14:41 Kaja Kallas

Aitäh! Teie olete siin Riigikogus esimest korda ja teil on olnud hea võimalus olla kogu see aeg koalitsioonis. Ootan seda aega, kui te olete opositsioonis, siis teil võib-olla neid küsimusi enam ei teki. Aga ma ütleks niimoodi selle kirja kohta, mida peaminister saatis Riigikogu liikmetele, et see oli kindlasti väga hea, et see info iga päev meile tuli. See oli info, mis tegelikult oli selle päeva lehtedes ka olemas, see ei olnud midagi sellist, mida me muidu ei oleks saanud, aga oli väga hea, et see tuli iga päev ja meil oli info ühes kohas olemas.

Nüüd Riigikogu infotundidest. Võib-olla teie ei ole nendel osalenud. Ministril on esiteks aega vastata kolm minutit ja Riigikogu liikmel on aega küsida kaks minutit. See on lühike aeg ja selle aja jooksul (võib-olla olete Riigikogu infotunde jälginud) me tegelikult ju ei saa konkreetseid vastuseid. Seesama näide, distantsõppe korraldus. Haridus- ja Teadusministeeriumile olid väga konkreetsed küsimused arupärimises. Seda ei ole võimalik käsitleda infotunni ajal. Teiseks, näiteks see maskide teema. Täpselt samamoodi oli vaja saada konkreetseid vastuseid küsimustele, mis puudutavad nende hangete teostamist. Seda [infot] ei ole võimalik saada avalikest allikatest ja seda ei ole võimalik Riigikogu infotunni ajal dokumenteeritult või kirjalikult saada või selle kohta juurde küsida, nagu arupärimise puhul on võimalik. Ka teised saadikud saavad siis selle kohta küsida. Nii et jah, paraku on niimoodi, et kui te olete opositsioonis, siis te saate sellest vajadusest võib-olla paremini aru kui siis, kui te olete koalitsioonis. Nii see paraku on.

14:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

14:43 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma täitsa mõistan opositsiooni muret, et ei saa õigel ajal ja korralikku vastust. Aga nagu te mainisite, aeg on kiiremaks läinud. Olete te vaadanud, et äkki peaks, kui hakata põhiseadust n-ö remontima, vaatama neid tähtaegu, seal on neid teisigi, § 60, § 66 jne? Kui president on kolm kuud, nagu see praegu on, audis, et millal siis Riigikogu [valib] uue riigipea? Tuleks vaadata tervikuna. Aga teiselt poolt, kas te ei ole mõelnud selle peale – ma olen olnud opositsioonis ja ma arvan, et see on üldine –, et isegi kui suure rahu ajal ministrilt küsida midagi ja kui ta võib rääkida ükskõik mida, siis vastust ikka ei saa, isegi kui kaks küsimust on? Nii et häda pole ainult selles. Kas te olete vaadanud laiemalt? Olete tulnud kitsa asjaga välja praegu.

14:44 Kaja Kallas

Aitäh! Me tõesti ei ole laiemalt vaadanud. Täitsa aus vastus on, et me ei ole vaadanud kogu põhiseadust sellise pilguga. Praegu oli see probleem, mis selle eriolukorra ajal tõusetus. Selle teie vastuse teise osa suhtes: võib-olla te selgitate oma kolleegile siis ka, et infotunnis ei saa neid vastuseid ministritelt kätte. Teie vastus võib-olla oligi Kert Kingole pigem.

14:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jürgen Ligi, palun!

14:45 Jürgen Ligi

Aitäh! Ma tunnistan, et ma ei saanud ka teilt mõistlikku vastust, nagu Kert Kingogi oma küsimusele, miks üldse parlamendile on vaja informatsiooni. Kas teilt on võimalik saada mõistlikku vastust sellisele küsimusele?

14:45 Kaja Kallas

Aitäh! Jürgen, sinu kriteeriumite järgi ma arvan, et mõistlikku vastust oleks võimalik saada ainult siis, kui sa ise vastaksid, samal ajal kui sa küsid. (Kahin saalis.)

14:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem küsimusi teile ei ole. Ma palun kaasettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimehe Paul Puustusmaa.

14:46 Paul Puustusmaa

Head kolleegid! Ma tänan juhatajat, tänan eelnevat ettekandjat! Ma ei saa kohe ütlemata jätta seda, et ma pean tänama ka kõiki põhiseaduskomisjoni liikmeid. Põhiseaduskomisjoni istungid on alati olnud väga haaravad, väga intensiivsed ja meeleolukad, seda väga positiivses mõttes, ükstupuha mis laadi küsimused tõusetuvad, nad on eluterved ja kutsuvad väga tihti esile tugevaid diskussioone. Ega see tänane seaduseelnõu 182 ei ole erand. Tõepoolest, meil oli väga eluterve ja väga tugev diskussioon. Ma pean ütleva, et heal K ajal on täiesti tõsine oskus kaasahaaravalt probleemi üles seada ja esitada see sellisel moel, et see suudab ära tinistada ka koalitsioonipoliitikud. Ma võisin komisjonis pärast kõrvade peal käia ja saltot visata, aga ma tegelikult ei suutnud enda soovi realiseerida, sest lihtsalt Kaja oli oma töö hästi ära teinud.

Aga lõppkokkuvõttes, me oleme siin millega? Me oleme siin praegu teie heade kõrvade ja silmade ees selle mõttega, et põhiseaduse teatud paragrahvi peaks hakkama siiski tõlgendama, muutma. Siin on see väikene ja väga oluline nüanss, et põhiseaduse paragrahvid ei ole mitte ainult kohustused, nad on printsiibid ja nad on ka õigused. Kui põhiseaduses ikkagi üks paragrahv ütleb, et on õigus teatud aja jooksul midagi teha, siis seda piirata, muuta, keelata – ma ei tea, kas seda õigust on. Aga see tegelikult ei ole ka minu sõnum, sest mina ikkagi olen siin praegu selleks, et kanda ette seda, mis toimus komisjonis. Komisjonis toimus istung 9. juunil k.a. Protokollist pärast kordan üle, et peale minu olid kohal ka komisjoni liikmed Kalle Grünthal, Kaja Kallas, Erkki Keldo, kes Hanno Pevkurit asendas, Siim Kiisler, Andrei Korobeinik, Martin Repinski ja Taavi Rõivas. Nagu ma ütlesin, meil oli väga haarav vestlus sellel teemal, kuivõrd on see põhiseadusega kooskõlas või ei ole põhiseadusega kooskõlas. Toon välja mõningad, ainult mõningad (nagu ma ütlesin, diskussioon oli pikk) märkused, et mitte väga palju üle korrata seda, mis on juba siin olnud, ja et anda ülevaade toimunust. Kaja Kallas lausus ka meil istungil, et ta mõistab, et tavaolukorras võiks olla vastamise tähtaeg ikkagi pikem, et ministrid jõuaksid vastuseid piisavalt ette valmistada, aga eriolukord on see, mis peaks põhjendama ära selle lühema tähtaja. Ehk ta andis mõista, et eriolukord võimaldaks põhiseadust teisiti vaadata. Siim Kiisler oli esimene, kes kohe sõna võttis selle peale ja ütles niimoodi, et Isamaa fraktsioon arutas seda eelnõu ja suhtus sellesse suure mõistmise ja sümpaatiaga, aga temal tekkis oluline küsimus. Taas seesama põhiseaduse § 74 ja viide sellele, et põhiseaduse § 74 kohaselt on ette nähtud võimalus kuni 20 päeva vastata. See on maksimumtähtaeg, see ei tähenda, et ei võiks kiiremini vastata. Kaja Kallas vastas, et jah, põhiseaduses on ette nähtud maksimumtähtaeg, nagu ka ta siin ütles, mis aja jooksul peab kindlasti arupärimisele vastama, aga ei enam. Mina omalt poolt ütlesin, et olen ka põhiseaduse §-ga 74 tuttav ja mulle tundub, et eelnõu 182 puhul on tõesti vastuolu põhiseadusega. Püüdsin komisjoni veenda, et mõte seda muudatust sisse viia ei ole hea. Rõhutasin seda, et põhiseaduses sätestatud 20 istungipäeva ei

anna alumist piiri, kuid paneb paika kaugema piiri. Sellega ma toetasin Siim Kiisleri arvamust. Taavi Rõivas omalt poolt ütles, et tema saab põhiseaduse sätetest aru nii, et 20 istungipäeva ei pea täis venitama. Põhiseadus kaitseb siin seda, et 20 istungipäeva jooksul peab parlament vastuse saama, põhiseaduse säte on tegelikult küsija kaitseks. Rõivas kutsus üles eelnõu konstruktiivselt arutama. See on ka see üleskutse, millega Kaja siin on korduvalt täna esinenud. Taavi Rõivas sõnas veel, et tema arvates on oluline seda teemat veel arutada ja analüüsida põhjalikumalt, milleks ongi praegu parim võimalus. Tema arvates võiks eelnõu esimese lugemise kindlasti lõpetada ning arutada seda küsimust põhjalikumalt enne teist lugemist. Reformierakond ei soovi samuti põhiseadusega vastuolus olevat seadust vastu võtta, oli tema rõhutus. Siim Kiisler nõustus, et seda võib põhjalikult analüüsida. Isamaa fraktsioonis oli toimunud väga heatahtlik arutelu, mille käigus sai seda teemat käsitletud. Kaja Kallas viitas põhiseaduse kommenteeritud väljaandele, kus on kirjas, et 20 istungipäeva pikkune arupärimisele vastamise aeg kehtib tavaolukorra kohta. Kaja arvates võiks kõigepealt lõpetada esimese lugemise ära ja seejärel arutada seda põhjalikumalt edasi. Puustusmaa lisas, et tema arvates oleks põhiseaduse selline tõlgendamine liigselt loominguline. Ma lisasin, et ei saa nõustuda sellega, et kui on eriolukord, siis põhiseadus ei kehti ja sellega võetakse ära õigus vastata näiteks seitsmendal päeval. Minu vihje oli sellele, et põhiseadus näeb 20 [päeva] ette ja nüüd tahetakse seda piirata nelja päevaga, aga kui inimene tahaks vastata viiendal, kuuendal või seitsmendal päeval ja põhiseadus näeb ette isegi 20. päeval seda võimalust, siis kuidas me selle õiguse ikkagi ära võtame põhiseadust muutmata. Kalle Grünthal lisas, et 20 istungipäeva ei ole ju kivisse raiutud, see on maksimumtähtaeg ja vastata võib ka varem. Noh, sellest on juba korduvalt räägitud. Taavi Rõivas nõustus, et põhiseadusega vastuollu minekut tuleb igal juhul vältida. Ta tegi ettepaneku määrata eelnõule 182 sellega seonduvalt ka pikem muudatusettepanekute tähtaeg, et enne muudatusettepanekute esitamise tähtaja saabumist jõuaks sügisel seda arutada veel ka komisjonides.

Puustusmaa tuli välja mõttega eelnõu tagasi lükata. Komisjoni enamus, nagu ma ütlesin eelnevalt, Kaja mõjutusel ei nõustunud selle ettepanekuga. Vaidlesime mis me vaidlesime, aga lõppkokkuvõttes võeti vastu menetluslikud otsused ja need olid järgmised. Tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 16. juunil k.a (konsensuslik otsus), tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolthääle enamusega: 5 poolt, 3 vastu), tehti ettepanek, et muudatusettepanekute tähtaeg oleks pikem, s.o 25. september k.a, ja määrati põhiseaduskomisjoni ettekandjaks siinkõneleja. Aitäh!

14:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile on küsimusi. Mart Võrklaev, palun!

14:53 Mart Võrklaev

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Põhiseadus minu meelest ei piira ikkagi selle aja lühendamist, seal on antud maksimumtähtaeg. Aga te oma ettekandes tõite välja, et selline ettepanek oleks liigne põhiseaduse tõlgendamine või kuidas see täpne sõnastus oligi. Kas te palun tooksite paralleeli? Meil on üks eelnõu menetluses, Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni ülesannete andmine Riigikontrollile. Põhiseaduses on küll hästi selgelt kirjas, millega Riigikontroll peaks tegelema, aga seal justkui on leitud, et talle on võimalik anda lisaülesandeid. Mis on erinevus kahe muudatuse vahel? Kuidas ühe muudatuse puhul saab põhiseadust tõlgendada nii, et see sinna alla mahub, aga teisel puhul ei saa? Kas te tooksite õiguslikud argumendid, mis see erinevus on, miks ühel juhul saab ja teisel juhul ei saa?

14:54 Paul Puustusmaa

Suur tänu, hea küsija! Kuigi meil komisjonis seda nüanssi ei arutatud, aga ma ütlen ära selle, et võib-olla sõna "tõlgendamine" ei olnud mul õigesti kasutuses, sest ma ikkagi tahtsin rõhutada pigem seda, et praegu Reformierakonna pakutav on põhiseaduses oleva normi piiramine. Ehk ta muudab põhiseaduse normi tähendust, lisades sinna keelu, mida seal tegelikult olla ei tohiks. Põhiseadus annab antud juhul õigusi ja kui põhiseadus annab õiguse 20 päeva jooksul vastata, siis millisel moel saab alama seadusega öelda ei, et see norm ei kehti, teeme aja lühemaks? Ma rõhutan siin, et üldse on põhiseaduses keelde praegu minu teada ainult kolmes paragrahvis, § 12, § 48 ja § 148 ilmselt, muid keelde ei ole. Mis tõlgendamisse puutub, siis see on meie õigusloomingu üks kõige suuremaid vigasid, et põhiseadust tõlgendatakse ja seeläbi põhiseadust muudetakse ja sõna otseses mõttes põhiseadust lõrtsitakse. Põhiseadus ei tohi olla ambivalentne, ta peab olema selgelt mõistetav, võimalikult lihtne, nii et me

peame ise välistama sellised võimalused. Me ei tohi seda ust avada. Aitäh!
(Hääl saalist.) Aa, vabandust, jah, teine pool. Tahtsin öelda lihtsalt seda, et siin on nüüd selles mõttes arusaamise küsimus, kuidas keegi aru saab. Mina näiteks saan aru, et kui me vihjame põhiseaduse §-le 133, mis käsitleb Riigikontrolli küsimust, siis see kindlasti ei välista Riigikontrolli kasutamist ERJK asemel, ta ei välista mitte mingil juhul. Ma näen võimalusi nii punkti 2 kui ka punkti 3 kaudu ning rõhutan ka seda, et kui omal ajal õiguskantsler ise tegi ettepaneku Riigikontrolli selleks rakendada, siis minul ei jätku julgust ja jõudu öelda, et õiguskantsler lambist rikkus põhiseaduse mõtet, tähendust ja norme, tehes sellise ettepaneku ka siin suurele saalile.

14:56 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan fraktsioonide läbirääkimised. Andrei Korobeinik, palun, Keskerakonna fraktsiooni nimel!

14:57 Andrei Korobeinik

Head rahvasaadikud! Nagu me siin oleme vahepeal kõik teada saanud, Eesti põhiseaduse § 74 ütleb, et arupärimisele tuleb vastata Riigikogu istungil 20 istungipäeva jooksul. See siin on seaduseelnõu 182 ja seal on kirjas, et vastama peab Riigikogu istungil nelja istungipäeva jooksul. On väga raske arvata, et tegemist on tõlgendusega. Kui ühes kohas on kirjas 20 ja teises kohas 4, siis on väga raske tõlgendada neid samamoodi.

Eesti president on korduvalt süüdistanud Riigikogu selles, et seadusloome kvaliteet ei ole meil väga kõrge. See on seaduseelnõu. Loeme selle seletuskirjas sellist osa nagu "Märkused". Ainuke märkus on siin, et vastuvõtmiseks on vaja koosseisu häälteenamust. Siis on osa "Seaduse mõjud". See peatükk on tühi, mitte kusagil ei ole mitte ühtegi sõna sellest, et seaduseelnõu muudab põhiseadust, mitte kusagil. Paraku ta teeb seda.

Tõepoolest võib diskuteerida selle üle, kas päevade arvu kirjapanek põhiseaduse teksti on väga mõistlik või mitte. Aga see on seal. Põhiseaduskomisjoni pidulikult istungil Eesti põhiseaduse 100. aastapäeva puhul mainis ka õiguskantsler, et põhiseadus pole mänguasi. Kui seda muuta, siis selleks peab olema ikka väga kaalukas põhjus. Mulle tundub, et antud juhul võib-olla seda põhjust väga ei paista, aga kui mõni osapool arvab, et see on olemas, siis peab vastavalt ka käituma ehk algatama põhiseaduse muutmise. Mul on natuke kahju sellest, et põhiseaduskomisjon, mis peaks olema suunanäitaja selles küsimuses, toetas eelnõu. Aga niimoodi see juhtus. Selle tõttu palun ma teid see agoonia siin kohe lõpetada ja see eelnõu praegu siinsamas kohe tagasi lükata. Aitäh!

14:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kaja Kallas, palun, Reformierakonna fraktsiooni nimel!

14:59 Kaja Kallas

Veidi kummaline on muidugi kuulata koalitsiooni esindaja pidulikku kõnet põhiseadusele vastavusest ja sellest, kui oluline see on, ja kuidas põhiseaduskomisjon ei tohiks teha midagi sellist, mis kuidagi põhiseadust tõlgendab. Tuleme kas või sellesama Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni eelnõu juurde, mis väga selgelt põhiseadusega vastuollu läheb. Tegelikult on neid kaasusi meil olnud selles koosseisus paraku päris palju, kus Riigikogu koalitsioon ei pea põhiseadust mitte millekski. Nüüd põhiseaduse tõlgendamisest. Põhiseadusel on ka kommenteeritud väljaanne. Kommenteeritud väljaanne selle paragrahvi punkti nr 8 all ütleb, et tegelikult see 20 istungipäeva on ka tavaolukorras liiga pikk aeg, arupärimisele vastamiseks on see liiga pikk aeg, arvestades seda, et teema aktuaalsus on vastamise hetkeks juba möödas. Seda ütleb kommenteeritud väljaanne. Selle paragrahvi kohta ei ole ühtegi Riigikohtu lahendit. Nagu ma ütlesin, seda paragrahvi on Riigikogu juba kitsendanud ja kitsendanud parlamendiliikmete kahjuks sellega, et tegelikult ei ole mitte nii, et Riigikogu liige saab esitada arupärimisi, nagu ütleb põhiseadus, nendele institutsioonidele, mida põhiseadus loetleb, vaid Riigikogu liige saab esitada arupärimisi siis, kui Riigikogu esimees need arupärimised edasi saadab. No see on ikkagi palju suurem põhiseaduse kitsendus. Tõepoolest, ma usun, et on meie kõigi huvides (nagu ma ka korduvalt olen siin öelnud, et täna [ollakse] koalitsioonis, homme opositsioonis), et see saaks selgeks. Nii et kui te hääletate selle eelnõu praegu välja, siis ma arvan, et tuleks vaadata seda paragrahvi ja Riigikogu esimehe tegevust selles mõttes, et see on tegelikult olnud põhiseadusvastane. Aga ma siiski kutsun üles kõiki Riigikogu liikmeid seda seaduseelnõu mitte välja hääletama. Me saame

selle eelnõuga edasi tegeleda esimese ja teise lugemise vahel, lootuses, et eriolukorda ei teki meil sügisel uuesti, aga igaks juhuks valmistudes selleks ajaks, kui see võib tekkida, kas või sellesama viiruse uue lainega seoses. Sellisel juhul on meil vaja siiski kiireid vastused ja mitte ainult opositsioonil, vaid Riigikogul tervikuna. Nagu ma olen korduvalt öelnud: Eesti on parlamentaarne vabariik, kus parlament peab saama teostada parlamentaarset kontrolli täitevvõimu üle. Aitäh!

15:03 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, läbirääkimised on lõppenud. Kuna Eesti Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis paneme selle hääletusele.

Austatud Riigikogu liikmed, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku lükata seaduseelnõu 182 esimesel lugemisel tagasi. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 52 Riigikogu liiget, vastu on 42 ja erapooletuid on 1. Seaduseelnõu 182 on tagasi lükatud.

3. 15:06 Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (130 SE) kolmas lugemine

15:06 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 130 kolmas lugemine. See seaduseelnõu nõuab heakskiitmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Avame läbirääkimised ja sõna saab Reformierakonna fraktsiooni nimel Jürgen Ligi. Palun!

15:07 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Rahapesutõrje on vastik bürokraatia. Paljud meist on seda ebameeldivust ka ise tundnud, kui tüütu see võib olla, aga tänapäeva maailmas teisiti ei saa. See on iseliikuv rong ja Eesti ei saa siin maha jääda. Paljud arvavad, et seda bürokraatiat tuleks paremini kontrollida, aga seda ei saa sel moel teha, et me erineme. See maksaks meile kätte.

Aga see eelnõu iseenesest on, ma arvan, päris hea. Selle koha pealt tahaks kõigepealt kiita rahanduskomisjoni, kes tegi asjalikku koostööd, suhtles ekspertide ja huvigruppidega ja saavutati üksmeelne tulemus. Sealhulgas on siia lisatud rahapesutõrje jõudude ühendamise ja eraldi ameti loomine, mis ei ole kindlasti selle valitsuse idee, aga nüüd nähtavasti saab see teoks.

Aga teiselt poolt on see eelnõu muidugi monument katsele muuta rahapesu poliitiliseks rahaks. Umbes aasta või kaks aastat tagasi käivitus tugev kampaania, kui püüti määrada poliitilisi konkurente. Juhtisid seda muidugi Jaanus Karilaid ja õiguskomisjon. Terve aasta oli kampaania, kuidas tõestada, et just nimelt endise rahandusministri ja endise peaministri süül pesti Eestis väga palju raha. Ja kujutage ette, sellest aastast kuulamisest ei sündinud mitte ühtegi seaduseparagrahvi ega mitte ühtegi huvitavat fakti loomulikult ei uuritud välja. See oli puhas bluff, mille vastu huvi kohe kadus, kui valimised olid ära olnud. Ma mäletan, et nädal või kaks tagasi, kui Finantsinspeksioon esitas aruannet, siis seesama kangelane jalutas majast välja, kui mina tuln, sest teema ei olnud tema jaoks enam aktuaalne. Ta oleks kuulnud seda, mida rääkis Kilvar Kessler, kuidas 2014. aasta seisuga, mis tähistab ka minu ametiaja lõppu, kuulutati Eesti tol ajal ametlikult Euroopa Liidu parimaks riigiks regulatsioonide poolest ja kuidas Finantsinspeksioon osutus kõige innovaatilisemaks Euroopas. Regioonis ei olnud ühtegi teist, kes oleks ajast nii palju ees olnud, rakendamaks riskipõhist rahapesutõrjet. Kusjuures Finantsinspeksioon ei ole üldse põhiinstitutsioon rahapesutõrjel, vaid see on tema jaoks kõrvalala. Muidugi oli ka poliitiline huvi haukuda võimalikult suure puu all, aga see puu oli vale.

Üks, kes temaga kaasa haukus, oli praegune rahandusminister. Tema on ka kuulutanud, et rahapesutõrje on selle valitsuse prioriteet. Mis sellest saanud on? Sellest on saanud rikkumismenetlus. Kui me kunagi olime parimad regulatsioonide poolest, ametlikult tunnistatult, siis sellest aastast on meil Euroopa Liidu rikkumismenetlus, kuna me ei ole võtnud üle direktiivi. Jumal tänatud, me teeme seda nüüd. Aga rikkumismenetlus on fakt. Ja kogu see poliitiline bluff, mis on üles keeratud, kukub sellega läbi. Ma tuletan meelde, et see on täpselt see teema, mille puhul rahandusminister mulle isiklikult

soovitas avalikult enesetappu. Kujutate ette: minu ajal, järelikult minu pärast. Sellised alatused võiks tegelikult poliitikast puududa.

Mis veel? Seesama õiguskomisjon pidas ju siin tähtsa OTRK rahapesu teemal. See ei olnud mitte midagi muud kui poliitiline sõim. Mitte midagi juriidilist ei olnud, õiguskomisjoni ettekandes ei olnud mitte midagi juriidilist. Üks õudsemaid protokolle tõenäoliselt, mis siin on kunagi loodud.

Ja mis veel on olnud selle viimase aasta jooksul, peale huvipuuduse?

Palun lisaiega!

15:12 Esimees Henn Põlluaas

Kolm minutit lisaiega. Palun!

15:12 Jürgen Ligi

Ma tunnustasin seda, et ühendatakse need jõud, Siseministeerium ja Rahandusministeerium, just nimelt Rahandusministeeriumi haldusalasse, mis on olnud kogu aeg rahapesutõrje tugevam pool. Nüüd on Eesti võitlemas selle vastu, et üdini rahvusvahelist kuritegevust, nagu rahapesu on, tõrjutaks Euroopa tasandil. See on jälle Eesti häbi. Puhtalt ideoloogilisel põhjusel, et muidu läheb võim Euroopasse, sõditakse ka rahapesutõrje vastu. Eestis võib jõude ühendada, aga vaat, rahvusvaheliselt ei tohi.

Muidugi on detaile veel. Selles eelnõus tehti ju muudatus, mis lähtub üheksakümnendate aastate tarkusest, et paneme mingisuguse numbri ja siis selle järgi otsustatakse, millist raha tuleb kontrollida.

Loomulikult ei ole see tänapäevane vaade. Samamoodi ei ole tänapäevane vaade see, kui rahandusminister kutsub pangajuhid kokku ja noomib neid, et nad pingutavad üle. See pagana seadusemuudatus kokkuvõttes on pigem kaheksakümnendate tase. Sisuliselt püüti selle muudatusettepanekuga riskid lükata pankade poole, aga siiski tegelikult võidelda pigem rahapesutõrje vastu kui selle poolt. Õnneks ei ole see kõik selles eelnõus realiseerunud.

Veel kord kiitus rahanduskomisjonile ja isiklikult seltsimees härra Kokale, kes seda juhtis, et me rumalusi siia sisse enda teada küll ei jätnud. Aitäh, härra Kokk!

15:13 Esimees Henn Põlluaas

Jaanus Karilaid, palun kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni nimel!

15:14 Jaanus Karilaid

Aitäh juhatajale! Ära mine, Jürgen, ära! Jürgen, oota! Ma vaatan, et Jürgenil on valu juba viimased kuus kuud, ta käib mööda parlamenti, raadios ja televisioonis ja väidab, et tema ei ole milleski süüdi, et ta on maailma parim rahandusminister olnud, rahapesuvastases võitluses tegi ta maailma parimad regulatsioonid, aga millegipärast ikkagi see rahapesujuhtum Danskes toimus. Aga tema ei ole süüdi ja tal on tegelikult pidev vaev ja kannatus. Ütleme siis välja: Jürgen, sa oled süütu!

15:14 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Rohkem fraktsioonidel läbirääkimiste soovi ei ole. Lõpetame läbirääkimised. Läheme hääletuse juurde. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 130 lõpphääletus. Saalikutsung. Austatud kolleegid, panen hääletusele eelnõu 130, Vabariigi Valitsuse algatatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Lõpphääletus on läbi viidud. Poolt on 95 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

4. 15:18 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (187 SE) kolmas lugemine

15:18 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 187 kolmas lugemine. Nii nagu eelmine eelnõu, nõuab ka see eelnõu Riigikogu

koosseisu hääletenamust. Tundub, et fraktsioonidel läbirääkimiste soovi ei ole. Saame minna kohe lõpphääletuse juurde. Juhtivkomisjoni ettepanek ongi viia lõpphääletus läbi. Head kolleegid, kas me võime minna hääletuse juurde?

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 187. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 94 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

5. 15:20 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (Keskkonnaameti ja Keskkonnainspektsiooni ühendamine) eelnõu (184 SE) kolmas lugemine

15:20 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (Keskkonnaameti ja Keskkonnainspektsiooni ühendamine) eelnõu 184 lõpphääletus. Kas fraktsioonidel on läbirääkimiste soovi? Ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 184 lõpphääletus.

Kas me võime minna hääletuse juurde? Ka see eelnõu vajab heakskiitmiseks Riigikogu koosseisu hääletenamust.

Panengi hääletusele seaduseelnõu 184. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 63 Riigikogu liiget, vastu 6. Eelnõu 184 on seadusena vastu võetud.

6. 15:22 Ametiühingute seaduse, Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (158 SE) kolmas lugemine

15:22 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine eelnõu on Vabariigi ... (Juhataja helistab kella.) Palun tähelepanu, head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud ametiühingute seaduse, Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 158 kolmas lugemine. Kas on läbirääkimiste soovi? Ei ole.

Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 158 lõpphääletus. Kas võime hääletuse juurde minna?

Panen hääletusele seaduseelnõu 158. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 92 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

7. 15:23 Politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu (161 SE) kolmas lugemine

15:23 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on õiguskomisjoni algatatud politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu 161 kolmas lugemine. Avame läbirääkimised ja palume siia kõnetooli Kalle Laaneti Reformierakonna nimel.

15:24 Kalle Laanet

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on hea meel kiita õiguskomisjoni, st õiguskomisjoni liikmeid selle algatuse eest, millega üks vana võlg likvideeritakse. See annab kindlasti Eesti Vabariigi kodanikele õiguskindlust, et juhul kui on kunagi viga tehtud, siis võivad minna aastad mööda, aga see viga likvideeritakse. Nii on olnud ka selle eelnõuga. Jah, see ei puuduta küll mitte tuhandeid inimesi, aga 15 inimest Eesti riigis, keda see eelnõu konkreetselt puudutab, saavad õiguskindluse tagasi. Ma tänan kõiki Riigikogu liikmeid selle eest, et nad on valmis toetama seda eelnõu. Aitäh!

15:25 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 161 lõpphääletus.

Head kolleegid, kas võime minna hääletuse juurde? Panen lõpphääletusele õiguskomisjoni algatatud politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu 161. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

8. 15:26 Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse ja ehitusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (179 SE) kolmas lugemine

15:26 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on Vabariigi Valitsuse algatatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse ja ehitusseadustiku muutmise seaduse eelnõu 179 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on läbirääkimiste soovi? Ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 179 lõpphääletus. Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 179. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

9. 15:28 Riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu (178 SE) kolmas lugemine

15:28 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on Vabariigi Valitsuse algatatud riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu 178 kolmas lugemine. Fraktsioonidel sõnavõtusoove ei ole, läbirääkimisi ei toimu. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 178 lõpphääletus. Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu 178. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 89 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

10. 15:30 Autoveoseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (157 SE) kolmas lugemine

15:30 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud autoveoseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 157 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on läbirääkimiste soovi? Ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 157 lõpphääletus. Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele seaduseelnõu 157. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu 157 on seadusena vastu võetud.

11. 15:31 Riigihangete seaduse ja kunstiteoste tellimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (177 SE) kolmas lugemine

15:32 Esimees Henn Põlluaas

Jõuame järgmise punkti juurde, Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse ja kunstiteoste tellimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 177 kolmas lugemine. Tundub, et läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 177 lõpphääletus. Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele seaduseelnõu 177. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 92 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

12. 15:33 Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja välissuhtlemisseaduse muutmise seaduse eelnõu (129 SE) kolmas lugemine

15:33 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja välissuhtlemisseaduse muutmise seaduse eelnõu 129 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on läbirääkimiste soovi? Ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 129 lõpphääletus. Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele eelnõu 129. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu 129 on seadusena vastu võetud.

13. 15:34 Välismaalaste seaduse, tulumaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse (Eestis töötamise reeglite väärkasutuse vähendamine) eelnõu (145 SE) kolmas lugemine

15:34 Esimees Henn Põlluaas

Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse, tulumaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse (Eestis töötamise reeglite väärkasutuse vähendamine) eelnõu 145 kolmas lugemine. Tundub, et läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 145 lõpphääletus. Kas ma võin selle hääletusele panna?

Panen hääletusele seaduseelnõu 145. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 90 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

14. 15:36 Alkoholiseaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (194 SE) kolmas lugemine

15:36 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on rahanduskomisjoni algatatud alkoholiseaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 194 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on läbirääkimiste soovi? On. Palun kõnetooli Maris Lauri Eesti Reformierakonna fraktsiooni nimel!

15:37 Maris Lauri

Hea istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kui see eelnõu sai algatatud, siis oli tegemist täiesti mõistliku sammuga. Kui kriisi ajal sai menetletud eelnõu, mis puudutas reageerimist kriisile ja oli seotud lisaelarvega, siis kahjuks jäi välja see teema, mis puudutas kohalike omavalitsuste strateegiate koostamist. See muudatus tuli kahtlemata kiiresti sisse viia ja seda tehti.

Teisel lugemisel juhtus see, et ootamatult tuli lisand, mis ei ole üleüldse seotud selle eelnõu teemaga. Tegemist on halva menetluspraktikaga, väga halva lähenemisega. Niisamuti kui tõesti on olemas see

teema, kuidas alkoholi [kaupluses] paigutatakse, kui tõesti on olemas küsimused sellega, et järelevalvel on erinevad arusaamad asjast, oleks pidanud see algatus tulema eraldi eelnõuna ja sellele oleks pidanud eelnema ka diskussioone, arutelusid. Aga me jõudsime punkti, kus tõenäoliselt väga paljud meist ei saagi aru, mis täpselt toimub, sest sõnastus on segane. Ei julge öelda, et nüüd kokkupanud sõnastus oleks väga selge. Seletuskiri ei aita, oluline on seadus. Kui seadusest aru ei saada, siis võibki tulla väga huvitavaid tõlgendusi, nagu väidetavalt on juhtunud eelnõu praeguse sõnastusega. See, miks menetluslikult hoitakse eri teemasid lahus, tuleneb ju väga lihtsatest põhjustest: selleks, et teemasid saaks rahulikult eraldi arutada, et omavahel mitteseotud teemad ei segaks üksteise menetlust. Praegu just nii juhtub. Üks asi tuleb kindlasti ära teha, see puudutab omavalitsuste strateegiate koostamist, ja sinna juurde tuli alkoholiseaduse muudatus, mis ei ole mitte kuidagi sellega seotud, millega ei ole nii kiire, mida oleks pidanud rahulikumalt menetlema, kusjuures oleks kindlasti olnud vaja aru saada, mida tegelikult tehakse. See on halb menetlusviis. Riigikogu võiks olla siiski oma tegevuses seaduspärane ja lähtuda heast menetluspraktikast. Nii et ma loodan, et kõik omavalitsustegelased mõistavad, et vaatamata sellele, et võib-olla mõned siin saalis seekord hääletavad selle eelnõu vastu või ei osale hääletusel, ei ole nad selle vastu, et omavalitsuste strateegiate koostamine muutuks sel aastal paremaks. Aitäh!

15:40 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jevgeni Ossinovski Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:40 Jevgeni Ossinovski

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tõepoolest, see seadus oma algsel kujul on igati toetamist väärt ja kui teisel lugemisel ilma igasuguse aruteluta ei oleks komisjoni eestvõttel siia lisatud alkoholiseaduse muutmist, vääriks see eelnõu kindlasti toetamist. Enam kahjuks mitte. Selgitan, miks. See säte, mis siia lisati, on seotud teatud menetlusliku praktikaga, mida Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet rakendab selleks, et tagada alkoholi väljapanekul nähtavuse piirangud, mis kehtivad 1. juunist 2019. Kui neid piiranguid tollal parlamendis väga pikalt kaaluti, siis oli küsimus, millisel viisil väikepoode sellest koormavast piirangust säästa. Arutati erinevaid ruutmeetrilisi piiranguid, et oleks 400 või 600 ruutmeetrit, erinevad numbrid käisid läbi. Parlamendis esindatud erinevad jõud selles kokkuleppele ei jõudnud ja siis leiti kompromissina selline sõnastus, et alkoholi nähtavuse piiranguid ei pea pood rakendama, kui see ei ole suurusest tulenevalt mõistlikult teostatav. Kahtlemata tekitas see mõistlikkuse mõiste teatud õigusselgusetust. Olen nüüd näinud ka mõnda järelevalveakti ja mitte alati ei ole TTJA tõlgendanud seda seadussätet selliselt nagu nii mõnigi kolleeg Riigikogus, kui seda seadust vastu võeti.

Mina isiklikult kindlasti toetan seda, et õiguskord oleks võimalikult selge. Kui on võimalik selle "mõistlikult teostatava" asemel kirjutada midagi, mis annab ühese arusaama, kuidas seda peab rakendama, siis olen igati selle poolt. Seda oleks võinud ju sisuliselt, rahuliku menetlusega teha ja ma arvan, et ka konsensusele jõuda. Aga seda millegipärast ei soovitud. Taheti tulla selle muudatusega althõlma, rahanduskomisjoni kaudu, kes ei tea sellest valdkonnast mitte midagi, kuna arutelud sellel teemal käisid eelmine kord hoopis teistes komisjonides, ja rääkimata läbi ka järelevalveorganiga, kes seda rakendama peab.

Tulemuseks on tegelikult, ma ütleks, veel suurem käck kui see teatud mõttes selgusetu regulatsioon, mis siiani oli. Nimelt, kui siiani oli selgelt sõnastatud seadusandja printsip, et kõige väiksemad poed võiksid sellest pääseda, siis seadussäte, mis rahanduskomisjonil on välja pakutud ja mis Riigikogu suures saalis ka heakskiidu leidis, ütleb selgelt, et mitte keegi erandit ei saa. Suurus ei loe. Ainuke viis alkoholi väljapaneku piirangutest hoiduda on see, kui sa paned alkoholi väljapaneku müüja selja taha, alale, kuhu tarbja ei pääse. See on sõnaselgelt must valgel seadusesse kirjutatud, [te näete], kui te seda sätet loete. Loomulikult, komisjoni esimees Kokk ehmatas ise ka ära selle peale, mis ta kokku oli keeranud, ja nüüd on teise ja kolmanda lugemise vahel pakkunud teile sellesama teksti seletuskirjas välja pika seletuse, kuidas ta tegelikult ei mõtle seda, mis on kirjutatud selles lauses must valgel. Ma võtan kohe lisaiega ka, palun!

15:44 Esimees Henn Põlluaas

Palun! Kolm minutit lisaiega.

15:44 Jevgeni Ossinovski

Kui me loeme seletuskirja, siis me näeme, kuidas komisjon pidas vajalikuks rõhutada, et eesmärk ei ole väikepoodide puhul midagi muuta. Püütakse väita, et selline tõlgendus, mis must valgel seaduse tekstist välja tuleb, oleks põhiseadusega vastuolus. Ma ei tea, millisel viisil küll, seda ei selgitata. Ja on muid selliseid toredaid lauseid. Seletuskiri võib teatud juhtudel kindlasti olla oluline, selleks et selgitada seadusandja tahet nendes olukordades, kus seaduse tekst ise selge ei ole. Aga järelevalveorganid nagu ka kõik teised õiguse rakendajad ja õiguse subjektid peavad loomulikult lähtuma seadusesõnast. Seadusesõna ütleb otse välja, et alkohol peab olema paigutatud nii, et ta ei oleks märgatavalt nähtav ülejäänud müügisaalist, välja arvatud see alkohol, mis asub müüja selja taga. Punkt. Poodide suuruse kohta mitte midagi öeldud ei ole. Ei ole võimalik seletuskirjaga öelda midagi hoopis muud kui see, mida ütleb seaduse tekst. Ei ole võimalik öelda [seaduses], et keelustada surmanuhtlus, ja seletuskirjas öelda, et tegelikult me mõtlesime, et kui on ikka väga võikad kuriteod, siis võiks ikkagi surmanuhtlust rakendada. Sellist asja ei ole võimalik teha, kallid sõbrad!

Sellest tulenevalt, protesteerides niivõrd groteskse parlamentaarse menetluse vastu, mida rahanduskomisjon on selles olukorras rakendanud, sõites üle kõikidest tavadest, ja protesteerides ka [selliste] seadusnormide vastuvõtmise vastu, mille kohta puudub parlamendil igasugune arusaam, millisel viisil neid rakendama hakatakse, sotsiaaldemokraadid seda toetada ei saa. Ma tänan!

15:46 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Palun kõnetooli Aivar Koka Isamaa fraktsiooni nimel.

15:47 Aivar Kokk

Head kolleegid! Hea juhataja! Demagoogia on üks ilus asi ja musta valgeks rääkimine on veel parem. Alati on tore, kui räägib see mees, kes ise kolm kuud püüdis teha kõik selleks, et kolm aastat tagasi see kuidagi teistmoodi oleks. Tuleb lugeda seadust ja seaduse juures olevat seletuskirja. Minu käest küsiti teise lugemise ajal, kui palju neid ettekirjutusi on. Ajakirjandusest võib täna lugeda, et ühele kolmest suuremast väikekauplusketist on viimasel perioodil tehtud 22 ettekirjutust. Küsiti, mis on seal omavalitsustega pistmist. Vähemalt neli maakondlikku omavalitsuste liitu on sellel teemal pöördunud linnade ja valdade liidu poole. Küsiti, kui pikalt seda arutatud on. Ma vaatasin, et eelmise aasta 16. juulil tuli selline kiri, mis vähemalt minu kätte jõudis ja see jõudis ministeeriumisse ja ka mitmesse komisjoni, ja viimane arutelu oli eelmise kuu lõpus majanduskomisjonis. Kui ühe sõna asemel on kirjas väga selgelt, et see on sul kassaga leti taga ja inimene ei tohi sinna ligi pääseda, kuhu ta täna võib pääseda, enam seda ei tohi, siis on see ju mõistlik. Nii nagu eelkõneleja ütles, et kui seadust tehti, oli väga selgelt see arusaam, et väikepoodides, kus ei ole võimalik uusi seinu, kappe ja ei tea mida teha, on võimalik leti taga alkoholi müüa, aga ühel hetkel maakondades ametnikud suhtusid sellesse lausesse erinevalt. Mina ei süüdistata täna mitte ühtegi ametkonda, vaid tegelikult seesama saal eelmises koosseisus hääletas sellise eelnõu [poolt], mis oligi natukene arusaamatu ja oligi võimalus tõlgendada üht- ja teistpidi. Ka praegu ma näen, et mõni tõlgendab mingit lauset kuidagi erinevalt, sellepärast me teise ja kolmanda lugemise ajal ka selle selgituse juurde panime. Ühe sõna äravõtmine ja kolme sõna juurdepanemine ei tähenda küll seda, nagu mõned siin tõlgendavad.

Tihti räägime, kui suur probleem on postkontorite kinnipidamine külades jne. Väikekauplusi on rohkem kui 400 ja nendest vähemalt kolmandik on sellised, et see ongi külas ainuke kauplus. Kui keegi soovib tõesti, et need kauplused kinni pannakse, siis see ongi tema soov.

Õigusselgus on põhiseaduse punkt. Ei saa nii olla, et anname mingid piirid ja kuskil keegi võib otsustada. Selliseid otsustamise [võimalusi] on siin aegade jooksul antud küll ja küll ja tulemus on alati see, et Eesti eri piirkondades tõlgendatakse erinevalt ühte, teist või kolmandat kohustust. Selle seaduse mõju on piirkondadele ja regioonidele väga oluline. Ma ei näe siin küll seda probleemi, mida püütakse näha. Kui mõned kõnelejad ütlevad, et see kuidagi halb on, siis komisjonis needsamad inimesed toetasid seda parandusettepanekut. Aitäh!

15:51 Esimees Henn Põlluaas

Jevgeni Ossinovski, teie nime vist ei öeldud, aga oli selgelt äratuntav, keda mõeldi. Nii et palun, repliik!

15:51 Jevgeni Ossinovski

Ma tänan! Tõepoolest oli vist raske kedagi teist mainitava all ette kujutada peale minu. Suur au, härra Kokk, ma tänan! Aga tahan juhtida lihtsalt tähelepanu sellele, et see, kas ühe sõna äravõtmine ja kolme sõna lisamine muudab põhimõtteliselt seaduse tõlgendamist, sõltub väga palju sellest, millised need sõnad on, mitte sellest, kui mitu tükki neid on. See ongi õigusriigi üks eripärasid, et siin on vaja seaduslikku täpsust, mitte palju tühjasid sõnu. Selles mõttes saan ma täiesti aru, mida rahanduskomisjoni esimees tahtis selle eelnõuga teha, aga paraku see, mida ta tahtis, ei ole siit seaduse tekstist väljaloetav, vaid vastupidi, siit on väljaloetav hoopis teistsugune tähendus sellele sättele. Kui selle tulemusena tarbijakaitseamet läheb keelama väikepoodides, kõige pisemates poodides alkoholi väljapanekut, mis ei asu müüja selja taga, siis selle põhjuseks on täna siin hääletatav seadus. See, et Aivar Kokk ei tahtnud seda teha, ei loe mitte midagi, kuna seadussäte on täpselt selliselt sõnastatud. Vastutust tasub ikka kanda endal, mitte seda teiste peale laiali määrada. Ma tänan!

15:52 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 194 lõpphääletus.

Austatud kolleegid, panen hääletusele eelnõu 194. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 55 Riigikogu liiget, vastu 7 ja erapooletuid ei ole. Eelnõu 194 on seadusena vastu võetud.

15. 15:55 Päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (128 UA) kolmas lugemine

15:55 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 128 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised ja palun kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni nimel Toomas Kivimägi.

15:56 Toomas Kivimägi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Oleks täiesti vastutustundetu jätta kasutamata võimalust veenda veel kord koalitsiooni liikmeid selle eelnõu poolt mitte hääletama. Seda põhjusel, et delikaatsete isiku-, sh terviseandmete kaitse on väga põhimõtteline küsimus. Lausa põhiseaduslik küsimus, millele viitas ka Vabariigi President, kui ta jättis selle eelnõu esimesel korral välja kuulutamata. Tõsimeeli, need leevendused peaksid olema väga põhjalikult kaalutud, kui me teeme järeleandmisi selles põhimõttes. Paraku peame tõdema, et vaatamata eelnõus tehtud täiendustele, ei ole see siiski piisaval määral ka tänasel päeval põhjendatud. Toon välja viis olulist argumenti.

Esiteks, Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmäärus kehtib ka häda- ja eriolukorra ajal. Need sõnad on öelnud õiguskantsler Ülle Madise. Siit lihtne järeldus, et ka eriolukord ei anna indulgentsi järeleandmiste tegemiseks Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmääruse puhul, ka see ei ole piisav põhjendus. Veelgi enam, õiguskantsler on öelnud, et hädaolukorra lahendamisel ja eriolukorras täidavad asutused oma seadustest tulenevaid ülesandeid, selleks vajalikud isikuandmete töötlemise alused on seadustes olemas. Ehk ei ole mingit põhjust ega vajadust seda Pandora laegast avada. Mõelgem palun selle peale. Teiseks ei ole ühtegi seadusega sätestatud nii liberaalset ligipääsu delikaatsetele terviseandmetele, kui selle seaduseelnõuga tahetakse anda. Piisab pelgalt helistamisest. Kusjuures seaduseelnõus on tehtud siiski viide, et päringu teinud isiku tuvastamise alused kehtestab minister oma määrusega. Kas ei oleks loomupärane, et parlamendi liikmed, enne kui nad vajutavad kas rohelist või punast nuppu, teaksid, mismoodi on maandatud see väga oluline risk? Tänaval päeval mitte keegi meist ei tea, mismoodi ja kuidas on kavatsatud seda isikut tuvastada, kes helistab infoliinile 1247. Me ei tea seda, aga me võiks seda teada, enne kui me teeme otsuse, kas selle eelnõu poolt hääletada või mitte. Kolmandaks on väga problemaatiline see väga lai ametiasutuste ring, kellel on õigus otsustada juurdepääsu lubamise üle delikaatsetele terviseandmetele. Need on palju kiidetud või kritiseeritud Terviseamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Kaitsepolitseiamet. Neil kõigil on õigus otsustada juurdepääsu lubamise üle kannatanute kohta info väljastamise kohta, kui need on sattunud haiglasse, näiteks. Ma tegin õiguskomisjoni istungil ettepaneku, et kas ei oleks mõeldav ja loogiline, et Sotsiaalministeerium, kes on ellu kutsutud muu hulgas valvama ka tervise infosüsteemi

usaldusväärse üle, kooskõlastab selle või tal oleks lausa vetoõigus, kui üks neist neljast asutusest soovib hakata neid delikaatseid isikuandmeid töötlemas. Minu suureks üllatuseks samasugune ettepanek oli tegelikult Sotsiaalministeeriumile tehtud, täiesti teadmata põhjusel Sotsiaalministeerium keeldus sellest. Ilmselgelt, kui Sotsiaalministeerium oleks olnud nõus selle kooskõlastamisega või lausa vetoõigusega, siis kindlasti oleks olulisel määral neid riske maandatud. Täna, ütlen veel kord, piisab täielikult Terviseameti peadirektori otsusest ja see juurdepääs on avatud. Kas me tõepoolest soovime nii liberaalset lähenemist põhiseaduse põhimõttele ja printsipile, mis peaks kaitsema tegelikult meie isiklike delikaatseid isiku- ja terviseandmeid? Neljandaks, väga oluline on, et see seadus ei tööta tema jõustumise esimesest päevast.

Palun lisaiega!

15:56 Toomas Kivimägi

Seda olen ma palju kordi rääkinud, et sellel oleks mõte ju üksnes siis, kui andmed ühe või teise isiku haiglasse sattumise kohta jõuavad tervise infosüsteemi kui mitte minutite, siis vähemalt tundidega. Praegu jõuavad nad üldreeglina sinna siis, kui patsient kirjutatakse haiglast välja ja koostatakse epikriis. On veel küll teine [võimalus], mida ka siiski rakendatakse (et olla täpne): kui keegi satub haiglasse, siis peavad haiglad koostama statsionaarse ravi alustamise teatise. Aga ka see teatis tuleb koostada viie päeva jooksul, mis tähendab seda, et tegelikkuses me võtame vastu seaduse, mis ei tööta. Loomes kunstlikult olukorra, kus inimesed helistavad ja nad ei saa informatsiooni. Ja me tõstame käe selle seaduseelnõu poolt! Viiendaks, me võtame ilmselgelt ka selle riski, et Vabariigi President on sunnitud teist korda selle seaduse jätma välja kuulutamata, kuna jätkuvalt on vastuolu põhiseadusega. Kas meil jätkub tarkust, ka koalitsiooni liikmetel, mitte astuda kaks korda sama reha peale? Loodan, et [me ei astu] mitte. Aitäh!

16:00 Esimees Henn Põlluaas

Palun! Kolm minutit lisaiega.

16:02 Aseesimees Siim Kallas

Rohkem läbirääkimiste soovi fraktsioonide esindajatel ei ole. Niisiis läheme hääletuse juurde. Meil on juhtivkomisjoni ettepanek viia läbi eelnõu 128 lõpphääletus. Palun võtta seisukoht ja hääletada! (Hääled saalist.) Mis? Kas katkestada? Kutsun siis enne saali. Katkestame selle hääletuse praegu. Juhataja palub vabandust, et kippus sündmustest ette tõttama.

Aga nüüd panen ma igal juhul lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 128. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu vastuvõtmise poolt hääletas 51 Riigikogu liiget, vastu 42. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

16. 16:05 Ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (173 SE) kolmas lugemine

16:05 Aseesimees Siim Kallas

Järgmine päevakorrapunkt on nr 16: Vabariigi Valitsuse algatatud ... (Sumin saalis.) Paluks hetkeks tähelepanu! (Juhataja helistab kella.) 16. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 173 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi esineda kõnedega? Soovi ei näe, seega loeme läbirääkimised lõppenuks. Kas ma võin panna nüüd kohe selle lõpphääletusele? Positiivne ümin on mulle juhtnööriks.

Niisiis, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 173. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Selle eelnõu poolt hääletas 90 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

17. 16:07 Vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (203 SE) kolmas lugemine

16:07 Aseesimees Siim Kallas

Järgmine päevakorrapunkt, nr 17, Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 203 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Läbirääkimiste soovi ei ole.

Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 203 lõpphääletus.

Panen selle hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Selle eelnõu poolt hääletas 58 Riigikogu liiget, vastu 13. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

18. 16:08 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (204 SE) kolmas lugemine

16:08 Aseesimees Siim Kallas

Järgmine päevakorrapunkt, arvult 18., Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 204 kolmas lugemine. Maris Lauri Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

16:09 Maris Lauri

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! See eelnõu ei täida eesmärki, mis tal väidetakse olevat, et sellega aidatakse Ida-Virumaa inimesi. Ei aidata, sellega tehakse Ida-Virumaa inimestele hoopis halba. Väga lihtsalt: halba tehakse sellega, et halvendatakse Ida-Virumaa keskkonda.

Riigikogu rahanduskomisjon küsis selle eelnõu kohta arvamust Riigikogu keskkonnakomisjonilt, kes andis sellele eelnõule täielikult negatiivse hinnangu, osutades, et reaalselt võiks keskkonnatasudest laekuvat raha kasutada hoopis põlevkivisektori keskkonnasõbralikumaks muutmiseks, ja osutades sellele, et kriis ei saanud mitte 1. jaanuaril ehk tegemist ei ole kriisimeetmega, see eelnõu ei ole kriisimeede. See hakkab kehtima tagasiulatuvalt. See on saanud võimalikuks tänu sellele, et põlevkivituhk ja lendtuhk ei ole väidetavalt enam keskkonnale niivõrd kahjulikud, nad on umbes niisama kahjulikud, nagu on aheraine, mis Ida-Virumaal on valdavalt lubjakivi. Ma tean, et suurem osa teist ei ole Ida-Virumaal käinud, vähemalt põhjalikult mitte, ja kindlasti ei ole te seal elanud. Teate, lubjakivi ei ole sama mis tuhk. Tõesti ei ole. Mõelge natuke selle peale, mitte kuidagi ei ole. Lubjakivist on suhteliselt lihtne midagi teha, tuhast ei ole. Kui keskkonnatasusid vähendatakse, siis väheneb veelgi motivatsioon midagi sellest tuhast teha.

Kui oleks tõesti tahtmine aidata Ida-Virumaa inimesi, siis tuleks kasutada hoopis teisi meetmeid, spetsiifilisi tööturumeetmeid: suurendada tuge inimestele, kes jäävad töötuks, ümberõppe abil; leida võimalusi selleks, et ettevõtted areneksid ja kasvaksid; et tuleks ettevõtjaid juurde mujalt Eestist; et kohalikud inimesed oleksid ettevõtlikumad. Aga nagu ma eelmise lugemise ajal ütlesin, seda tahet pärsivad väga mitmed asjaolud, sh kohapealne poliitiline korrupsioon.

Veelgi enam, kui me räägime keskkonnast, siis keskkond ei ole üksnes loodus, keskkond on ka inimestele oluline. Tuhk on väga halb inimeste tervisele. Ida-Virumaa inimeste seas on kopsudega seotud haigused oluliselt rohkem levinud kui mujal Eestis. See on otseselt seotud ka sellega, kui kaugel nendest saastajatest inimesed elavad või töötavad. Ja nüüd tahab koalitsioon Ida-Virumaa aitamise nime all tegelikult teha kohapealsetele inimestele halba, nii keskkonna mõttes, nende tervise mõttes kui ka üldse.

Ma kutsun teid selle eelnõu poolt mitte hääletama, vaid tulema välja tõeliste meetmete ja tegevustega, mis Ida-Virumaa inimesi aitaksid. Aitäh!

16:13 Aseesimees Siim Kallas

Rohkem kõnepidamise soovi fraktsioonide esindajatel ei ole. Paneme selle kutsungi ka igaks juhuks käima. Paneme hääletusele. Kas kõik on nõus?

Austatud kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu numbriga 204. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Selle eelnõu poolt oli 51 Riigikogu liiget, vastu 38. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

19. 16:16 Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguka kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu (210 OE) teine lugemine

16:16 Aseesimees Siim Kallas

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguka kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu 210. Ettekandjaks on rahanduskomisjoni esimees Aivar Kokk. Palun!

16:17 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas Riigikogu otsust "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguka kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel", ette valmistades seda teiseks lugemiseks. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 16. juuniks kella 12-ks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Eelnõusse on sisse viidud keelelised ja normitehnilised muudatused. Rahanduskomisjon tegi ettepaneku võtta eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda k.a 17. juunil ehk täna. Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada ning viia läbi lõpphääletus. Aitäh!

16:18 Aseesimees Siim Kallas

Küsimused. Ruuben Kaalep, palun!

16:18 Ruuben Kaalep

Aitäh, hea ettekandja! Kui jälgida Euroopa Komisjoni liikmete seisukohavõtte, siis TERA skeemi nähakse paljuski ettevalmistusena selleks palju räägitud Euroopa Liidu hiigellaenuskeemiks. Loomulikult me teame kõiki neid erinevaid kahtlusi, mis selle laenuskeemiga seoses on üles kerkinud, et see võib olla samm Euroopa Liidu jätkuva föderaliseerumise suunas, või on kahtluse alla pandud kooskõla aluslepingutega. Kuidas nüüd selle TERA skeemi puhul on needsamad riskid maandatud?

16:18 Aivar Kokk

Aitäh! Päril üks ühele neid kahte meetet võrrelda ei saa. Üks on ikkagi laenu andmise võimalus ja selle laenu garanteerimise võimalus, teisel puhul on võimalik ka lihtsalt toetust saada. Siin on ikkagi garanteerimine riigi poolt.

16:19 Aseesimees Siim Kallas

Jürgen Ligi, palun!

16:19 Jürgen Ligi

Aitäh! Just see mind erutabki. Eelkõnelenud erakond on sõimanud igasugust Euroopa solidaarsust ja see konkreetne meede on solidaarsuse tipp selle poolest, et meie tegelikult laenu ei vaja, aga anname teiste laenudele garantiisid. Kuidas te saite oma partnerid niikaugale, et nad selle heaks kiidaksid?

16:19 Aivar Kokk

Aitäh, Jürgen! Väga hea küsimus. Eks sa aitasid kaasa. Kõik eelmised rahandusministrid on teinud tööd selleks, et Riigikogu saaks aru sellest, et kui Euroopa Liidus ehk ühes suures peres ollakse, siis vajaduse korral tuleb ka toetada oma pereliikmeid ehk teisi riike. Selle seaduse juures on üks väga oluline punkt: kõik riigid garanteerivad vastavalt enda sissemaksete protsendile ja me ei pea garanteerima kellegi teise laenu, vaid me garanteerime ikkagi iseenda laenuvõtmist. Raha ei maksta mitte selle pealt, vaid

makstakse selle pealt, kui suur on Euroopa Liidu sissemakse, elanike arvu pealt on arvatud see protsent ja see number on tulnud tänu sellele.

16:20 Aseesimees Siim Kallas

Jürgen Ligi, palun teine küsimus!

16:20 Jürgen Ligi

Aitäh! Ma nüüd kontrolliks, kas te ikkagi teate, mis te räägite.

16:20 Aivar Kokk

Võib-olla ei tea.

16:20 Jürgen Ligi

See garanteerimine ei sõltu laenuvõtmisest, selles on probleem, see on solidaarne garanteerimine. Et kogu rahvuskonservatiivne eliit saaks aru: see on solidaarne garanteerimine olukorras, kus tõenäoliselt meie laenuvajadus on üks väiksemaid. Palun öelge, kas mul on õigus.

16:21 Aivar Kokk

Sul on, Jürgen, õigus. Kui ma väljendusin valesti, siis vabandust! Jah, meie garantiisumma sõltub meie riigi SKP-st ja elanike arvust, aga see ei saa olla suurem, kui on siia kirjutatud – 48 716 500 eurot.

16:21 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi teile ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimistel osalemise soovi ei ole. Oleme läbirääkimised lõpetanud. Vaatame läbi muudatusettepanekud, mida ei ole. Meil on juhtivkomisjoni ettepanek viia läbi eelnõu 210 lõpphääletus, kusjuures selle lõpphääletuse tingimus on see, et eelnõu otsusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus. Kutsun nüüd kõik saali.

Lugupeetud kolleegid, me hääletame Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu 210. Eelnõu heakskiitmiseks on vajalik koosseisu häälteenamus. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Selle ettepaneku poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud.

20. 16:25 Õiguskantsleri ettekanne "Õigusriik eriolukorras"

16:25 Aseesimees Siim Kallas

Nüüd on meil päevakorras õiguskantsleri ettekanne "Õigusriik eriolukorras". Palun ettekandjaks õiguskantsler Ülle Madise.

16:26 Õiguskantsler Ülle Madise

Lugupeetud Riigikogu! Tänan nii koalitsiooni kui ka opositsiooni fraktsioone eriolukorra teemade kriitilise ja põhjaliku käsitlemise eest ja mõistagi ka õiguskantslerilt selle olukorra kohta esmase ülevaate palumise eest! Aluse niisuguseks erakorraliseks ettekandeks annab põhiseaduse § 139 lõige 2. Ühtlasi tänan Riigikogu juhatust, et sõna andsite! Tean ju väga hästi, kui kiire on jaanipäeva eel Riigikogul. Alustan tavapäraselt sellest, mis läks hästi. Hästi läks minu meelest see, et vähemalt selles laines jäi kõige hullem ära. Kinnitust sai lootus, et kui raske hetk on käes, siis terve Eesti mobiliseerub. Puhkeaeg ja rollijaotus ei maksnud selles olukorras enam mitte midagi. Need, kes teavad ja oskavad, tegid ja otsustasid, nii avalikus kui ka erasektoris. Ja mul on eriti hea meel, et sai kinnitust, et ilma tugeva eesliiniga ei saa neist mitte kumbki. Paraku tuli välja, et süsteemset ja kätteõpitud töö ja vastutuse jaotust ei olnud. See, et nii hästi läks, nagu julgesin hinnata, tuleb sellest, et vastutuse võtnud inimesed pingutasid kangelaslikult enda ja oma pere arvel. Paljudes asutustes kerkis korraga esile inimesi, kelle

võimed ja võib-olla ka juhtimisomadused olid seni jäänud tähelepanuta. Ometi näitasid just nemad kõige paremat töö kvaliteeti ja vastutasid. Kahjuks tulid välja ka need teised, kellelt päevade kaupa ei saanud ühtki vastust, kes tekitasid pigem müra ja segadust. Loodan väga, et juhid panid hoolega tähele, kuidas nende inimesed töötasid ja olukorda suhtusid. Väga heast küljest näitasid ennast Kaitsevägi ja Kaitseliit – täpsemalt öeldes, nad mitte ei näidanud, vaid nad tegid. Paljust avalikkus minu teada ei teagi. Põhjust on tänada ka teid, austatud Riigikogu, selle eest, et te niivõrd kiiresti aitasite täita õiguskorra lünki. Üks suurepärane näide pärineb 8. aprillist, kui te siin üksmeelselt – üksmeelega üle koalitsiooni ja opositsiooni piiride – võtsite vastu seadusemuudatused, mille toel muu hulgas ligikaudu kuu aega ilma rahata kodus olnud haridusliku erivajadusega laste vanemad said õiguse mingilegi rahale. Samal päeval kuulutas Vabariigi President selle seaduse välja, kohe avaldati see Riigi Teatajas, kohe jõustus ja kohe asuti tegutsema. Samamoodi sündisid normid, milleta ei oleks saanud eriolukorrast põhiõigusi austades mitte kuidagi väljuda. Väga hea meel on sellegi üle, et mitmed põhiõigusi piiravad normid hääletati siinsamas saalis ka nn kobareelnõudest välja ja mõned sõnastati selgemaks. See on järjekordne väga hea tõend vastuväidete esitamiseks nendele, kes Riigikogu aeg-ajalt teadagi mis sorti templiks sõimavad. Aga milles on mure ja mille pärast teie ette tulin, on see, et mina küll ei ole kindel, et järgmises võimalikus hädaolukorras niisugune üldrahvalik ja ametkondadeülene pingutus uuesti mõeldav oleks, ja vajalik pole see kohe päris kindlasti mitte – normaalses mõistlikus riigis. Pole kindel ka see, et rahvas oleks valmis veel kord andestama kiirusest tingitud vead ja täitma riiklikus juhtimises tekkinud lüngad omaenda terve mõistuse, hea tahte ja ohverdusega. Just sellepärast oleks väga hea, kui teie, austatud rahvaesinduse liikmed, kaaluksite ka omalt poolt õiguskorras ilmnenud nõrkuste parandamise eestvedamist. Ma tean, et sama tööd planeerib Vabariigi Valitsus, Riigikantselei, aga siin on ka Riigikogul väga suur roll. Ja nii nagu ma ikka kõigis esinemistes olen rõhutanud, pole süüdlasi otsida minu meelest mõtet, see on tühi energiakulu ja suures osas ka ebaõiglane.

Esiteks, kõige suurem probleem on seesama kriiside lahendamise võimekus. Terviklik vaade alates ühe piirkonna elektrikatkestusest ning maastikupõlengu, epideemia või loodusõnnetuse likvideerimisest kuni sõjaolukorrani välja – see pilt, nagu te teate, peaks olema tervik, aga kahjuks ei ole. Asi on selles, et igasugused kriisid võivad tekkida korraga, järjest. Riigi olemine epideemia, loodusõnnetuse, elektrikatkestuse või muu hädaolukorra küüsis võib olla ka alus julgeolekuohtude tekkimiseks. Niisiis peaks kogu see pilt olema tervik. Seesama riigikaitse seadus, mis on siin menetluses, ja hädaolukorra seaduse võimalikud parandused annavad väga hea platvormi sellise tervikvaate loomiseks. Samas, ega ma väga hea meelega seadusest kui sellisest ei räägi, sest seadus ei ole asi iseeneses. Nii seadus kui ka raha on ennekõike vahendid. Kui tohib paluda, siis äkki on mõistlik liikuda nõnda, et esmalt mõeldakse loogiliselt välja, mida on nende kriiside lahendamiseks just kogu selles suures pildis vaja teha, ja alles siis sõnastatakse normid. Mõistagi oleks hea, kui jäetaks kõrvale arusaam juurast kui võimalikust segasest targutlemisest. Tegelikult võiks need normid panna kirja lihtsalt ja lühidalt, selges ja kenas eesti keeles. See on võimalik. Mis norme siin üldse vaja on? Jällegi, vastus on väga loogiline. Esiteks peab seaduses selges eesti keeles arusaadavalt kirjas olema, kes tohib piirata isikute õigusi ja vabadusi ja seada neile kohustusi, teiseks, milline on kriiside lahendamisel riigi ja kohaliku omavalitsuse tööjaotus, ning alles kolmandaks võib teatud ulatuses olla mõistlik reguleerida ka seda, kes riigi sees mingi akti annab või kes mida juhib. Osa sellest tööst on seaduses, osa määruks ja osa peaks olema kriisi lahendamise plaanides.

Teiseks, paraku vana jutt ehk asendustegevusega Eestile tekitatud kahju. See pole enam abstraktne muretsemine, vaid paraku sai kinnitust, et kahju ongi sündinud. Niisiis, aastaid on läinud aega sellele, et kirjutada seadusi ümber kodifitseerimise, revideerimise ja kõige muu nime all, aga see, mis on esmavajalik – konkreetsetele elus ette tulnud probleemide lahendamise väljamõtlemine ja siia teie ette toomine –, on jäänud tegemata. Te teate neid vastuseid, ka mina tean. Juba esimesel ametiaastal palusin mitmes küsimuses ministeeriumidelt vastust elulisele probleemile, mille all kannatas hulk inimesi, vastust. Lubati, et ülejärmisel aastal hakatakse mõtlema väljatöötamiskavatsusele ja siis paari aasta pärast tuleb terviktekst. Hetkel pole ka väljatöötamiskavatsusest midagi kuulda, iseasi, kui palju sellel üldse mõtet on.

Miks on vaja neid selgeid ja konkreetseid seadusi? Aga ikka sellepärast, et ei ole õige eeldada, et näiteks terviseametnikud murravad oma rängast töökuhjust läbi, kolm segast seadust ühes ja terve patakas määrusi teises käes. Nemad – nagu ka politseiametnikud, veterinaarametnikud ja paljud teised – on treenitud tegema eesliinil sisutööd, mitte seaduste pärast ministeeriumidega vaidlema. Ja siit konkreetne soovitus, kui tohib: Riigikogul on õigus tarbetud seadused lihtsalt tagasi lükata ja sundida

segaseid seadusi selgeks kirjutama. Samuti on Riigikogul õigus ise algatada eelnõusid ja muudatusi ning neid vastu võtta. Minu suureks imestuseks pannakse seegi õigus aeg-ajalt kahtluse alla.

Kolmandaks. Siis, kui kriiside lahendamise kord on välja mõeldud ja seadusesse vajalikus osas kirja pandud, tuleks mõistagi õppustel asjad läbi proovida ja siis õpitu ellu viia. Õiguskantsleri vaatenurgast – küllap see ei ole päris objektiivne – paistab asi aga nõnda, et väljaspool riigikaitset õpitakse palju, aga mida, seda ei mäletata. Võib-olla peaks sellise suhtumise asendama sellisega, et ka n-ö tsiviilvaldkonna õppusele järgneks konkreetne tegevusplaan ja muu hulgas vigade parandamine, sh õiguskorras. Piltlikult öeldes peaks Terviseametil ja paljudel teistel ametitel-inspektsioonidel olema ees tabel, kus on täpselt kirjas, mida ja kes ühe või teise kriisisündmuse puhul teeb ning milline on õiguslik alus ja milline on õiguslik vorm. Ametniku ülesanne on üksnes fikseerida, et see on see sündmus. Näiteks kui meil on üle piiri tulemas nakkushaigus, siis me läheme riigipiirile, teeme nakkustunnustega inimesele või tema lähikondsetele kohustusliku ettekirjutuse, need inimesed jäävad koju ja me oskame neile öelda, mis saab nende sissetulekust ja muudest kohustustest. Praegu seda ei ole, aga seda oleks väga vaja. Väga oluline teema on seesama karantiin, isolatsioon. Ka pärast neid kiireid ja vajalikke seadusemuudatusi on selle teemaga seondud paraku veel lahenduseta. Nimelt, meil on olemas karantiin riigipiiriseaduse mõttes, meil on olemas karantiin nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse mõttes ning lisaks on nimetatud seaduses kirjas liikumiskiirang. Ravikindlustusseadus ütleb, et karantiini puhul saab inimene kuni seitse päeva haigushüvitist, mis moodustab kuni 70% tema palgast. Liikumiskiirangu puhul, kui samuti tööle ei saa minna, seda hüvitist ei maksta. Nii karantiin kui ka liikumiskiirang kestavad 14 päeva. Meie seas on inimesi, kelle töötasu ei ole selline, et neil oleks kogunenud piisavaid varusid igaks juhuks karantiinis viibimiseks. Sama oluline on küsimus sellest, kuidas peatada plaaniline ravi erameditsiinis. See oli möödunud kriisis üks ilmselgemaid vigu. Anti välja kiri, millel tegelikult igasugune õiguslik jõud puudus. Paraku levisid jutud, sh eraarstipraksistes, et sellel vist siiski on mingisugune õiguslik jõud.

Veel hullemaks läheb. Terved piirkonnad suletakse hädaolukorra seaduse paragrahvi alusel, mis ütleb, et eriolukorras võib kehtestada piiranguid, mis tarvis. Punkt. Seda ka siis, kui selles piirkonnas, kuhu inimene tahab minna, et näiteks oma vara või lähedaste juurde pääseda, pole juba tükk aega ühtegi nakatunut registreeritud, neid pole olnudki. Aga miks nii läks? Miks hädaolukorra seaduse § 31 lõige 3 nii agarat kasutust leidis, olgu meelevalduste piiramisel või mujal? Aga sellepärast, et midagi muud ei jäänud üle. See töö oli tegemata, avalik surve ja teadmatuus olid tohutud. Mina ei õigusta neid akte, aga samas ma kutsun üles olema õiglane, sest selles seisus nendel ametnikel, kes neid dokumente kirjutasi, palju muud üle ei jäänud. Aga järgmisel korral, ma usun, niimoodi kindlasti teha ei tohiks. Siin on tõesti kahjuhüvitiste oht õigustatult taga. Me ei tea ka praegu, kas neid hüvitise nõudeid tuleb ja kui edukad need on, aga need võivad edukad olla. Ja asi pole mitte niivõrd selles, et maksumaksja rahast tuleb kellelegi kahjusid hüvitada, kuivõrd selles, et need kahjud üldse tekkisid, kuigi neid sai ära hoida. Neljandaks, ametite-inspektsioonide töö headus ja usaldusväärsus. Mulle tundub, et kohati mõisteti Terviseamet ebaõiglase hukka, sest ta oli täpselt selles olukorras, kus tuli üldrahvaliku arusaama kohaselt lahendada suure nakkavusega haiguse [probleem], mis levib kiiresti ja ulatuslikult või mille kulg on raske või eluohtlik. Ajakirjanikud lugesid seadusest, et tuleks rakendada karantiini. Kellelegi ei mahtunud pähe, et seesama COVID-19, mis sisuliselt seiskas suures osas ühiskonnaelu meil ja mujal, ei ole eriti ohtlik nakkushaigus, see on lihtsalt üks haigus, mille tõrjeks, tõsi, kasutatakse veel karmimaid meetmeid kui eriti ohtliku nakkushaiguse tõrjeks. Ma pole päris kindel, et see hädalahendus, mis leiti, et nüüd on meil uudne ohtlik nakkushaigus, mille puhul tohib rakendada igasuguseid meetmeid, ka eriti ohtliku nakkushaiguse tõrjeks ette nähtud meetmeid – see on peidetud ühte lõikesse, mida isegi osa ametnike üles ei leidnud, osalesin asjakohasel sotsiaalkomisjoni nõupidamisel –, oleks parim. Võimalik, et see ei ole parim. Ka see peaks olema täiesti selge.

Samuti tulen tagasi ühe vana jutu juurde. Paljud ametid, mille pidajad eesliinil inimestega kohtuvad ja mille headusest sõltub meie inimeste hea käekäik ja suhtumine Eesti Vabariiki, on alamehitatud. Seal on liiga vähe palgaraha ja liiga halvad tingimused lisaks sellele õiguslikule segadusele, mis nende tööd saadab. Olgu see Keskkonnaamet, Veterinaar- ja Toiduamet, seesama Terviseamet või Andmekaitse Inspektsioon – neil kõigil on tohutult kaalukad ülesanded, aga inimesi ja palgaraha nende täitmiseks napib. Nii et võib-olla on Riigikogul otstarbekas kaaluda ka seda, et haldushierarhia kõrgematelt astmetelt tõstetakse osa rahast ümber eesliinile.

Ja lõpetuseks keskne põhiseaduslik küsimus. Nimelt, küsimus vabadusest ja vastutusest ehk sellest, kui palju kriisiolukorras usaldatakse inimeste enda tarkust oma vabadusi vastutustundlikult kasutada ja kui

suures ulatuses on vaja jäiku piiranguid. Vabariigi Valitsus ja peaminister olid lakkamatu surve all sulgeda karmi käega kõik turud, juuksurialongid ja restoranid, seisata kogu ühistransport, keelata liikumine ja hakata kõiki inimesi reaalajas jälgima. Oli koguni ebaõiglast kriitikat nende mõistlike ja tasakaalukate lahenduste suhtes, mis selles olustikus lõpuks kuidagi välja kukkusid. Kui kõike ühetaoliselt ei suletud ega piiratud, siis öeldi koguni nii, et julgemad ja leidlikumad said eelise. Vaat selle ütlemise peale mõtlesin ütlejale saata põhiseaduse preambuli ja väikese artikli turumajanduse alustest. Austatud Riigikogu, just vabaduse austamisele Eesti Vabariigi põhiseadus suunabki. See on keskne väärtus, siis tuleb õiglus ja alles seejärel tulevad normid. Nii et minu vastus on selline: me ei tohiks eeldada, et meie inimesed on rumalad ja neid tuleb kõva käega nende endi eest iga hinna eest kaitsta. Ei saa ju kuidagi kindel olla, et 499 inimesega kontserdil nakkust ei saada ja Vabariigi Valitsus selle garanteerib. Ikka tuleb inimestele seletada, et karta pole vaja mitte politseiametnikku ja karistust, vaid karta on vaja nakkust. Oma peaga tuleb mõelda. Need olid esmased järeldused. Õiguskantslerile tulnud arvukatest pöördumistest koos viidete ja seisukohtadega loodame teile põhjalikult aru anda sügisel. Loodan siis seda praegust teemat enam mitte eriti käsitleda, sest Eesti elus on möödunud ülevaate aastal toimunud ka palju muud olulist, mis parlamendi tähelepanu võiks väärida. Aga tõepoolest, ma väga loodan, et lähikuudel püsib piisav pinge ja sellest johtuv tahtmine need asjad kohe korda teha, sest hiljem arvatavasti, tsiteerides vana head Juhan Liivi jutustust "Peipsi pääl" – lugesin just üle, ja tasubki tervikuna üle lugeda, see ilmestab väga kujukalt seda, millest me siin läbi oleme tulnud –, kostab: "Jaak, [---] jalad põhjas!" ja pühakotta jõuab kroonlühtri asemel pisike hale küünlajalg. Aitäh!

16:44 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu, lugupeetud õiguskantsler! Igal Riigikogu liikmel on võimalik esitada üks küsimus, läbirääkimistel saavad osaleda fraktsioonide esindajad. Urmas Kruuse, palun!

16:44 Urmas Kruuse

Austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Oskate te öelda, millest see tuleb, et me nendes kriisitingimustes oleme valmis väga paljuski oma vabadustest ja õigustest loobuma, ilma et me sellest teatud mõttes endale aru annaksime ja oskaksime nendes paragrahvides ja hoiakutes tegelikult orienteeruda? Kas siin võib olla tulevikus nii, et valitsused on tegelikult varmad seda ära kasutama lähtuvalt sellisest psühholoogilisest seisundist, ja mis võiks selle vastu kaitset pakkuda? Mul on ka jätkuküsimus. Te mainisite, et inimesed peaksid oskama ja oskavadki ise reageerida ja käituda, ilma et politsei neile täpselt ette näitaks. See 2 + 2 reegel täna vist veel kehtib, jah? Aga kas selle kehtivana hoidmine on seadusandjast väga mõistlik, lähtudes sellest, kui teeme ühiskonnas tervikuna väikese visuaalse vaatluse?

16:45 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Need uuringud, mille tulemusi ma olen näinud, näitasid algul tõesti, et inimesed olid valmis oma vabadustest ja õigustest suures ulatuses loobuma, aga see valmidus üha vähenes. Ja vähemalt hetkel ei ole mul küll muljet, et kellelgi oleks kavatsust väga karmikäelist juhtimist pikaks ajaks juurutada, aga tõesti, teie küsimus on väga õige. See sõltub sellest, mida meie inimesed soovivad. Mis puudutab 2 + 2 reeglit ja paljusid muid erisuguseid – mulle tundub, et kohati vaid näiliselt toimivaid – nakkuse vältimise meetmeid, mida Eestis ja mujal kasutatakse, siis nende kohta on antud ka selline psühholoogiline seletus, et inimesele pakutakse võimalust tunda, et ta on midagi enda ja teiste kaitseks teinud. Siin ei õnnestu saladuskatte all midagi öelda, aga selge on see, et 2 + 2 reegel sõnastati algusest peale mõistlikult, lihtsalt ühe näidisenä, kuidas karta nakkust, mitte karistust. Nimelt, seal lõpus oli märkus, et siis, kui seda on võimalik mõistlikult tagada.

16:47 Aseesimees Siim Kallas

Jüri Jaanson, palun!

16:47 Jüri Jaanson

Austatud õiguskantsler, suur tänu hea ettekande eest! Mulle meeldis teie mõtteid kuulata ja eelkõige meeldis see, et kriisi lahendus peaks olema terviklik ja samas arvestama detailidega. On oluline, et

selles terviklikus lahenduses oleks isikute õigusi ja vabadusi riivatud minimaalselt. Üks oluline näide selle kohta oli kohustus kanda näomaski, aga selle kaasnev mõju kuulmispuudega inimestele oli see, et kuna nad loevad teksti suu pealt, siis olid nad kohe justkui välja lõigatud, enda jaoks täiesti ootamatus olukorras. Kuna ma rohkem ei jõua rääkida, siis ma küsin: kas tegelikult oleks pidanud mõtlema ka sellistele detailidele ja neile eelnevalt lahenduse leidma?

16:48 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Täpselt nii. Selles kujuteldavas tabelis, mis loodetavasti mõne kuu pärast ei ole enam kujuteldav, vaid on päriselt olemas, peaksidki olema need meetmed mõistlikult lahti kirjutatud koos võimalike negatiivsete kõrvalmõjudega. Mis konkreetset maskikohustust puudutab, siis tunnistan uhkusega, et meie ametkonnal oli selle kehtestamata jätmises üsna suur roll. Asi on selles, et õiguslikult ei saa seda Eesti Vabariigis minu hinnangul kehtestada, kui ei ole täpselt näidatud, tuginedes materjaliteaduse, viroloogia ja inimkäitumise alastele teadmistele, et sellest on tõesti kasu ja see kasu ületab kahju. Tõime eraldi välja ka kuulmispuudega inimesed, samuti oli seal hingamisraskustega inimeste muresid. Lisaks tegelesime üsna aktiivselt sünnitusabi küsimustega, sest isegi näiteks kurdid sünnitajad pidid kandma maski ja olema vastakuti inimestega, kes kandsid maski. See kindlasti ei olnud tänapäeva rahvusvaheliste parimate praktikatega kooskõlas, ehkki arstide hirm ja püüd kas või midagi teha, oli loomulikult mõisteta. Kahjuks sellist nõupidamist, kus oleks saanud teadusliku vastuse küsimusele, kui palju tavapärasest kirurgimaskist tegelikult kasu on, ei olnud või ei saanud ma sellel osaleda. Fakt on see, et kui maski õigesti kanda, siis FFP2 ja FFP3 taseme ning analoogmaskide ehk respiraatorite kandmisest on tõesti kasu, nii kandjale kui ka teistele. Aga siin pidasime meiegi oluliseks seda, et igaüks peab ise mõtlema, kuidas ta ei nakatuks ja ei nakataks teisi. Igasuguste kohustuste kehtestamisel tuleb arvestada just nimelt sellega, et ühiskonnas inimesed tajuvad asju erinevalt ja vajadused on erinevad.

16:50 Aseesimees Siim Kallas

Kristina Šmigun-Vähi, palun!

16:50 Kristina Šmigun-Vähi

Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Aitäh ettekande eest, teid on alati väga meeldiv kuulata! Te mainisite, et eriolukorras käitusid Eestimaa inimesed väga mõistlikult. Seda tunnistan ma isegi, seda kõike oli märgata. Aga kui palju teile inimestelt sel ajal kaebusi tuli ja millist sorti need kaebused olid? Või on hoopis nüüd, pärast eriolukorda hakanud inimesed palju aktiivsemalt teie poole pöörduma ja tulnud tagantjärele kaebustega või andnud tagasisidet, toonud välja murekohti? Kui see ei ole saladus, siis kas te avaksite seda? Ja kuna mul on veel aega, siis küsin ka sellist asja, et on teil sellist tagasisidet ka teiste riikide kohta. Millised olid sealsete inimeste murekohad?

16:51 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Kaebusi tuli kõikidest eluvaldkondadest ja ei olnud ühtegi niisugust piirangut, mille peale mitte keegi poleks kaevanud. See on väga hea, et meie inimesed on nii aktiivsed, sest selle kaebuste laaviini tulemusel tulid ilmsiks paljud kitsaskohad ja mul on hea meel, et mitmel juhul piiranguid ka vastavalt vajadusele muudeti ja parandati. Näidete toomine läheks ehk pikale, aga üks viimaseid juhtumeid oli see, mis puudutas riigipiiri ületamisel karantiini jäämist. Kohati oleks näiteks Eesti Vabariigi kodanikku koheldud Lätist tulles märksa kehvemini kui Läti kodanikku ja see on sootuks lubamatu. Loomulikult ei tahtnud keegi midagi halba, lihtsalt läks nii ja ruttu parandati ära. Aga selliseid asju oli tõesti väga palju.

Teiste riikide kogemustest. Meil oli tõesti kõikide Euroopa kolleegidega üks virtuaalnõupidamine, kus jagati kogemusi. Ausalt öeldes tundub, et elu on kõikjal üsna ühtemoodi, ja vahest saime aru sellestki, kust mõne inimese küsimus tuleb. Näiteks vaatasin kummastusega ühe pereisa küsimust, et ta ei tahagi lapsele sooja koolitoitu ega koolitoidu pakki, mida hiljem jagati, vaid tema tahaks raha. Me mõtlesime, kust küll selline küsimus võib tulla, ja siis minu baski kolleeg seletas, et nendel antigi raha. Nii et näed, inimesed on seotud ja leidlikud. Igal juhul, kõik seisukohad, mida sai avaldada, on veebilehel avaldatud ja sügiseks katsume teile teha neist ühe korraliku kontsentraadi.

16:52 Aseesimees Siim Kallas

Liina Kersna, palun!

16:52 Liina Kersna

Suur tänu, hea juhataja! Austatud ettekandja! Ma tahaksin küsida teise punkti ehk asendustegevustega tekitatud kahju kohta. Nagu te väga hästi teate, oleme viis kuud siin Riigikogus menetlenud hea kolleegi Helmen Küti eestvedamisel sotsiaalkomisjonis kavandatud psühhiaatrilise abi seaduse muudatust, mille kohta te juba eelmise aasta lõpus ministeeriumile ettepaneku tegite. Kulunud on viis kuud ja me oleme suutnud selle seaduseelnõu puhul läbida esimese lugemise. Teist lugemist takistatakse, sest üks poliitiline jõud on selle vastu. Kuidas teie õiguskantsleri büroo poolt vaadates suhtute sellisesse olukorda, kus meie, valitud mandaadiga inimesed, ei saa väljendada oma seisukohta suures saalis hääletades, sest see eelnõu lihtsalt ei jõua suurde saali?

16:53 Õiguskantsler Ülle Madise

Täna küsimuse eest ja täna selle eelnõu algatamise eest! Samuti täna selle eest, et nüüd lõpuks see arutelu toimus ja et see on ka avalikkuses omandanud küllalt laialdased mõtted. Riigikogu enesekorraldusse minul kui riigiametnikul sekkuda ei sobi ega olegi võimalik. Aga jällegi, kui püüda selle juures midagi head näha, siis seda, et see on üks väga sügavalt maailmavaatelisti vaidlusi ja muu hulgas vaidlus selle üle, kes on laps ja millised on tema õigused.

16:54 Aseesimees Siim Kallas

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

16:54 Keit Pentus-Rosimannus

Hea juhataja! Austatud õiguskantsler, suur tänu ettekande eest! Minu küsimus puudutab terviseandmetega ümberkäimist. Eesti digiteenuste toimimine tugineb suuresti usaldusele ja see omakorda tugineb teadmisele, et meie andmed on hästi hoitud ja kaitstud, privaatsus on tagatud ja ainult inimene ise saab otsustada, kellel on õigus tema andmetele ligi pääseda ja kellel seda õigust ei ole. Nüüd, eriolukorras kippusid need piirid kohati üsna ohtlikult hägustuma. Eilegi oli Riigikogus juttu ühest näitest, kuidas positiivse koroonaproovi andnud inimesele prooviti tema analüüsitulemustest telefoni teel teada anda. Kuna inimene ei saanud telefonile vastata, siis helistati tema abikaasale, aga kuna ka abikaasa ei saanud vastata, siis helistati täiskasvanud inimese emale ja teavitati analüüsitulemustest lapsevanemat, täiskasvanud inimese vanemat. See on ainult üks näide. On olnud juttu ka sellest, kuidas terviseandmeid, analüüsitulemusi on liigutatud lihtsalt meili teel tabelites, mitte turvaliselt kaitstuna. Kui me selle usalduse lõhume, siis lõhume suure osa meie digiriigist. Mu küsimus on, kas juba saab hinnata eriolukorras toimunud terviseandmetega ümberkäimist. Kuidas teile tundub, kas eriolukorrast on nüüd naastud sellesse olukorda, kus andmed on hoitud ja kaitstud ning privaatsus tagatud?

16:56 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur aitäh! Teie küsimusele, mis tegelikult jõudis meieni varem, on vastus praeguseks koostatud ja mulle allkirjastamiseks esitatud. Ma pole seda veel põhjalikult läbi töötada jõudnud, küll aga oli see meil ametkonnas jutuks. Nii palju kontrolliti, et neid andmeid liigutati esialgu krüpteeritud kujul. Kas see päästab ohtudest, ei ole hetkel minule veel täpselt selge. Aga küsimus on väga hea, õige ja mitmetahuline, sest ühelt poolt oli tohutu surve saada teada, kes on nakatunud ja kus nad elavad. Seda esines kohalikes kogukondades. Meile on teada, et kahetsusväärset oli seal lobisevaid perearste. Sedalaadi andmete avalikuks saamine ning sellele järgnev inimese ja tema lähedaste, ma ütleks, tagakiusamine võib lõpuks viia selleni, et haigust hakatakse varjama. Vaat siis ei suudaks me tõesti enam ühiskonnas pidurit panna, ilma et rakendaksime väga julmi meetmeid. Õnneks kõnealusel juhul ikkagi suudeti andmete laiem leke ära hoida. Selliseid üksikjuhtumeid, nagu te kirjeldasite, on jõudnud paraku ka meieni. Ma väga loodan, et inimestele õnnestub selgeks teha, et see on ilmselge seaduste ja ka Euroopa Liidu andmekaitse üldmääruse rikkumine ning see on absoluutselt lubamatu, aga selle asja saab korda. Küsimus on väga hea ja kui te lubate, siis me vastame sellele lausa avaliku kirjaga.

16:57 Aseesimees Siim Kallas

Andres Sutt, palun!

16:57 Andres Sutt

Hea juhataja! Hea õiguskantsler! Aitäh väga asjaliku ja ajakohase ettekande eest! Ma arvan, et iga kriisi puhul on nii, et mida rutem selle lõpul järeldusi tehakse, seda värskem on mälu ja seda paremaid järeldusi on võimalik teha. Mul on teile kaks küsimust. Esimene puudutab just järelduste tegemist. Milline on teie hinnang, kui palju me sellest kriisist – mitte õppusest, vaid päris kriisist – suudame õppida? Kas valmisolek selleks on ministeeriumides, riigiametites olemas või võib ka siin minna niipidi, et oli küll kriis, aga me ei õppinud sellest midagi? Minu teine küsimus on vabaduse ja vastutuse teemal. Kas teie hinnangul oli Riigikogu kaasatus nendele olulistele põhivabadustele piirangute kehtestamisel optimaalne või oleks see võinud olla väiksem või suurem?

16:58 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Just sellepärast, et pole kindlust, et me järgmisse võimalikku lainesse või mõnda järgmisse kriisi siseneme oluliselt paremini kui möödunusse, ma teie lahkkel kutsel ja juhatuse loal, austatud rahvaesindus, siia tulengi. On näha paranemise märke, kas või varude ühise soetamise valdkonnas ning selles, et seadusi on nüüdseks juba muudetud, paraku küll kiiruga. Kas saab asja kavatsusest kriisireguleerimine süsteemselt läbi mõelda ja siis selgeks õppida? Ma väga loodan seda, aga arvan, et siin on ka kõikide Riigikogu liikmete surve ja pidev käe pulsil hoidmine tõesti väga vajalik, sest uued asjad tulevad peale ja kui haigus ei peakski sellises ulatuses tagasi pöörduma, siis see suur mure taandub tõenäoliselt muude murede ees. Ma kardan, et nii läheb.

Nüüd sellest, mis puudutab Riigikogu kaasamist. Minul on kõik need piiranguid sisaldavad aktid ja seadused ning nende muudatused, sedakorda isegi asjakohased infotunni küsimused ja vastused, nagu ka ministrite siin tehtud avaldused suisa välja trükitud ja neist olulised kohad esile toodud. Neist materjalidest jääb mulje, et eriolukorra algusest saadik esitati väga asjalikke küsimusi ja sageli saadi ka asjalikke vastuseid. Ja kuigi seda niimoodi välja ei öeldud, koorusidki tihti just nendest küsimustest ja kriitikast lõpuks välja muudatused. Kas oleks terviklik kriisi lahendamise plaan ja vastavad eelnõud tulnud Riigikogule esitada varem? Loomulikult on vastus jaatav. Kas nüüd, kui olukord oli selline, nagu ta oli, oleks saanud teha midagi rohkemat või paremini? Ma arvan, et seda teate teie minust paremini. Fakt on ka see – nägin seda kõrvalt –, et Vabariigi Valitsus, riigisekretär ja tema juhitud Riigikantselei ning need ministeeriumide ametnikud, kes töötasid, olid väga koormatud.

17:01 Aseesimees Siim Kallas

Urve Tiidus, palun!

17:01 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! COVID-19 pandeemia vallutas terve maailma ja eelkõige vallutas see maailma uudistekanalid. Oli võimalik võrrelda kogu seda praktikat, mis käis kaasas n-ö nakkusohu vähendamise, kriisi lahendamise ja ning tehnoloogiline areng sünnitas ju idee, et inimeste reaalses jälgimine on üks meetod nakatumist vähendada ja ennetada. Kas te kommenteeriksite natuke seda protsessi? Mõned riigid ju ikkagi kasutasid seda. Milline võiks olla selle tulevik? Mulle lihtsalt meenus üks aastatetagune Hollywoodi seriaal "Person of Interest" ja äsja kirjeldatud olukord oli justkui natuke selle filmi reaalne järg. Palun kommenteerige, kas see ongi tulevik!

17:02 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Loodan, et see ei ole tulevik. Euroopa Liidu andmekaitse üldmäärus sellist asja ei luba ja ka meie ametkond püüab inimeste kiibistamisele, suukorvistamisele ja vabaduse äravõtmisele igati vastu seista. Nii et ma usun, et üheskoos austatud Riigikoguga õnnestub sedalaadi areng siiski ära hoida. Sellest tingitud oht inimpsüühikat arvestades on suurem, kui esmapilgul paistab.

17:02 Aseesimees Siim Kallas

Raimond Kaljulaid, palun!

17:02 Raimond Kaljulaid

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Eks see kriis pani proovile ka meie sotsiaalsüsteemi ning ilmselt rõhutas mitmeid selle nõrku külgi ja tuletas neid meelde. Üks selle kriisi hüüdlauseid või märksõnu oli, et "Püsi kodus!", aga meil on Eestis terve hulk inimesi, kelle jaoks kodus püsimine on keeruline. Näiteks on meil tuhandeid inimesi, kellele kohalik omavalitsus peaks seaduse kohaselt teatavatel sotsiaalmajanduslikel põhjustel tagama eluruumi, aga me teame, et on tuhandeid, kelle puhul on küll tuvastatud, et jah, need sotsiaalmajanduslikud põhjused on olemas, aga sellest hoolimata ootavad nad aastaid eluruumi saajate järjekorras ja tegelikult neil seda eluruumi ei ole. See tähendab, et praeguse kriisi ajal elas sageli mitu põlvkonda üsna kitsastes oludes koos ja eakatel ei olnud võimalik ennast noortest isoleerida ega vastupidi, noortel eakatest. Kas on veel midagi, mida me saame teha, et järgmiseks sarnaseks kriisiks oleks see probleem saanud lahenduse?

17:03 Õiguskantsler Ülle Madise

Seda, kui palju saaks teha Riigikogu, ma hetkel ei oskagi vastata. Kui välja mõtlen, siis meeeldi jagan tulemust teiega. Aga kohaliku omavalitsuse valimised on õige pea tulemas ja kui neil valimistel osalejad võtaksid südameasjaks nii need eluruumiprobleemid kui tegelikult ka hooldekodude olukorra, hooldekodu tasu, hooldatavate ja nende lähedaste kohtlemise, mille kohta on õiguskantslerile tulnud väga palju kaebusi – mitte ainult eriolukorra ajal, vaid ka väljaspool seda, tänagi tuli üks, mis on nii traagiline, et ei taha ümber jutustadagi –, siis oleks küll hea meel.

17:04 Aseesimees Siim Kallas

Signe Kivi, palun!

17:04 Signe Kivi

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Minu küsimus oli tegelikult samuti vabadusest ja vastutusest ja ka sellest, et meie kodanikud olid peaaegu ise nõus väga paljudest oma vabadustest loobuma. Olete sellest oma esinemistes ka rääkinud. Aga kuna sellest on siin juba kõneldud, siis jääb ainult jõudu soovida, et kui Vabariigi Valitsus nüüd tõesti koostab täiusliku kriisiplaani, siis teie tähelepanekuid ja nõuandeid arvesse võetaks. Mul on kaks küsimust. Täna kehtib veel 2 + 2 reegel, aga seda ei täideta, polegi vaja täita. Ja samas, korralike inimestena on nagu kuidagi imelik olla. Mis te arvate, äkki võiks selle asendada mõne teise niisuguse sõbraliku soovitusena, et hoidkem distantsi? Teiseks, väga nukker oli siin Riigikogu saalis olla eriolukorra algusajal, aga ka hiljem, sest opositsiooni soovi olla kaasatud ei võetud arvesse. See oli kuidagi väga koormav ja kurb. Milline on teie hinnang?

17:05 Õiguskantsler Ülle Madise

Täna! Teises küsimuses ma endale mingisuguseid kasulikke – teie jaoks kasulikke – hinnanguid paraku lubada ei saa, sest see on Riigikogu enesekorralduse ja poliitilise kultuuri küsimus. Kord ollakse opositsioonis, teinekord koalitsioonis. Ja sellise üldise tõeterana saab abstraktselt öelda vaid seda, et tee teisele seda, mida sa tahad, et sulle tehakse, ja ära tee seda, mida ei taha, et sulle tehtaks. See 2 + 2, no eks siin peab tõesti küsima Vabariigi Valitsuse liikmete käest, miks ta jõus on. Üks põhjus võib olla selles, et teadlased soovivad seda just nimelt sellise psühholoogilise ja pehme survemeetmena ja et see ei ole nii absoluutne. Õigusteaduse vaatepunktist on loomulikult nii, et kui kehtivad reeglid, mida massiliselt ei täideta ja mida võib-olla ei saagi täita, siis ega see õigusteadvusele ja õigusteadlikkusele kasuks ei tule. Aga ma usun, et tänane arutelu siin on avalik ja võib-olla muudab midagi.

17:06 Aseesimees Siim Kallas

Jürgen Ligi, palun!

17:06 Jürgen Ligi

Aitäh! Proua õiguskantsler! Mina õigusteadlane ei ole, ma olen lihtne mees. Ma kuulsin televiisoris õiguskantslerit ütlemas, et peaminister sai väga hästi hakkama. Kodanikuna jooksis mul silme eest läbi täielik juhtimisalane kaos alates sellest, kuidas kuulutati välja eriolukord, öeldi, et isegi üks surnu on liiga palju, ja kuidas kuulutati välja kriis, kui selle kohta ei olnud mingeid andmeid, ei olnud veel mingeid piiranguid. Ma nägin seda, kuidas eri ministrid rääkisid eri juttu, kuidas kord keelati maske, siis jälle

lubati, kuidas koole avati ja ei avatud, kuidas eriolukorda pikendati – kaks ministrit muudkui pikendasid – ja muud taolist. Mina tundsin küll kodanikuna, et ma olen mingisugune mängukann. Kas sellele on mingisugune õiguslik seletus või on siin mingisugune trikk, et saab öelda, et peaminister, eriolukorra juht, sai hästi hakkama, ainult teised ei saanud?

17:07 Õiguskantsler Ülle Madise

Ma ise ei mäleta õiguskantslerit niimoodi ütlemas, aga võin öelda seda, et ma püüan olla õiglane. Ja seda olen ma öelnud küll, et kui asetada ennast nendes oludes, selles avaliku surve olustikus, selles valitsuse koosseisus, selles olukorras, kus ministeeriumides on õigel ajal jäänud töö tegemata, ennast peaministri või mõne teise ministri asemele, siis on õiglane mõtiskleda, kas ise oleks teinud paremini. Isegi kui tundub, et mõnda asja võib-olla olekski teinud teisiti, siis kahjuks ei saa kunagi teada, kas see oleks õnnestunud või mitte. Nii et loomulikult tuleb olla mõistlikult kriitiline, loomulikult oleks ideaalmaalmas olnud kommunikatsioon paremini kooskõlastatud, müra ja sellest tingitud muret oleks ühiskonnas olnud palju vähem. See, kas peaministril oli võimalik seda saavutada, kas tal oli poliitikuna võimalik käituda jõulisemalt, ei ole teema, mida mina oskaks hinnata. Mina saan hinnata seda, millisena need piirangud lõpuks välja kukkusid selles olustikus, mis oli, ning mida taotleti ja mis lõpuks, ma ütleks, et peaministri, sotsiaalministri ja veel mõne ministri juhtimisel siiski tegemata jäi. Ja võrreldes sellega, mis oleks võinud juhtuda, on see, mis juhtus, täitsa viisakas.

17:09 Aseesimees Siim Kallas

Maris Lauri, palun!

17:09 Maris Lauri

Lugupeetud istungi juhataja! Hea õiguskantsler! Ma kardan, et nii nagu majanduses juhtub, et kogu aeg valmistatakse eelmiseks kriisiks, juhtub nüüd ka muude kriisidega. Täpselt samamoodi. Selleks, et vältida fenomeni, et valmistatakse üksnes eelmiseks kriisiks, peaks ju kriisi haldamiseks üles ehitatud süsteem olema ühelt poolt tervikvaateline, nagu te ütlesite, aga ta peaks olema ka piisavalt üldistav ja omama suurt paindlikkust. Nüüd, kui ma vaatan seda peaaegu möödunud tervisekriisi, siis võisime näha, et inimeste hirmud taandusid, aga otsuste paindlikkus ei tulnud sellele järele. Ikka ja jälle nägime, et inimesed olid otsustega pisut ees ja mõnes asjas jäi see takistama, näiteks piirkondade sulgemine saarte puhul. Samuti tekitab küsimusi mitmete maakondade sulgemine, kus polnud ühtegi haiget inimest, või koolide väga tugev sulgemine, kus tõrkeid ei olnud. Kuidas teile selline reageerimine või mahajäämine tundub?

17:10 Õiguskantsler Ülle Madise

Täna, väga õige küsimus! Kui oleks olnud asjakohane seaduslik baas, millest siin kõnelesin ja millest osa on nüüd kiirkorras lõpuks tekkinud, ning kui ametitel ja kohalikel omavalitsustel oleks olnud kriisi lahendamise selgeks õpitud – niimoodi, et oleks saanud jõuliselt ja tulemuslikult reageerida seal, kus tõesti reageerida oli vaja –, siis tõenäoliselt oleks neid üleriigilisi ja kohati kindlasti mõne inimese jaoks võib-olla alusetuid piiranguid saanud kehtestada vähem. Aga antud juhul me olimegi piltlikult öeldes olukorras, kus – see on väga halb võrdlus, aga mõnes mõttes kohane – täpsuslaskusid polnud võimalik sooritada ehk konkreetseid üksikakte anda, sest ei jõutudki kokkuleppele, kuidas korrakaitseadust, nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadust, hädaolukorra seadust ja nende alusel antud määrusi õigupoolest üheskoos rakendada. Lõpuks pidi sekkuma Riigikogu ja kiiresti selle töö ära tegema. Ja siis tuli kätte võtta haavlipüss ja piltlikult öeldes lasta linnuparve. Pihta said nii need, kes pidid saama, kui ka need, kes ei pidanud saama. Ma arvan, et selle üldkorralduse temaatika läbimõtlemine seisab nii juristidel kui ka kriisihaldajatel kindlasti ees.

17:12 Aseesimees Siim Kallas

Hanno Pevkur, palun!

17:12 Hanno Pevkur

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Ma natukene jätkaks selsamal teemal, mille kohta viimased kaks küsimust olid. See on tegelikult poliitilise tasandi ja ekspertide vahelise tasakaalu leidmise küsimus ning

puudutab sedasama hädaolukorra seadust, mis on meil selline, nagu ta on. Hädaolukorra seadus on loomult üles ehitatud nii, et kriisi lahendab see ametkond, kelle pädevusalas vastav olukord kõige rohkem on. Nüüd, see kriis ja ka varasemad on näidanud, et kõik koondub lõpuks ikkagi kusagile Stenbocki majja. Oma kogemust arvesse võttes öelge, milline on teie hinnang – kas selliste kriiside puhul peaks see n-ö kriisijuhtimisstaap olema poliitiline või pigem ekspertide ja ametkonna tasandile tuginev? Ja teiseks, vaadates näiteks Saaremaa juhtumit, kuhu lõpuks läks ikkagi Päästeamet oma kriisistaabiga appi, siis kas Eesti-sugusel väikeriigil on mõistlik hoida pigem üht kriisijuhtimise kompetentsi, n-ö üldjuhtimise kompetentsi, või peaks olema nii, nagu on praeguses hädaolukorra seaduses, et iga ametkond hoiab oma kriisijuhtimise kompetentsi?

17:13 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Ma arvan, et see muudatus, mis nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses tehti just epideemiast tingitud olukordade lahendamiseks – et kui piirangud on suure ühiskondliku või majandusliku mõjuga, siis kehtestab need Vabariigi Valitsus –, on iseenesest õige. Kui tegemist on üleriigilise, suure ja otsustava mõjuga, mille tagajärjeks võib vastavalt riigivastutuse seadusele olla ka kahju hüvitamine, siis ma usun, et paljudel juhtudel ongi õige, et vastutuse võtab Vabariigi Valitsus. Küll aga peaks see olema erandlik. Nagu öeldud, peaksid Terviseamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet ja mitmed teised ametid siiski suutma oma valdkonnas konkreetseid lokaalseid kriisikoldeid lahendada. Ma arvan, et sellest põhimõttest loobuda ei ole õige. On üldine juhtimis põhimõte, et vastutus peab olema jagatud, ja sellistel juhtudel, kus kõige mõistlikum on sekkuda võimalikult inimese lähedal – seal, kus on probleem –, peaks sellel, kes sekkub, olema ka täisvastutus. Ühesõnaga, seda, et Vabariigi Valitsus, peaminister või mõni teine minister ametnike asemel pidevalt tööd teeks, ma usun, te ei soovinud ja selle kohta ka ei küsinud. See kindlasti pikalt ei toimiks. Mis puudutab otsuste ja piirangute ettevalmistamist, siis kui on vähegi võimalik usaldada ametnikke ja eksperte, et nad töö tähtajaks korralikult ära teevad, on loomulikult see eelistatuim lahendus. Ja nagu öeldud, näitasid paljud teadlased ja õnneks ka mitmed ametnikud väga häid töötulemusi ja juhiomadusi, nii et eks nende peale saab loota ka tulevikus. Usun, et viitasite oma küsimuses sellele, et nüüd kriisi ajal pidid väga palju arutama, kehtestama ja otsustama ministrid ise oma ministritöö kõrvalt, ning selline süsteem tõesti mõistlik ei ole, nagu te pikaajalise ministrikogemuse baasil väga hästi teate.

17:15 Aseesimees Siim Kallas

Madis Milling, palun!

17:15 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud õiguskantsler! Te ütlesite oma kõnes, et igasugused piirangud ja meetmed toimivad koosmõjus. Selle koosmõju kohta ongi mul küsimus. Teatrites kehtib endiselt 2 + 2 reegel, mis tähendab seda, et Eestis ei ole ühtegi teatrisaali, kus – pannes inimesed istuma 2 + 2 reegli järgi – saadav piletitulu kataks ära kas või etenduse toimumise kulud, rääkimata kaasnevatest kuludest. Loomulikult me ei taha, et teatripiletist saaks hinna poolest luksuskaup. Ühtlasi tundub tänases olukorras see reegel silmakirjalik, sest olukord on meil selline – kujutame ette –, et inimene tuleb töölt, kus reegleid enam ei järgita, läheb läbi poest, kus kassasabas keegi enam ei vaata põrandal olevaid punaseid jooni, suundub ühistransporti, kus pole neid reegleid kunagi järgitud, ning jõuab teatrisse etendust vaatama. Ja nüüd äkki kehtib 2 + 2 reegel! Aga kui ta möödub pingireas eelnevalt koha sisse võtnud inimesest, kes viisakalt püsti tõuseb, siis juba ta rikub seda reeglit, sest ta möödub teisest inimestest kümne sentimeetri kauguselt. On see mõttekas või mõttetu?

17:16 Õiguskantsler Ülle Madise

Kahjuks ei ole mul mõttekuse kohta voli hinnanguid anda, isegi kui vahel väga tahaks. Ka spordi-, teatri- ja kinosaalide puhul tundub mulle, et praegu kehtivatest piirangutest tuleks tähelepanu pöörata sellele osale, mis räägib 50% täituvusest ehk võimalusest hajutada. Kui palju neis kohtades õnnestub 2 + 2 reeglit järgida ja kas on mõistlik panna kaks võõrast inimest, kellest üks võib-olla köhib, kõrvuti? No ilmselt mitte. Aga kas võiksid üheskoos istuda ühe pere või sõpruskonna liikmed, kes niikuinii olid ninapidi koos enne etendust ja on seda ka pärast? Ma arvan, et võiksid küll. Tõenäoliselt üks meede, mida võiks ka tulevikus rohkem ja julgemalt kaaluda, ongi see, et seataks täituvuse piirangud, nii et

inimestel oleks võimalik istuda teistest eraldi. Sest veel kord: mitte karistust ei maksa karta, vaid nakkust peab kartma. Mina isiklikult sooviksin praeguses olukorras, kus see viirus ei ole paraku veel kadunud, hoida pigem distantsi. Ja soovitan seda ka teistele.

17:18 Aseesimees Siim Kallas

Vilja Toomast, palun!

17:18 Vilja Toomast

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Nagu näete, olen mina siiski maskiusku. Mul on võib-olla ka põhjust uskuda, et kui seda õigesti kanda – isegi kirurgilist maski –, siis tegelikult on sellest ikkagi kasu. Millele ma viitan? Olen ise kaks ja pool aastat tundide kaupa istunud A-griippi põdevate inimeste voodiserval ja suutnud terveks jääda seetõttu, et olen maski kandnud. Ja teiseks, ma viitan tegelikult ka teadlaste – küll mitte Eesti teadlaste – uuringutele, kas või Portugali ülikooli teadlaste uuringutele ja analüüsidele, milles maski kandmist siiski soovitatakse ja öeldakse, et sellest on kasu, ka nendesamade kirurgiliste maskide kandmisest. Seetõttu on Portugalis siinamaani kohustuslik kanda ühistranspordis, kauplustes ja teistes kinnistes ruumides maski. Aga mu küsimus puudutab hoopis nn äppide teemat, millest on palju juttu olnud. Minuni on jõudnud selline teave, et see äpp võib isegi natukene kahjulik olla. Näiteks kui inimene saab teada, et tema läheduses on viibinud koroonaviiruse kandja, siis võib ta hakata varjama, et ka tema võis saada nakkuse ja et ka tema võib olla haigestunud. Ta ei lähe ennast isegi testima, sest kardab, et siis peab ta lihtsalt isolatsiooni minema. Kas selliste teemadega on teieni jõutud? Kas teil on selle kohta mingisugune arvamus?

17:19 Õiguskantsler Ülle Madise

Andmete ja privaatsuse kaitse teemadel on kogu aeg olnud väga palju pöördumisi ja peamiselt ikka selles suunas, et ega ometi Eesti Vabariik midagi sellist lubama hakka. Nagu ennist öeldud, andmekaitse üldmäärus sedalaadi äppe kohustuslikuks kindlasti teha ei luba ja oma piirid on ka mittekohustusliku äpi kaudu kogutud andmete kasutamisel. Me igal juhul jälgime seda. Ja lihtsalt teadmiseks, väga huvitav areng on see, et mõni riik on pakkunud välja niisuguse variandi, et kui ületad piiri, siis loobud oma põhiõigustest vabatahtlikult – piiriületamise tingimus on see, et sa pead kohustuslikus korras seda äppi kasutama. Aga tõsi, siingi on lisaks kõigile muudele ohtudele nõnda, et ega mobiiltelefon väljas rahvarohketes kohtades käi, ikka inimene käib.

17:20 Aseesimees Siim Kallas

Signe Riisalo, palun!

17:20 Signe Riisalo

Aitäh, juhataja! Ma tänan ettekande eest! See oli väga põhjalik ja valgustav, samamoodi ka vastused. Aga mulle on juba mõnda aega tekitanud küsimusi hädaolukord kui selline. Kui eriolukord välja kuulutatakse, siis kunagi see ka lõpetatakse, sellel on algus ja lõpp. Me kõik saame aru, et sellel perioodil on põhjendatud ka täiendavate piirangute kehtestamine, kui neid ikka mõistlikult tehakse. Aga hädaolukord ei ole sellises õigusraamistikus selgelt piiritletud. Me ei saa täpselt aru, millal see algab ja millal see lõpeb. Ometi võimaldab hädaolukord kehtestada mitmesuguseid piiranguid. Kas ja kui suurt riski te näete selles, et hädaolukorra egiidi varjus on tegelikult võimalikud ka need asjatud põhiõiguste riived?

17:21 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Jälle väga hea küsimus. Seda on tulnud väga palju seletada, et mingis mõttes ei olegi hädaolukorra oht, hädaolukord, kriisireguleerimine ja valmisoleku tasemed – mitte et need oleks midagi salajast – mõeldud avalikkusele asjade seisu selgitamiseks, vaid tegemist on haldusesisese terminoloogiaga, millest sõltub, kes mida tegema peaks hakkama, või täpsemini öeldes, peaks sõltuma, sest nagu selgitatud, on selles küsimuses puudujääke. Iseenesest fikseeritakse hädaolukorra oht ja ka hädaolukord vastutavas asutuses. Neid asutusi ei ole väga palju ja need on Vabariigi Valitsuse määruses määratud, rahvatervise valdkonnas on selleks Terviseamet. Need asutused peavad seda rida ja määratlevad, kas tegemist on hädaolukorra ohu või hädaolukorraga. Minu teada tehakse seda üldjuhul

asjatundlikult ja täpselt nii, nagu vaja. Nüüd, küsimus selle kohta, millal näiteks seekord hädaolukord tegelikult lõppes või oleks pidanud lõppema, väärivad kindlasti edaspidi arutelu. Aga hetkel tähendaks sellesse minek vist müra tekitamist. Kõigepealt tuleks need puudused likvideerida ja alles siis saab muid asju arutada.

17:22 Aseesimees Siim Kallas

Toomas Kivimägi, palun!

17:22 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Selleks, et näidata ennast eriolukorra eduka juhina, on üks võimalus kõigepealt projitseerida väga must stsenaarium ja pärast näidata, kui edukalt ma võitlesin, et see must stsenaarium ei realiseerunud. Ja tegelikult nii oligi, sellepärast et esmased prognoosid olid umbes 20 korda hullemad, kui oli tegelikkus. Loomulikult võib öelda, et see oli hea töö, aga pigem arvan ma, et see oli prognoosimise või lähtealuste viga. Selles kontekstis tahaks ma küsida ka maskisaaga kohta, mis on minu jaoks täiesti arusaamatu. Mulle tundub, et mitte keegi selle eest ei vastuta, et tolmu- ja niiskuse müüdi meditsiiniliste maskide pähe. Inimesed ostsid neid ootuses ja usus, et see mask kaitseb neid, aga tegelikult oli tegemist lihtlabase tolmu- ja niiskuse maskiga. Ja seda on küll väga raske tuvastada, aga võib-olla mõni inimene suri selle tagajärjel, et kandis tolmu- ja niiskuse maski, mitte kirurgilist maski. Kas saab pidada normaalseks, et toimub selline täiesti arusaamatu tegevus? Millise hinnangu te sellele annaksite?

17:23 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Eks olukord oli selline, et see tohtu hirm ja infomüra, mida tuli üle maailma igalt poolt, andis hoogu võimalikult mustade stsenaariumide kujutlemiseks. Tõenäoliselt ei saa me kunagi teada, mis oleks juhtunud siis, kui need piirangud, mis kehtestati, oleksid olnud leebemad või kui Eesti rahvas oleks otsustanud neile piirangutele kollektiivselt käega lüüa, mida, taevale tänu, ei tehtud. Me ei saa kunagi teada, mis oleks olnud siis, kui oleks tehtud teisiti. Aga oht, millele te viitate, on kindlasti olemas ja sellepärast ongi hea, et esitatakse ka kriitilisi küsimusi.

Maskide asjus on minu teada loomisel varude agentuur, kuhu peaks teadlikult varutama erisuguste omadustega maske, mida jagatakse nendele, kellele vaja. Tõenäoliselt on maskiküsimuses nii – seda on jälle natuke raske laiemalt selgitada –, et ennekõike peavad kaitsvad respiraatorid olema arstidel ja teistel meedikutel, sh hooldekodude töötajatel, kes põetavad inimesi, kellele see viirus võib küljes olla. Riskirühmadel võiksid sellised maskid olla. Ja kui tõepoolest selgub, et ka kirurgimaskist on kasu – tõesti, uuringuid on erinevaid –, siis küllap tuleb jagada ja soovitada ka neid.

Mis puudutab tolmu- ja niiskuse maske, siis sedalaadi, ma ütleks, õnnetusi juhtus minu teada üle maailma. Mõni oli lausa õige lõbus, näiteks osteti mitusada tuhat ühikut kaitsevarustust või väga kalleid teste ja pärast tuli välja, et kasu ei miskit ja raha läinud. Nii et lohutuseks võib öelda, et Eesti polnud siin üks. Aga halb oli see, et asi ei olnud läbi mõeldud, korralikke varusid polnud ei meil ega teistel ja varustust tuli osta hingehinnaga. Ka meie majja jõudis väga palju infot selle kohta, et tegelikult olid arstid ja hooldajad kohati ilma kaitsevarustusest, viibides väga rasketes töötingimustes. Üks inimene meie meedikute seast seetõttu ka lahkus, nii et eks see on probleem. Aga mida teha tolmu- ja niiskuse maskidega? Mina olen lahkelt soovitanud, et ega tolmu- ja niiskuse maski hea asi sisse hingata ole, nii et kui järgmine kord tolmu- ja niiskuse maskid teete, siis pange mask ette. Väga mõistlik!

17:26 Aseesimees Siim Kallas

Katri Raik, palun!

17:26 Katri Raik

Lugupeetud eesistuja! Hea õiguskantsler! Me oleme tänasel kohtumisel käsitlenud kriisiaega riigi vaates – ka valitsuse ja Riigikogu vaates –, aga te kindlasti puutusite oma töös tihedalt kokku ka kohalike omavalitsuste kriisiaegsete probleemide ja väljakutsetega. Kas teil on võimalik teha mingisuguseid üldistusi selle kohta, kuidas meie kohalikud omavalitsused hakkama said või millised olid nende peamised väljakutsed? Kuidas saaksid kohalikud omavalitsused edaspidi võimalikeks kriisiolukordadeks paremini valmistuda? Pean silmas eelkõige seda, et iga inimese jaoks algab kodu, Eesti, eelkõige sellest omavalitsusest, kus ta elab. Tallinn, Riigikogu ja valitsus on sellised kaugemad asjad.

17:27 Õiguskantsler Ülle Madise

Suurepärase küsimus! Esimene probleem, mis meieni jõudis, oli seotud koolitoiduga – see kestis kogu selle aja. Lõpuks tuli selgitada, et juhul, kui kaugõppe korral otsustatakse toitlustada vaid ühte osa õpilastest, peavad selle kaalutluse alused olema mõistlikud ja veenvad ning selle otsuse saab teha üksnes volikogu, mitte valitsus. See sai selgeks. Teiseks, lasteaias kohatasust vabastamine – teema, mis kiiduväärselt oli paljudes omavalitsustes jutuks. Jällegi volikogu taseme otsustus. Loomulikult oli probleem selles, kuidas volikogu üldse saab kokku tulla. Riigihalduse ministri juures töötavad ametnikud pakkusid väga kiiresti välja terve hulga lahendusvariante, aga neid kaebusi, mida lahendada, ja küsimusi on meie majaski praegu veel teatud hulk. Kiita saab omavalitsusi, kes suunasid sotsiaaltöötajaid – andes neile kaitsemaske, mida, tõsi küll, alguses ei olnud, aga siis valitsuselt ikkagi saadi – väga kenasti abistama just riskigruppi kuulujaid, neid, kes koju jäid ja kellel ei olnud kedagi, kes oleks toitu toonud või sõnakese juttu ajanud. Nii et praeguse hetke seisuga – see pole päris esinduslik vaade – tundub, et omavalitsused püüdsid ja täitsa hästi tuli välja.

17:28 Aseesimees Siim Kallas

Leo Kunnas, palun!

17:28 Leo Kunnas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud proua õiguskantsler! Kõigepealt tahan ka omalt poolt tänada teid põhjaliku ettekande ja selgete vastuste eest! Minu küsimus on järgmine: kas teie hinnangul peaksid oluliste riigiametite juhid omama vastavat ettevalmistust ja haridust selles valdkonnas, mida nad juhivad, ning kas neil peaks selles valdkonnas olema ka varasem töö- või teenistuskogemus, enne kui nad vastavat ametit juhtima hakkavad?

17:29 Õiguskantsler Ülle Madise

Aitäh! Minu võimuses ei ole otsustajatele ja nende valikute tegijatele midagi ette kirjutada, aga senine elukogemus kinnitab, et tõesti, enamasti tulevad asutuse juhtimisega paremini toime need inimesed, kes on selles valdkonnas ise enam-vähem kõiki töid teinud ning kellel on sellealane haridus ja sellealane kogemus. Tihti peale on just nendel inimestel ka piisavalt autoriteeti, et see amet tööle panna.

17:29 Aseesimees Siim Kallas

Hele Everaus, palun!

17:29 Hele Everaus

Austatud istungi juhataja! Austatud esineja! Mul on väga hea meel, et te olete tõsised märksõnad – või mitte märksõnad, vaid need asjad, mis tegelikult tuleks kiiremas korras korda teha – välja toonud. Kogu see lugu ei ole ju täna sündinud. Kõik eelnevad aastad, kui mitte öelda aastakümned, on olnud vundament sellele, mis meil nüüd oli. Kuidas me kogu situatsioonile diagnoosi panime? Seda ma ei küsi teie käest, seda teame me kõik väga hästi. Ja võib-olla selles situatsioonis, selles diagnoosi õigeaegses panemises on ka see, millest tulenesid kõik need järgmised käigud. Te teate väga hästi, mis on informeeritud nõusolek, nii meditsiinis kui ka mujal. Tegelikult on nii, et mida paremini on inimene informeeritud, seda paremini saab ta aru, miks on vaja teha seda, mida ta tavaliselt teha ei tahaks. Ma arvan, et see protsess peab jätkuma, kas või nendesamade maskide puhul. Tänapäevaks on teada – teaduse tippajakiri Science toob selle kohta välja mitmed artiklid –, et isegi mittemeditsiinilise maski, mis on ise riidest tehtud, kandmine takistab infektsiooni levikut, sest täna on 70% viirusekandjaid asümptomaatilised. Ja mispärast on 24 miljoni elanikuga Taiwan, kus tehti maski kandmine kohe alguses kohustuslikuks kõigile ja ei pandud midagi kinni, siiani pääsenud 441 nakatunuga? Neil on elanikke 24 miljonit ja meil 1,3 miljonit. Nad ei pannud midagi kinni, neil on seitse surnut. Ma ei küsi teie käest midagi, te olete kõik juba ära öelnud, aga ma tahan öelda seda, et olge kallis, aidake neil targalt edasi mõelda.

17:31 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Eks ma püüan ja hoian kõigil nendel küsimustel silma peal. Teadusartiklite puhul on sageli just see probleem, et need ei arvesta inimkäitumist. Ma loen teie viidatud artikli veel korra üle, ma tean,

et selline artikkel ilmus. Ma ei ole küll põhjalikult jõudnud süveneda, aga kahtlustan, et seal võib olla seesama probleem, et inimkäitumist ei arvestata. Inimesed arvavad, et läbi maski tohib köhida või aevastada, seda tohib korduvalt kasutada, seda tohib aeg-ajalt lõua alla tõmmata või trammis istumise alla panna – inimesed lihtsalt käituvad nii –, ja sel juhul tekib petlik turvatunne. Õigesti kandmisel on maskist loomulikult kasu. Ma loen selle artikli veel kord üle, aga arvan, et teil on õigus, arvestades teie kogemust ja teadmisi.

17:32 Aseesimees Siim Kallas

Kalle Laanet, palun!

17:32 Kalle Laanet

Aitäh, austatud aseesimees! Hea õiguskantsler! Mul on väga lihtne ja konkreetne küsimus: millise diagnoosi te paneksite praegu kehtivale hädaolukorra seadusele just selle pandeemia valguses?

17:32 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Tänu Riigikogu sekkumisele ja sellele, et nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus sai paremini korda ning et hädaolukorra seadust polegi selles valdkonnas nii palju tarvis enam rakendada – nagu ka korraaitseadust –, on olukord kokkuvõttes etem. Aga hädaolukorra seadus ise, nagu ennist öeldud, võiks kogu kriisireguleerimise tervikliku läbimõtlemisses raames märksa paremaks saada.

17:33 Aseesimees Siim Kallas

Marko Šorin, palun!

17:33 Marko Šorin

Aitäh, istungi juhataja! Hea õiguskantsler, tänan teid selle ettekande ja vastuste eest! Mainisite ennist ühe küsimuse puhul, mis puudutas kohalike omavalitsuste hakkamasaamist, ka lasteaia kohatasust vabastamist. Kas ja millisel määral on õiguspärane see, et vallavalitsused vabastasid lapsevanemad lasteaia kohatasu maksmisest? Teadupärast on see volikogu pädevuses.

17:33 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! See ongi volikogu pädevuses. Aga oluline on rõhutada, et kui omavalitsuse sees oli asi sassi läinud, siis need inimesed, kes olid maksmisest vabastatud, tagantjärele seda tasu ikkagi maksuma ei peaks. See oleks halb haldus. Siin tuleks lihtsalt volikogul, kui tal toetus on olemas, tagantjärele asi korda teha.

17:34 Aseesimees Siim Kallas

Peeter Ernits, palun!

17:34 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen siin hädaolukorra seaduse seletuskirja: "Kuna Eestis ei ole eriolukorda kunagi välja kuulutatud, siis andis õppuse CONEX 2015 stsenaariumite läbimängimine eelnõu väljatöötamisse olulise sisendi." Nüüd, kui minna tagasi – võib-olla te mäletate seda CONEX-it, n-ö lauamanöövreid kõrgete ametnike vahel –, siis toona räägiti hoopis muudest asjadest, näiteks elektrivarustuse katkemisest ja vaenuliku riigi provotseeritud massirahutustest. Ma vaatan, et head kolleegid Reformierakonnast on siin need, kes põhiliselt küsivad, aga tegelikult on nad ka rätsepad, kes selle ülikonna õmblesid – meie kallid reformierakondlastest kaaslased. Näiteks rätsepmeister Kalle Laanet oli toona põhiseaduskomisjoni tubli esimees ja minister oli Hanno Pevkur. Kas see ülikond, mille need lugupeetud rätsepmeistrid valmistasid, ka reaalselt kõlbab? Kas üldse on võimalik valmistada sellist ülikonda, mis reaalselt kõlbaks, või ongi nii, nagu Maris Lauri ütles, et valmistatakse eelmiseks sõjaks või eelmise hooaja moeks, kui rääkida ülikonnast?

17:35 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu! Ma väga loodan, et seekord tehakse asjad korda, sest ehmatus oli piisavalt tõsine. Teiseks, ma rõhutasin, et ei tasu keskenduda süüdlaste otsimisele, ja tegin seda just sellepärast, et kõik need,

kes on kunagi valitsusvastutust kandnud, peavad paraku ühel hetkel möönma, et ka nende ajal on ühteist jäänud tegemata või tehtud valesti. Praegu oleks väga hea, kui kõik paneksid jõud kokku, et järgmise võimaliku kriisi puhul oleks ametnikel ees konkreetseid, lihtsad ja selged tabelid – ja mitte ainult ametnikel, vaid igal ühel, igal arstil, igal ettevõtjal –, et oleks näha ja ette teada, mis juhtub siis, kui meil on maastikupõleng, massirahutused või epideemiad. Ja kolmandaks, see jäi ennist ütlemata, niipalju saan siin avaldada, et õppustel, kus mul on au olnud osaleda, olen mina tihti olnud esimene, kes on öelnud, et kui alused on olemas, siis ei tohi eriolukorra ega ka erakorralise seisukorra väljakuulutamist peljata. Need on põhiseaduses ette nähtud seisundid, kriisijuhtimisvõttestikud, ja kui alused on olemas, siis tuleb neid kasutada. Mingi ajani, teil on täiesti õigus, püsis veendumus, justkui oleks eriolukord midagi sellist, mida ei tohigi välja kuulutada. Olen õppustel püüdnud selgitada ja nüüd püüan selgitada ka avalikkusele, et muidugi ei tohi, kui alust ei ole, aga kui alus on olemas, siis mitte ainult ei või, vaid lausa peab.

17:37 Aseesimees Siim Kallas

Helmen Kütt, palun!

17:37 Helmen Kütt

Suur tänu, härra eesistuja! Austatud ettekandja, õiguskantsler! Ma alati imetlen ja naudin teie ettekandeid ning kuulan neid suure rõõmuga, seda nii lihtsa sõnakasutuse kui ka selgete vastuste pärast. Te olete oma eelnevates vastustes natukene juba rääkinud hooldekodudest, ka minu küsimus puudutab osaliselt hooldekodusid. Need toimivad üle Eesti väga erinevalt, ma rääkisin Terviseametiga. Küllastuste edasilükkamine, mujal kui vabas õhus küllastuste võimaldamine, pakkide vastuvõtmine ja mittevastuvõtmine – neis asjus esineb väga suuri erinevusi. Ja kuna on teada, et mitmed hooldekodud pandi tegelikult juba enne eriolukorda kinni – mis oli põhjendatud, sest kardeti gripiviirust –, siis on eakaid, kes pole oma lähedasi näinud kuus kuud. Selline olukord ei ole vastuvõetav. Kas neid pöördumisi – ma tean, et pöördumisi on olnud – kuidagi ka analüüsitakse?

17:38 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu heade sõnade ja hea küsimuse eest! Jah, loomulikult analüüsitakse. Tõesti on oluline järgmiseks korraks hooldekodude ja ka erihoolekandeesutustega need küsimused, kaasa arvatud kogukonnateenusel elavate inimeste õiguste küsimused, selgelt läbi mõelda ja leida juba ette õiglased lahendused. Praegu läks jälle otse öeldes rabistamiseks. Me lugesime lehtedest, kuidas memmeke jäi ilma isegi lõngakeradest, mida tal oli kudumiseks vaja, rääkimata sellest, et paljudes kohtades ei antud edasi vahepeal sündinud lapselapse fototki. See on ikka väga julm ja ma arvan, et sellised asjad ei tohiks korduda. On arusaadav, et väga kardeti, ei olnud kaitsevahendeid. Paraku need inimesed, kes hooldaja rasket tööd teevad, liiguvad tihtipeale mitme hooldekoju vahel ning nad on potentsiaalsed nakkuse hooldekodusse sisseviijad. Ja mis seal salata, omaette küsimus on ka see, et hooldekodudes elab lisaks eakatele, kelle liikumine on kaunis piiratud või läbimõeldud ja kes teavad karta nakatumisohtu, ka selliseid inimesi, kes lihtsalt lähevad välja näiteks pudeleid korjama ja võib-olla ka poodi ning kelle liikumise peale on kohalik kogukond hirmus pahane, küllap õigustatult. Aga kõik need inimesed ja olukorrad on teada ja need küsimused on võimalik ette läbi mõelda, nii et lahendus oleks võimalikult inimlik.

17:39 Aseesimees Siim Kallas

Indrek Saar, palun!

17:39 Indrek Saar

Aitäh sõna andmast! Lugupeetud õiguskantsler! Kas te selgitaksite natukene lahti olukorda, kus me selle eriolukorra ajal viibisime, kui tuli korraldus, et tavapärasest regulaarset arstiabi enam inimestele ei anta, sest haiglad tuli hoida nende inimeste jaoks, kes on ilmselt koroonasse haigestunud? Kuidas oleks tulevikus sellist olukorda korrektne lahendada? Kas võib ette kujutada, et mingil hetkel me jõuame olukorda – me ei jõudnud sellesse, see oli ettevaatusabinõu, mida ei läinud tegelikult tarvis ja mille mõistlikkus on tõlgendamise küsimus –, kus on täiesti adekvaatne öelda, et nüüd enam muud meditsiinilist abi ei saa, vaid me tegeleme ainult selle konkreetse tervisekriisiga?

17:40 Õiguskantsler Ülle Madise

Suur tänu, väga hea küsimus! Esiteks, see oli tüüpiline juhtum, kus Terviseametil ei olnud teada, kuidas sellist piirangut kehtestada, ja välja kukkus nii, et ühel reedesel päeval saadeti lihtsalt kiri kolmele erialaliidule. Juriidilises keeles väljendudes puudusid kirjal igasugused haldusakti tunnused, puudusid põhjendused ja seda ei toimetatud kätte ligi kahele tuhandele – jälle bürokraatlikus keeles väljendudes – tervishoiuteenuse osutajale. Teiseks, väga paljud hambaarstid lausa nõudsid seesugust keelamist ja tegid seda õigusega, sest neil ei olnud isikukaitsevahendeid. Ja kolmandaks, vastus sellele, kuidas saaks tulevikus paremini. Jälle, esiteks tuleb täpselt läbi mõelda, kas ikka on mõeldav see, et insuldi- või infarktihaige või näiteks inimene, kes on pikalt oodanud väga oluliselt tema elukvaliteeti parandavat operatsiooni, jääb ravist ilma. Ma kardan, et neid inimesi, kes seekord meie seast lahkusid mitte koroonaga, vaid koroonata, aga tervishoiuteenuse sulgemise tagajärjel, on üksjagu. Kahjuks on mul endalgi kurb au mõnda sellist teada. Nii et jällegi, see on täpselt selline küsimus, kus vajalik eeltöö oli tegemata. Oleks saanud ja oleks võinud, aga mis sest praegu enam – nüüd on oluline, et järgmiseks korraks oleksid asjad korras.

17:42 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu, lugupeetud õiguskantsler! Rohkem küsimusi teile ei ole. Nüüd on võimalik pidada kõnet fraktsioonide nimel. Alar Laneman Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

17:42 Alar Laneman

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Head kolleegid! Väga hea on peale sellist kõnet ja häid küsimusi ja vastuseid siia pulti tulla. Õigusriik seostub minu jaoks mõnes mõttes – või üsna tähtsalt – ka sellega, kuidas on korraldatud see mehhanism, mis teenib meie kõigi huve, ja kui otstarbekas see on. Ja kuigi ma nõustun hinnanguga, et üldiselt läks meil hästi ja kriisijuhtimine polnud paha, on siiski võimalik öelda, et see kriis oli piisavalt tõsine, et näidata ära mõned kitsaskohad. Kui lubate, siis ma jagan oma tähelepanekuid.

Kõigepealt juhtimisest. On selge, et ennekõike Terviseamet, aga võib-olla ka toetavad struktuurid ei olnud päris valmis. Algas oli väga ebakindel, näiteks alahinnati viirust – seda, mis haigus ja kui raske see on. Edastati väga segadust tekitavaid sõnumeid. Üsna ruttu sai selgeks, et ettevalmistus oli halb. Küsisime eriolukorra ajal riigikaitsekomisjonis Terviseameti inimestelt, mida ja kui palju hangiti jõuludest kuni märtsini, ning saime neilt kahel korral vastuse, mille sisu oli kokkuvõtlikult järgmine: mitte midagi, mitte ühtegi ühikut. Seda oli väga kurb kuulda. Raisatud aeg. Siis loodi kriisikomisjon ja Vabariigi Valitsus võttis juhtimise üle. See oli iseenesest hea, sest sellises olukorras peab keegi vastutuse võtma ja juhtima. Terviseametit tugevdati kahe tippspetsialisti ja võiks öelda, et ka ühe ministriga. Mis sõnumit see kannab? Kannab selget sõnumit, et senine juhtimisstruktuur ei olnud valmis. Juhtimine ei vastanud olukorrale. Ma näen siin teatud riski. Vabariigi Valitsuse sekkumine sellises olukorras oli hea, kuid risk on selles, et kriisi laienedes või muude kriiside lisandudes ei ole see minu arvates jätkusuutlik lahendus. Sellel on väga lihtne põhjus: kui Vabariigi Valitsus teeb ametnike tööd, siis kes teeb Vabariigi Valitsuse tööd?

Järgmisena tuleb üle vaadata tippametnike määramise kord ja nõuded, mis neile esitatakse. Kaitseväe eesotsas on kaitseväe ridadest välja kasvanud ning vastava teenistuskogemuse ja hariduse saanud mees. Sama on Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeametiga. Aga kummalisel kombel on nii, et asutuses, mis peaks valvama ja kaitsma meie kõige hinnalisemat vara, tervist, seda nõuet ei ole millegipärast täidetud. Ja sellepärast peame alati, kui Terviseametit kritiseerime, olema võib-olla natuke pehmemad. Nad mängisid nende võimaluste piires, mis neile anti. Aga seda, kui tähtis on erialane ettevalmistus ja teenistuskogemus, näitas ju kriis. See oli tüüpiline kriis, kõik omadused olid olemas: ebaselge ja muutuv olukord, puudulik ja vastukäiv informatsioon, ressursside puudus, vastukäivad korraldused ja juhised. Klassikaline kriis! Siin tulevadki mängu eelnev kogemus ja haridus. Sõjanduses on selline termin – saksa keelest võetud – nagu *Fingerspitzengefühl* ehk sõrmeotsatunnetus, mida on kõige parem defineerida võimena reageerida eskaleerivas olukorras, ka instinkt võib olla väga hea seletus. Kui sul ei ole teenistuskogemust ega haridust, siis ei ole sul ka võimalusi.

Nüüd, 26. veebruaril, kaks nädalat enne eriolukorra väljakuulutamist tundsin julgeolekuasutuste järelevalve komisjonis, et meil on vajadus ...

Palun lisaiega!

17:47 Aseesimees Siim Kallas

Lisaaega saab, kolm minutit.

17:47 Alar Laneman

Me kutsusime välja Terviseameti juhi, sest meil oli kuri kahtlus, et valdkondlik probleem muutub laiemaks ja kandub üle teistesse valdkondadesse. Me väga lootsime, et see ei saa meie hoolealuste asutuste teemaks. Meie kahtlused olid põhjendatud.

Teine suur asi, kus minu arvates peituvad paljude vigade allikad, on see, mis on seotud eesmärgist lähtuva tegutsemisega. Ma vaatasin Terviseameti põhimäärust ja seal jõudis sellele kõige lähemale ütlus, et amet viib ellu poliitikat. Teate, kui me räägime otstarbekusest, siis minu arvates peaks igal asutusel olema väga lihtsas keeles väljendatuna põhjus, miks ta eksisteerib. Kui Terviseametist rääkida, siis põhjuseks ei ole ravi korraldamine ega järelevalve teostamine, vaid lühidalt kokku võttes on selleks meie inimeste tervise kaitsmine. See on seotud ennetuse, ravimise, taastamise ja muuga, nii nagu Kaitsevägi kaitseb välisvaenlase vastu. Nüüd kriisi ajal juhtus aga nii – ja see on kõige tragikoomilisem –, et kaitstav ehk elanikkond hakkas kaitsma seda, kes oleks pidanud kaitsma teda. Ja arve on meile veel esitamata. Ma ei kujuta ette, et Kaitseväge juhataja ütleb, et teate, ma ei sõdi, sest vaenlane on ülekaalukas, ma pean kaitsma oma sõjaväge, ma taganen. Ma vabandan inimeste ees, kes on sellega seotud, aga niisugune reljeefne väljendus on vajalik, sest tegemist on meie tervise ja elu kaitsega. Väga palju oli ka positiivset. Politsei otsus viissada meest koju saata oli väga hea juhtimise ja strateegilise mõtlemise näide. Sellest, et on vaja plaanida ja teha ettevalmistusi, rääkis väga selgelt lugupeetud õiguskantsler ning seda tõestas ka asjaolu, et ainukesed, kes olid kriisi ajal võimelised toimima ja teisi aitama, olid Kaitsevägi, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitseliit ja Päästeamet. Nii et siin on meile vihje – vaja on planeerida ja ressursid valmis panna. See, et hoiame ressursse kokku ja tagame ainult rahuaegse võimekuse, on pettus, sest me näeme, et arve tuleb hiljem meile kõigile laiali külvatult. Samuti ei tohi me alahinnata Eesti inimesi. Minu arust puudus selline fookus, et ka inimesed ise peavad kriisiks valmistuma. Päästeamet on siin palju ära teinud, aga ma arvan, et seda tööd võiks jätkata. Suur aitäh tähelepanu eest!

17:50 Aseesimees Siim Kallas

Kaja Kallas Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

17:50 Kaja Kallas

Hea juhataja! Head kolleegid! Kui see nakkus Eestisse jõudis, siis minu arvates tabasid meid kõiki šokk, hirm ja paanika. See oli kõigi jaoks täiesti uudne olukord. Loomulikult tehti selle olukorra käigus vigu, aga vead on selleks, et neist õppida.

Ma olen absoluutselt nõus sellega, et Eesti inimesed käitusid väga mõistlikult ja said aru, et koos toimides saame sellest kriisist üle. See oli meie ühine, üldrahvalik pingutus, mille puhul igaüks mõtles selle peale, et ta ei nakatuks ise ega nakataks teisi. Aga kui on šokk ja hirm, siis on ka soov tugevama või karmima käe järele. On soov, et keegi teine otsustaks ja võtaks vastutuse minu eest, sest võib-olla ei tea ma täpselt, mida peaks tegema. Selle kohta on huvitavalt kirjutatud, et tänapäeva ühiskonnad on mõnes mõttes infantiilsemad kui varem. Meile meeldib mängida ja meile meeldib toimetada, aga otsused teevad vanemad – ehk keegi teine kuskil otsustab meie eest. See tuli minu meelest selle kriisi ajal väga hästi välja. Tõepoolest, pange turud kinni, eks ole, me ise kardame. Kui keegi teine meile nii ütles, siis ei olegi see nagu meie otsus. Ei ole nii, et me ise oleme oma hirmust lähtuvalt selle otsuse teinud, vaid keegi teine ütles seda ja küll tema juba teab. Aga nende puhul, kes otsustavad, on oluline see, mis on otsustamisel aluseks. Minu meelest tõi kriisi välja selle, et teadus- ja arendustegevuse suurem rahastamine on kindlasti teema, millega tuleb tegeleda, et otsustamine oleks teaduspõhine. Otsustamise puhul tuli välja ka see, et otsustajad peavad suutma vastu seista pressingule panna kõik kinni ja kehtestada veelgi karmimaid piiranguid. Ja nagu kolleeg Alar Laneman siin ees ütles: "Kui Vabariigi Valitsus teeb ametnike tööd, siis kes teeb Vabariigi Valitsuse tööd?" Minu meelest on see väga õige tähelepanek. Kui on peal press, et keegi peab otsustama, ja valitsus võtab enda kanda otsused, mis puudutavad ka piasasju, siis sellist üldpilti ju keegi ei vaatagi.

Aga oluline on see, et me sellest kriisist õpiksime ja vaataksime, milliseid otsuseid tulevikus mitte teha. Eelmine nädal oli meil võimalus käia Saaremaal ja kohtuda seal inimestega, kes vahetult kriisi epitsentris nende teemadega kokku puutusid. Huvitav oli see, et Kuressaare haiglas öeldi meile, et

nende käest ei ole keegi kriisi õppetundide kohta küsinud. Seda infot tegelikult ei koguta, aga aja möödudes läheb see lihtsalt meelest. Kui neid õppetunde praegu kirja ei panda ja praegu läbi ei arutata, siis järgmisel korral pole neist lihtsalt kasu. Õiguskantsler nimetas siin paari spetsiifilisemat punkti, mis ilmselt olid vead ja mida järgmine kord teha ei tasuks, näiteks plaanilise ravi peatamine erameditsiinis – olen samuti sellega nõus – või tervete piirkondade sulgemine, kus seda haigust ei olnudki. Aga jällegi, me ei olnud selles olukorras varem olnud. See kõik on õppetund edaspidiseks, mida me peaksime lihtsalt arvesse võtma.

Ma küsin igaks juhuks lisaaega ja siis vaatan, mis mul on veel ütlemata.

17:54 Aseesimees Siim Kallas

Lisaaega saab, kolm minutit.

17:54 Kaja Kallas

Meil on Riigikogus menetlusel riigikaitseeadus ja minu meelest on selle puhul oluline vaadata, et arutaksime kriiside lahendamist tervikuna. Mida see kriis õpetas? Õpetas seda, et meid ei taba üks kriis korraga. Seega ei ole nii, et kui on tegemist nakkushaiguste ennetamise seadusega, siis tuleb tegeleda ainult nakkushaigusega, sest mitte midagi muud ei tule, on ainult see üks asi ja me ajame seda liini. Ei, tavaliselt tabavad hädad ikkagi kogumina. Võib olla nii tsiviilkriis kui ka sõjaline kriis, üks võib üle minna teiseks ja vastupidi. Meil peab ikkagi olema terviklik pilt, kuidas me kriise lahendame.

Ja lõpetuseks. Minu jaoks on oluline küsimus vabadusest ja vastutusest, mille ka õiguskantsler välja tõi – see, kui palju me usaldame inimesi endid ja kui suures ulatuses on neid karme piiranguid vaja. Nagu ma ütlesin, Eesti inimesed näitasid, et nad on väga mõistlikud, kui neile selgitada, miks on vaja käituda ühte- või teistpidi. Ma olen absoluutselt nõus ka sellega, et kui riik teeb reegleid, mida lihtsalt ei täideta, siis riik sööb iseenda usaldusväärsust, nii et kui järgmine kord on reeglid, mida tõepoolest on vaja kõigil täita, siis võivad inimesed neile lihtsalt vilistada. Vabadus on kõige olulisem, seejärel tulevad teised väärtused. Kui anname osa vabadusi ära, siis – seegi on üks eriolukorra õppetunde – kuidas need vabadused lõpuks tagasi saada? Oluline on, et me neid asju lõplikult käest ei annaks, sest väikeses riigis, kui tahame olla õigusriik, on neid õigusi ja vabadusi palju keerulisem tagasi võidelda. Aitäh!

17:56 Aseesimees Siim Kallas

Indrek Saar, palun!

17:56 Indrek Saar

Lugupeetud juhataja! Austatud õiguskantsler! Austatud kolleegid, saalisviibijad! Ma tahan väga tänada õiguskantslerit selle igati mõtlemapaneva ettekande ja arutelu eest. Nagu eespool tõdetud, siis tõepoolest, see kriis tuli meie jaoks ootamatult. Meil ei ole mitte mingisugust analoogset kogemust, taasiseseisvunud Eestis mitte midagi sellist õnneks varem juhtunud ei ole. Seega on põhjust siit õppida väga palju.

Õiguskantsler kirjeldas probleeme väga viisakalt ja abstraktselt ega toonud neid – vähemalt osa mitte – väga konkreetset välja. Ta rääkis asendustegevusest, mida me nägime mitmel erineval kujul. Üks eriti jabur hetk oli see, kui lugesime välismedia vahendusel, et Eesti on taotlenud Euroopa Nõukogu inimõiguste konventsioonist erandit. See puudutas vist artiklit 15 ja selle rakendamist. Õnneks õiguskantsler ja teised õiguseksperdid kinnitasid meile kiiresti, et meie põhiõigused ei ole ohus, sest põhiseaduse järgi ei saa neid meilt ära võtta. See mõnel määral rahustas ühiskonda, teiselt poolt oli see hea näide selle kohta, kuidas maakeeli öeldes – õiguskantsler rääkis sellest kui asendustegevusega Eestile tekitatud kahjust – võib ülim agarus olla vahest ikka päris suur ogarus. Miks on vaja selliseid asju teha? Eks opositsioonil ja koalitsioonil ole erinev vaade sellele, milline on meie välispoliitiline kuvand, aga rahvusvaheliselt see käik meie kuvandile selles mõttes, et oleme inimõigustesse euroopalikult suhtuv riik, kindlasti kasuks ei tulnud. Loodame, et tulevikus ei minda enam paanikasse ega hakata selliseid asju tegema. Räägiti – põhiliselt jõudis see opositsioonini meedia vahendusel – ja võis lugeda näiteid selle kohta, kuidas koroonaviirusesse nakatunute või karantiini määratute asukoht tuleks selgelt jälgimise alla võtta. Leebes versioonis kasutatakse selleks äppi, aga tegelikult tuleks need inimesed ikkagi lokaliseerida ja kõigi nende suhtes sisuliselt jälitustoomingud läbi viia. Komandanditund oli väga nõutud asi, mida sisse viia, ja omavalitsused küsisid, kas ka nemad saaksid ülevaate, kes täpselt nende piirkonnas on nakatunud. Õnneks nii kaugele asi ei läinud, aga mingil hetkel tundus see olevat üsna

lähedal. Peame väga põhjalikult läbi mõtlema, kuidas vältida selliste soovide teket, sest see on meie põhiõigustele väga ohtlik.

Ka meie siin Riigikogus ju ehmatasime alguses ära ega teadnud, mida selle viiruse korral teha, aga me toibusime. Komisjonid suutsid väga kiiresti ümber orienteeruda ja said tööd jätkata. Suure saali puhul oli segadus natuke suurem. Ega me algusfaasis väga head eeskju andnud, kui siia tuppa sajakesi kokku tulime, hea praktika leidmine ei läinud meil kõige lobedamalt. Aga Riigikogul oli vaja tööd teha. Seda näitas ka see, kui paljud kriisiga seotud eelnõud siia saali jõudsid. Paraku oli tegemist kobareelnõudega. Kriisiolukorras võiks ju öelda, et tühja sellest hea seadusloome tavast, kriisi korral ongi olukord teistsugune. Aga nende kobareelnõude puhul oli ka sisu mõttes selgeid probleeme. Palun lisaagea!

18:01 Esimees Henn Põlluaas

Palun, kolm minutit lisaagea!

18:01 Indrek Saar

Me nägime seda, et oli poliitiline soov kasutada olukorda ära ja panna kobareelnõudesse sisse oma poliitilisi unistusi, mis kriisiga seotud ei ole, ja paljud neist läksidki läbi. Nägime ka ametkonna soovi teha ära mingisuguseid asju, mis muidu on kippunud Riigikogus seisma jääma või mille korral ei ole leitud piisavat konsensust. See oli ilmselgelt väga halb praktika. Eriolukorra lõpetamiseks ja osa piirangute säilitamiseks tuli ju valitsus samuti kiirkorras parlamenti eelnõuga, mis ei olnud just kõige paremini läbi analüüsitud ja kooskõlastatud ning tekitab paljudes küsimusi. Paraku opositsioonierakondade katsed juhtida tähelepanu sellele, et mitte ainult sisulistest küsimustest, vaid ka põhiseadusega seonduvas minnakse vastuollu, ei läinud korda. Tundus, et millegipärast võeti positsioon, et see on opositsiooni tavapärane kius, ja nii me avastasimegi end olukorrast, et hääletasime täna jälle seadust, mis on endiselt küsitava sisuga ja mille president on korra juba meile tagasi saatnud.

Jah, kriisid tabavad meid alati ootamatult ja ega nad kuhugi kao, ilmselt on neid tulevikus tulemas veel, aga minu arust tuleb neist õppida. Ma väga loodan, et Riigikogu tajub oma ülesannet ja võtab hiljemalt sügisistungjärgul enda kanda sisulise juhi rolli. Me küll näeme, et hädaolukorra seaduses ei ole Riigikogul mingit olulist rolli ja ka kriisijuhtimise puhul on selge, et kriisi juhivad igapäevaste otsuste kaudu valitsus ja vastavad ametkonnad – ja nii ongi mõistlik –, aga seda osa, mis puudutab inimeste põhiõigusi, ei tohi parlament mitte mingisugusel juhul käest anda. Selle kogemuse me oleme nüüd minu arvates saanud, et see võib osutuda väga tõsiseks probleemiks. Ka põhiseadus ütleb, et riiki juhivad ikkagi Riigikogu, ka kriisiolukorras.

Kui me seda meeles peame ja Riigikogus toimuvad tõepoolest sisulised arutelud, mille korral kaasamine on sisuline, mitte näiline või tehtud selle jaoks, et saaks linnukese kirja ja öelda, et näete, me ju kõik koos otsustasime, siis tegelikult võib sellest ka poliitiliselt võita. Üks õppetund kõikidele poliitikutele on minu arust see, mida näeme Skandinaavia riikide puhul. Toon näiteks Taani, aga üldiselt kehtib see kõikide Skandinaavia riikide kohta. Kõik need riigid otsisid kriisi algusest peale maksimaalset konsensust kriisiga seotud seaduste vastuvõtmisel ja lahenduste kokkuleppimisel. Taanis oli näiteks niimoodi, et kõik kriisieelnõud võeti parlamendis vastu konsensussega, kuigi seal on parlamendis kaks korda rohkem parteisid kui meil. See tasus ära. Kui vaatate Eesti inimeste usaldust Eesti valitsuse vastu, siis kriisiajal ei ole midagi muutunud, kõik on sama. Seevastu Skandinaavia riikides kasvas peaministri erakonna toetus hüppeliselt, Taanis umbes 8%. Nii et see võib olla poliitiliselt kasulik, kui ka kriisi ajal töötab parlament maksimaalset konsensust otsides.

18:06 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, hea ettekandja! Nüüd ma pean kahjuks laskma teil lõpetada.

18:06 Indrek Saar

Palun vabandust aja ületamise eest! Loodan, et saime igas mõttes selle kriisi käigus targemaks.

18:06 Esimees Henn Põlluaas

Ma tänan! Fraktsioonide esindajatel rohkem kõnesoovi ei ole. Austatud õiguskantsler, kui teil on soovi, siis olete veel kord kõnepulti teretunud. Ei ole soovi. Seega on meie tänane õiguskantsleri

ärakuulamine lõppenud. Ma tänan õiguskantslerit! Ma tänan kõiki Riigikogu liikmeid küsimuste ja sõnavõttude eest!

21. 18:06 Ruumiandmete seaduse ning korteriomandi- ja korteriühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu (196 SE) esimene lugemine

18:06 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse ning korteriomandi- ja korteriühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu 196 esimene lugemine. Ettekandjaks on keskkonnaminister Rene Kokk, palun!

18:07 Keskkonnaminister Rene Kokk

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Teie ees on Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse ning korteriomandi- ja korteriühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduste muutmise peamine eesmärk on, esiteks, lihtsustada aadressiobjektide leitavust ja nende objektidega seotud menetlusi ning, teiseks, tugevdada aadressiandmete süsteemi ja kinnistusraamatu ning ehitusregistri seoseid.

Selleks, et aadressiobjekti oleks lihtsam leida, antakse Maa-ametile kui aadressiandmete süsteemi vastutavale töötlejale õigus määrata unikaalaadressi nõudega alad. Need on sellised alad, kus asuval aadressiobjektidel peab olema selline aadress, mida ühelgi teisel samaliigilisel objektil ei ole. Alade määramisel võetakse aluseks kohaliku omavalitsuse üldplaneeringuga määratud tiheasustusalad, samuti võetakse arvesse tegelikku olukorda. Oluline on tagada, et nii kiirreageerijad kui ka näiteks kullerid või ükskõik kes meist leiaks aadressi alusel otsitava hoone kiiresti üles. Aadressiobjektide leidmise parandamiseks sätestatakse teise muudatusena erand paralleelaadressi määramiseks hoonestatud transpordimaa maaüksustele. See muudatus tähendab seda, et kui tegemist on väga pika hoonestatud maaüksusega, näiteks raudteealune maaüksus, on võimalik hoonetele eraldi aadress määrata. Praegu on nendel hoonetel sama aadress, mis kilomeetripikkusel teeribal, ja seetõttu on hooned keeruline leida.

Aadresside määramise menetluse lihtsustamiseks tehakse kaks muudatust. Esiteks sätestatakse seaduses volitusnorm, mille alusel Vabariigi Valitsus võib aadressiandmete süsteemi kehtestamise õiguse anda asjaomasele ministriale. Selle muudatusettepaneku on teinud Riigikantselei. Muudatusega ühtlustatakse ruumiandmete seaduse ja avaliku teabe seaduse norme. Ruumiandmete seaduses on samamoodi reguleeritud ka geodeetilise süsteemi kehtestamine, see hõlmab nii koordinaat- kui ka kõrgussüsteemi. Teiseks sätestatakse uue võimalusena teavitada aadressiobjekti omanikku aadressi muudatusest e-kirja teel ning kortermaja korral edastada info korteriühistule. Praegu peab kohalik omavalitsus aadressiobjekti omanikku aadressi määramise kavatsusest teavitama tavaposti teel. Eelnõu annab teavitamiseks lisavõimalused. Isiku arvamust võib küsida ka elektrooniliselt, samuti võib kohalik omavalitsus teate ise kohale viia. Muudatus suurendab tõenäosust, et inimene saab teate õigel ajal kätte ja jõuab soovi korral ka arvamust avaldada. Kohaliku omavalitsuse jaoks tähendab see nii aja kui ka kulude kokkuhoidu. Samuti näeb eelnõu ette, et korteriomandi omanikku võib koha-aadressi muutmise teavitada korteriühistu kaudu. Korteriühistu suhtleb oma liikmetega pidevalt ning seetõttu teab ühistu kõige paremini, kuidas isikule teade tulemuslikult kätte toimetada. Sellise sätte kehtestas Riigikogu 2018. aastal ka maakatastriseaduses ning see on praktikas ennast õigustanud.

Teine muudetav seadus on korteriomandi- ja korteriühistuseadus. Sellega seotud muudatuse eesmärk on tagada riigi infosüsteemide, eelkõige kinnistusraamatu ja aadressiandmete infosüsteemi parem koostoitmine. Kinnistusraamatu registriosa esimesse jakku kantakse korteriomandi korral ka eraomandi eseme otstarve, näiteks kas tegemist on eluruumi või mitteeluruumiga. Korteriomandi esemekoha-aadressi on vaja kinnistusraamatu ja aadressiandmete süsteemi vahel seoste loomiseks. Näiteks kui maaüksusel asub kaks kortermaja, ei ole praegu kinnistusraamatu järgi aru saada, kumma maja korteriga kinnistusraamatu kanne on seotud. Eelnõu järgi muudetakse sellise seose määratlemine korteriomandi loomisel kohustuslikuks. Enamiku korteriomandite andmed on juba korrastatud, kuid vaja on tagada, et ka kõigi uute korteriomandite ruumiandmed ja aadressid oleksid infosüsteemi kantud.

Lisaks on eelnõus muid muudatusi. Neist enamik on lihtsalt tehnilist laadi ja tehakse õigusselguse tagamiseks ning nendel puudub sisuline mõju. Aitäh!

18:12 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kõigil Riigikogu liikmetel on nüüd võimalus esitada küsimusi. Austatud minister, tundub, et teile küsimusi ei ole. Ma tänan!

18:12 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena palun kõnepulti keskkonnakomisjoni esimehe Erki Savisaare. Olge lahkel!

18:12 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh!

18:12 Erki Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas seda eelnõu esmaspäeval, 8. juunil ja arutelust võtsid osa lisaks keskkonnaminister Rene Kokale ka riigivaraosakonna jurist Glen Roosaar ja Maa-ameti aadressiandmete osakonna juhataja Mall Leht. Minister tutvustas komisjonis eelnõu põhjalikult. Komisjoni liikmetel oli mitmeid küsimusi, mis said ilusti vastatud, ning komisjoni liikmed otsustasid konsensuslikult teha suurele saalile ettepanek esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

18:14 Esimees Henn Põlluaas

Austatud ettekandja, ka teile ei ole küsimusi. Ma tänan! Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 196 esimene lugemine lõpetada ja esimene lugemine ongi lõpetatud. Määrän muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 3. juuli kell 16.

22. 18:14 Kohanimeseaduse muutmise seaduse eelnõu (186 SE) esimene lugemine

18:14 Esimees Henn Põlluaas

Austatud kolleegid, nüüd jõuame tänase pingelise tööpäeva viimase päevakorrapunkti juurde ja selleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kohanimeseaduse muutmise seaduse eelnõu 186 esimene lugemine. Palun ettekandjaks riigihalduse ministri Jaak Aabi!

18:14 Riigihalduse minister Jaak Aab

Austatud esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogule kohanimeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Annan lühikese ülevaate sellest, millised muudatused selle eelnõuga on välja pakutud. Eelnõu sisulise muudatusena muutub kohanimevaidluste lahendamise kord. Hetkel lahendab kohanimenõukogu kohtuvälise vaidlusorganina kohanime määramise või kasutamise üle tekkinud vaidlused. Näiteks Tartu linna Madruse tänava ja Kadrina valla Sauna tänava vaidlustes ei lahendanud omavalitsuse otsusel esitatud vaiet mitte kohalik omavalitsus, vaid seadusest tulenevalt kohanimenõukogu. Kehtiv seadus annab kohanimenõukogule pretsedenditult laialdased õigused omavalitsuse haldusakti kohta esitatud vaiet läbi vaadates tunnistada haldusakt või selle osa kehtetuks ja teha muid siduvaid ettekirjutusi. See on tegelikult pretsedent kogu meie riigihalduses. Muudes otsustes on ju omavalitsus iseseisev ja põhimõtteliselt lahendatakse vaidlused kohtus. Teine probleem seisneb asjaolus, et kui vaidlevad pooled otsustavad kohanimenõukogu otsuse omakorda halduskohtus vaidlustada, siis kaasab kohus kohanimenõukogu kohtumenetlusesse vaidleva poolena, mitte enam sõltumatu eksperdi hinnangu andjana. Selle eelnõuga tehakse muudatus, mille kohaselt kohanimenõukogu enam vaideid ei lahenda ning vaiete lahendamine jääb otsuse teinud kohaliku omavalitsuse ülesandeks. Küll aga jääb kohanimenõukogu omavalitsusi edaspidigi nõustama ning vajaduse korral esitab nimevaidluses oma kaalutletud seisukoha. Eelnõu näeb ette ka vaidlustamistähtaja, mille jooksul saab omavalitsus või kodanik nimevaidluses eksperdiarvamuse küsimiseks kohanimenõukogu poole pöörduda. Sellele arvamusele saab omavalitsus vaiet lahendades või kohus asja arutades tugineda.

Teine muudatus on riikliku kohanimeregistri üleandmine Maa-ametile. Kehtiva seaduse kohaselt on kohanimeregistri vastutav töötaja Rahandusministeerium ja volitatud töötaja Keskkonnaministeeriumi haldusalas olev Maa-amet. Eelnõuga määratakse registri vastutavaks töötajaks Maa-amet, kes praegugi tegelikult igapäevaselt registriga toimetab ning kellel on registri toimivuse osas kogu sisuline pädevus. Muudatusega viiakse rakenduslikud ülesanded ministeeriumi tasandilt ameti tasandile ja vähendatakse asutustevahelist bürokraatiat. Rahandusministeerium jääb edaspidi kujundama kohanimeseaduses sisalduvat üldist valdkonnapoliitikat. Muudatusega kaasneb ka registriga seotud raha suunamine Rahandusministeeriumi eelarvest Keskkonnaministeeriumi eelarvesse.

Kolmas plokk muudatusi on tehnilisemat laadi. Välja on pakutud muudatus, mille järgi kohanime staatus tuleks sätestada senisest selgemalt. See on vajalik sellepärast, et vältida praktikas esinenud juhtumeid, mille korral on kohanime määramise kaudu püütud saada õiguslik staatus näiteks sadamale – tegelikult on lauter, aga nimeks pannakse sadam ja seeläbi üritatakse nagu õiguslikku staatust muuta, kuigi sisuliselt see ju staatust ei muuda. Kavandatud muudatusega sätestatakse selline välistus praegusest selgemalt.

Ja on ka muudatus rööpnimede kohta, mille korral ei pea omavalitsus enam taotlema ministrilt nõusolekut, vaid piisab kohanimenõukogu arvamusest. Kuna rööpnimesid määratakse kohtadele väga harva ja nime puhul on oluline hinnata eelkõige selle keelereeglitele vastavust, piisab kohanimenõukogu arvamusest täiesti. Muudatus vähendab ka aega, mis omavalitsustel rööpnime määramiseks kulub.

Lisaks on eelnõuga ette nähtud, et kohanimenõukogu koosseisu ja põhimääruse kinnitamise õigus antakse valitsuselt üle riigihalduse ministrile. Tänan teid tähelepanu eest!

18:19 Esimees Henn Põlluaas

Hea minister, teile on ka küsimusi! Esimesena Peeter Ernits, palun!

18:19 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Ma loen siin, et § 3 järgi ei tekita kohanimi nimeobjektile iseseisvaid õigusi ega kohustusi. Kas see tähendab seda, et kui keegi elab Paruni või Admiraliteedil, siis ei tee see teda veel paruniks ega admiraliks?

18:19 Riigihalduse minister Jaak Aab

Tänan küsimuse eest! Ma tõin näite, mida see muudatus tegelikult reguleerima peaks, seesama lautri ja sadama näide. Kui keegi nimetab oma lautri ümber sadamaks ja üritab selle najal lautri õiguslikku staatust muuta ja näiteks erinevaid toetusi taotlema, siis nüüd on siin täpsemalt selgitatud, et nimeobjekti staatust nimi ei muuda. Nüüd on see täiesti selgelt ära kirjeldatud. Seni sai seda tõlgendada erinevalt.

18:20 Esimees Henn Põlluaas

Ivari Padar, palun!

18:20 Ivari Padar

Lugupeetud härra minister! Meil on menetluses mitte analoogiline, aga sama teemat – kohanimede teemat – käsitlev seaduseelnõu, mis puudutab konkreetset kahte Narva tänavanimet. Kas selle tänase seaduse vastuvõtmine annab võimaluse leida mingisuguse lahenduse ka Narva kaasuse kontekstis?

18:20 Riigihalduse minister Jaak Aab

Tänan küsimuse eest! Ma tean, et selline eelnõu on Riigikogus algatatud. Ma ei ole küll detailidesse süvenenud, aga minu teada need muudatused, mille on pakkunud valitsus, ja need, mis on siin algatatud eelnõus, ei ole samalaadsed. Üritatakse lahendada mingisugust ajaloolist probleemi, nagu ma selle sisust olen aru saanud. Ma endiselt pooldan seda, et põhiline kohanime määraja on omavalitsus. Kui tekib probleem, et kohanimeseadust ei ole täielikult täidetud, siis on võimalik esitada vaie. Momendil saab seda lahendada isegi kohanimenõukogu oma menetluse raames. Plaanitava

muudatusega on aga sedasi, et kui vaie esitatakse – kas elanike või mõne organisatsiooni poolt –, siis saab selle lahendada kohus. Eks ma muidugi tutvun selle eelnõuga ja kindlasti annab ka valitsus siin algatatud eelnõu kohta arvamuse, nii nagu on ette nähtud.

18:21 Esimees Henn Põlluaas

Peeter Ernits, palun!

18:21 Peeter Ernits

Nüüd natuke tõsisemalt. Jätkan selle üsna naljakaks muutunud Ülenurme ja Kambja valla vaidluse taustal. Ülenurme valla rahvas andis rahvahääletusel selgelt teada, et vald peaks jääma Ülenurmeks, aga jorutamise ning kohanimenõukogu ja valitsuse tegevuse lõpptulemus oli siiski see, et inimesed võivad ju tahta, aga vald jääb ikkagi Kambjaks. See oli valitsuse otsus. Praeguse eelnõuga antakse teatav vastutus Rahandusministeeriumilt üle Maa-ametile, toimub selline bürokraatlik liigutamine. Kas selle seaduse kehtima hakkamise korral oleks Ülenurme ja Kambja juhtumi puhul olukord ikka samaks jäänud või oleks asjade käik muutunud?

18:22 Riigihalduse minister Jaak Aab

Täna küsimuse eest! See, kes on nimeregistri vastutav või volitatud töötaja, ei mõjuta nimevaidlusi kohe kindlasti mitte. Kambja ja Ülenurme vaidlus on keeruline. See on niisugune kohaliku elu küsimus, mis tekkis haldusreformi käigus, kus uue haldusüksuse üheks osaks oli Kambja vald ja teiseks osaks Ülenurme vald. See teema käidi ka haldusreformi käigus korra läbi ja valitsus otsustas nime üle. Järgmine kord esitati vaie, siis läks see asi uuesti kuni valitsuseni välja ja tehti niisugune otsus. Tugineti kohanimenõukogu arvamusele. Minu mäletamist mööda lähtusid kohanimenõukogu eksperdid, kus on koos filoloogid ja ajaloolased, sellest, et Kambja nimel on ajalooline väärtus – see on seotud näiteks kihelkonnaga jne –, ning sellele tuginedes valitsus otsuse langetaski. Rohkem ei oska ma seda selgitada. Aga ma saan aru, et see tekitab jätkuvalt paksu pahandust.

18:24 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud minister! Rohkem küsimusi teile ei ole. Nüüd ma kutsun siia ettekandjaks maaelukomisjoni liikme Heiki Hepneri. Palun!

18:24 Heiki Hepner

Hea istungi juhataja! Austatud kolleegid! Maaelukomisjon arutas seda eelnõu 8. juunil. Arutelus osalesid ka riigihalduse minister Jaak Aab, Rahandusministeeriumi regionaalvaldkonna regionaalhalduspoliitika osakonna juhataja Mart Uusjärv ja sama osakonna õigusnõunik Martin Kulp. Me tegime seal kolm otsust, kõik konsensuslikult: määrata siinkõneleja eelnõu ettekandjaks, võtta eelnõu 17. juuniks täiskogu päevakorda ja teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada.

Ma annan väga põgusa ülevaate, kuna minister juba lahkas eelnõu väga põhjalikult. Annan põgusa ülevaate eelkõige sellest, kuidas toimus arutelu meil komisjonis – sellise komisjonipoolse ülevaate. Jutuks tuli see, kuidas kohanimenõukogu moodustatakse, mismoodi selle liikmed nimetatakse ja kes sinna kuuluvad. Rääkisime ka rööpnimedest. Võib-olla selline pikem – no kas just pikem, aga selline eelnõust natuke väljaminev – arutelu toimus sama teema üle, mille kohta meie hea kolleeg Ivari Padar just hetk tagasi küsis. Urmas Kruise küsis, kas kohanimeseaduse alla lähevad ka tänavanimed ning kas eelnõu muudatused on seotud repressiivorganitega seonduvate kohanimedega. Tõepoolest, minister ütles, et loomulikult, nii nagu kõik kohanimed, lähevad ka tänavanimed selle seaduse alla, kuid eelnõu ei puuduta konkreetseid kohanimesid. Selle peale vaatasin ma praegu kehtivat seadust. Tegelikult, nagu me teame, on omavalitsustel suur autonoomia – see on väga hea, mina olen omavalitsuste autonoomia kirglik kaitsja –, kuigi teinekord see meile võib-olla ei meeldi, aga põhimõtteliselt tuleks niisuguses olukorras vaadata konkreetse omavalitsuse otsa. Kehtiva seaduse §-s 13 räägitakse kohanime valiku nõuetest ja lõikes 6 on öeldud, mida tuleb välistada. Seal on kirjas sellised punktid, et kohanimi ei tohi olla labase ega halvustava tähendusega ning et kohanimi ei tohi olla sobimatu Eesti aja- ja kultuuriloo suhtes. Ma arvan, et kui oleks soovi, siis saaks selle küsimuse lahendada ka tänase, kehtiva seaduse

valguses.

Selline olekski tegelikult minu lühike ülevaade. Nagu ütlesin, tegi komisjon ühehäälese otsuse esimene lugemine lõpetada. Täna tähelepanu eest!

18:27 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, hea ettekandja! Teile küsimusi ei ole.

18:28 Heiki Hepner

Suur tänu!

18:28 Esimees Henn Põlluaas

Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 186 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 3. juuli kell 16.

Ma tänan teid kõiki, austatud kolleegid! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 18.28.